

ICE CLIMBING

**Gelati
Italiani**

SKYRUNNING

**Početak
sezone**

PROZOR U SVET

Kanari

Na krateru pritajenog
vulkana

OPREMA

**Tekstilne vs.
kožne cipele**

MARKET

PATIKE
za planinsko trčanje
preporuka 10 modela

→ OPREMA

92 Tekstilne vs. kožne cipele

Analiziraćemo razlike između tekstilnih i kožnih cipela, i otkriti prednosti jednih i drugih i koje su lakše za održavanje...

98 Sport 21. veka

Pošto se od 2000. pojavilo više novih varijanti trčanja u prirodi, kao nikada pre, neke stvari treba pojasniti... Otkrijte trail running!

→ TRAIL RUNNING

Najnoviji model patika Lomer Go Ultra. Idealne za planinsko trčanje i nordijsko hodanje. Imaju mtX ultra membranu, vodootporne su, dobro dišu, antibakterijske su i čuvaju vaša stopala.

58 MARKET Patike za planinsko trčanje - po 10 preporuka

ICE CLIMBING

10 Gelati Italiani
20 Kamp za mlade Guillestre
International Youth Ice Climbing Camp - Guillestre, Hautes Alpes, Francuska, od 21. do 27. februara...

VISOKOGORSTVO

26 Maja jezerce
40 Doživite Grbaju
Pozivamo vas na Planinarski tabor u Grbaju - „Prokletije 2016.” (Crna gora)...

TEČAJEVI

46 Nova klasa „zimskih” vodiča
Obuka za Planinske vodiče II kategorije Službe vodiča Planinarskog saveza Srbije...
50 Početni zimski alpinistički tečaj
Alpinistička sekcija

„Železničar” Novi Sad uspešno je realizovala početni zimski alpinistički tečaj

PLANINARENJE

66 Jubilarno do Trema
72 Bjelasica
78 Zenički pozdrav proleću
82 Uspon na najviši vrh Mađarske
84 Neponovljiva Hajla - Zimski izazov

SKYRUNNING

106 Uspešan start druge sky-running sezone
118 Kameni „vertikalac” na Leotaru

OUTDOOR

134 Fruškogorskoj transverzali za 60. rođendan

EKOLOGIJA

138 Lovci i priroda

WWF

144 Šta nam je još preostalo?

PROZOR U SVET

148 Kanari
Na krateru pritajenog vulkana

Projekat „Promocija turističkih potencijala ruralnih krajeva Srbije kroz outdoor sportove” sufinansiran je iz budžeta Republike Srbije - Ministarstva kulture i informisanja

Projekat „Afirmacija outdoor aktivnosti i lokaliteta u Vojvodini radi povećanja zainteresovanosti mladih za bavljenje sportovima u prirodi” sufinansiran iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine - Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje

Planinari, visokogorci, alpinisti, planinski trkači

Pozivamo vas da sa nama budete i na Taboru 2016.

Potrudimo se, kao i svih prethodnih godina, da budemo dobri i nesebični domaćini i da vas upoznamo ili podsetimo na našu jedinstvenu i nezaboravnu dolinu - Dolinu Grbaje. **Ove godine će se Tabor održati u periodu od 30.06. do 03.07.**

PK Radnički će organizovati prevoz za sve učesnike koji se odluče da putuju sa nama i to iz Skerlićeve ulice, 30.06. u 21 čas. Važno je da se svi ostali koji će na Tabor doći sopsvenim prevozom, prijave organizatoru kako bi im se ostavila mesta za šatore i da se pojave na zvaničnom otvaranju Tabora 01.07. u 9 sati.

Ove godine, u planu aktivnosti tokom Tabora, se nalaze najlepši vrhovi grbajske doline. I to:

- **prvi dan Karaula**
- **drugi dan Severni vrh** (u slučaju loše bezbednosne procene, rezervni plan je Karanfil Ljulaševića)
- **treći dan "Planinska trka"**

Ako niste upoznati, planinska trka Volušnica je prvi put organizovana prošle godine. Takmičili su se dečaci i devojčice, seniori i seniorke, a takođe i veterani i veteranke. Tada je "staza" bila dugačka oko 3500 m i imala 750 m vertikalnog uspona. Odlučili smo da vas ove godine malo više namučimo i nateramo vas da se svojski oznojite ako želite da dođete do medalje. Trka je porasla i imaće gotovo 1000 m vertikalnog uspona i spusta i preko 12 km dužine. Kao i prošle godine, start trke će biti kod planinarskog doma "Branko Kotlajić" i onda već poznatom stazom kroz šumu do vrha Volušnica, gde je prošle godine bio kraj trke. Kada stignete do Volušnice, najteže je iza vas, a ispred će biti veličanstveni vidici. Pošto se nismo samo njih radi peli toliko visoko, nastavićemo dalje grebenom do Popadije, koja je ujedno i najviša tačka ovog grebena. Staza nas dalje vodi do prevoja Čafa i katuna Ravni ključ. Odatle ćemo pratiti zemljani put koji će nas sve vratiti do doma "Branko Kotlajić", tj. do cilja.

Grbaja nas čeka!

www.pk-radnicki.rs

MOJA PLANETA 59 • mart-april 2016.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za

aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

SLEDEĆI BROJ MAGAZINA „MOJA PLANETA“ IZLAZI U MAJU 2016.

POTRAŽITENA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

forum

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

DANSKA

→ UKRATKO O...

PRIRODA U DANSKOJ JE ZA SVAKOGA
U Danskoj svako ima pravo da uživa u prirodi. Pravilo je jednostavno: ne smete ostaviti iza sebe ništa osim otisaka stopala. To bi tako trebalo da bude i u našoj zemlji, što nažalost nije slučaj.

PRISTUP PRIVATNIM POSEDIMA U PRIRODI
Dva od tri većih šumskih poseda je u privatnim rukama. U ovim šumama smete da hodate, ali se morate držati obeleženih staza i to u vremenskom periodu od šest ujutro do zalaska sunca. U javim šumama ne postoje ograničenja.

Boravak u prirodi U DANSKOJ

Nacionalni parkovi u Danskoj

Danska ima četiri lepa nacionalna parka koja su posećena 365 dana u godini od kojih je jedan pod zaštitom UNESCO-a. Ulaz je slobodan svakog dana bez ograničenja. U njima je moguće pešačiti, voziti bicikl, kampovati na divljim ili uređenim mestima, jahati konje...

Thy Nacionalni park

Thy je najstariji danski Nacionalni park i nalazi se na Severozapadnoj obali oblasti Jutland. Ima 200 km² i nudi dramatičnu prirodu i predele oblikovane morem. Velikim delom je pokriven peščanim dinama prošaranim travom koje su nastale delovanjem vetra.

Aktivnosti: pešačenje, biciklizam, windsurfing, jahanje konja, golf, posmatranje ptica. Treba takođe posetiti muzej Center Hanstholm i okeanijum Severnog mora (North Vorupør).

Mols Bjerge Nacionalni park

Mols Bjerge se nalazi na istoku oblasti Jutland. To je park sa najdramatičnijim i najraznovrsnijim terenom. U njemu se nalaze retke biljke i životinje. Zauzima površinu od 180 km² i dobio je ime po najpoznatijoj oblasti u ovo parku koja se zove brda Mols.

Aktivnosti: pešačenje, vožnja bicikla i kupanje na uređenim plažama. Treba takođe posetiti ostatke srednjovekovnog dvorca Kalø i obalsko selo Ebeltøft, gde se nalaze atrakcije Fregata Jutland i muzej stakla.

Nacionalni park Waddensko more

Nacionalni park Waddensko more je najveći i najmlađi Nacionalni park. Nalazi se pod zaštitom UNESCO-a jer je od velike ekološke važnosti kao najveći nenarušeni i očuvani ekosistem muljevitih, peščanih i vlažnih područja koja su stalno pod uticajem plime i oseke.

Aktivnosti: posmatranje ptica i raznih morskih bića posle povlačenja plime i foka na peščanim dinama. Za vreme proleća i jeseni

ovde se nalaze i velike kolonije ptica. Treba posetiti plažu Rømø, jednu od najvećih plaža u Evropi, koja je popularno mesto za odmor i ostrva Mandø i Fanø.

Nacionalni park Skjoldungernes Land

U ovom parku se nalaze mirne šume, divni fjord pejzaži i vikinška arheološka nalazišta. Smešten je na 30 minuta putovanja vozom od Kopenhage. Bilo da se opredelite za pešačenje ili vožnju bicikla, sadržaji parka su lako dostupni - šume, livade, močvare... Parku pripadaju i ostrva sa raznovrsnim živim svetom od kojih je i zaštićeni orao belorepan.

Aktivnosti: pešačenje, biciklizam, jahanje konja, posmatranje ptica... Treba još posetiti i u svetu poznati vikinški muzej brodova i katedralu pod zaštitom UNESCO u mestu Roskilde.

Trekovi na sajtu wikiloc:
www.wikiloc.com

**Video klipove za trekking u
Danskoj možete pogledati OVDE**

PHOTO: RICHARD O'NEILL; JAN MADSEN; LUMATIC

Gelati ITALIANI

*...kako smo se bavili sportom koji nestaje, penjali „italijanske sladolede“, hodali preko gora u potrazi za kraljevstvom plavog leda i bili spasioci na plaži... Iz pera **Jasmine Tekić**...*

Ice Climbing"
„Ledno penjanje?... Pa, samo da znaš, to je sport koji nestaje." Ovakav ili sličan komentar dalo mi je više puta nekoliko vrhunskih lednih penjača sa različitih krajeva sveta. Klima se menja - led i sneg nisu više ono što su nekad bili. Sve je teže naći ono što se zove „blue ice" ili plavi led, najlepši i najbolji led za penjanje, san svakog penjača.

Zbog njega se mora sve dalje putovati i sve severnije i više tražiti, a i kad stignete do takozvanog plavog leda shvatite da će vam u smeru trebati kabanica ili kišobran.

I tako, stojimo pred smerom i odmeravamo.

„Džej, a misliš li ti da će ovo da drži?", pitam.

„What a crappy ice!", odgovara Džej. „Kad pomislim, koliko se samo novca potroši na put, avione, opremu, smeštaj, koliko se samo mora lomati po planinini da se

pristupi smeru i kad se uzme koliko smo sati penjali po dobrom ledu, ovo ispadne najskuplji sport na svetu. Pa ja sam jedrio oko sveta i to nije toliko koštalo. Jedan sat lednog penjanja danas košta više nego jedan sat ma kog drugog sporta!", nastavlja Džej.

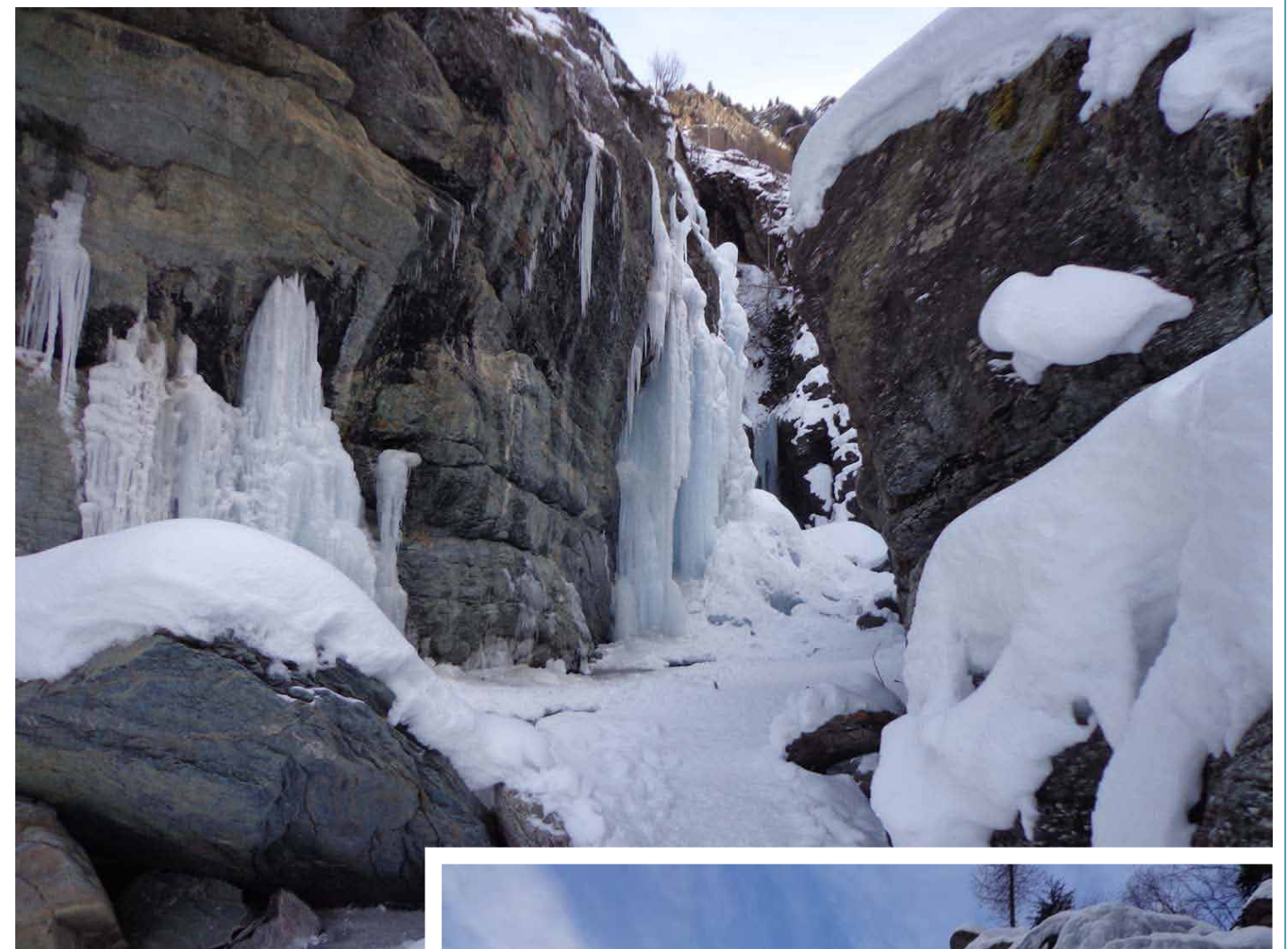
„Idem sad ja... CLIMBING!", viče. „ON BELAY!", odgovaram i dok penje čujem ga kako govori:

„Crappy ice... Crappy ice! What a f***ing crap!"

Moj partner u ovoj lednoj avanturi ponovo je Džej (John Jay Jackson), iskusan ledni penjač. Popeo je mnoge vrhove na raznim kontinentima, bio na mnogim

ekspedicijama, hodao po pustinjama i polarnim kapama, jedrio oko sveta i ono najinteresantnije - penje isključivo solo. Ako mene pitate, takozvani solo penjači, ma koliko bili dobri i izuzetni, nisu nužno i prijatni partneri u divljini. Navikao da bude sam, a pri tome i neko ko je bio sam u mnogim teškim situacijama i za dlaku preživeo razne opanosti, Džej je pravi general iz američkog vojnog kampa. Reči poput: „ne mogu... hladno mi je... umorna sam... boli

me ovo... boli me ono...", nemojte nikad da izgovorite u njegovom prisustvu ako vam je život mio.

ITALIJANSKI SLADOLED

„Jasmina, idemo u Kone! Biće nam odlično, bolje nego u Norveškoj", rekao je Džej u jednom razgovoru.

„Kone, gde je to?" Gledam na Google. „Ne kaže se Kone nego Konje... KONJE!"

„Da, da, pa tako sam i rekao... Kone!", kaže Džej.

Konje ili Cogne, tačnije Val de Cogne u Italiji je po mnogima posle Norveške najbolje mesto za ledno penjanje u Evropi. Ako bi u jednoj rečenici trebala opisati Konje, onda bi to bilo: Konje su prava ledna verzija Kalimnosa (Kalomnos, ostrvou Grčkoj spada u pet najboljih „Rock Climbing" mesta na planeti). Alpsko mestašće sa lepom arhitekturom u kome je sve u znaku penjanja po ledu, penjački kafei, prodavnice op-

reme, kursevi, informacije o stanju leda, vremenska prognoza, vodiči, putokazi ka smerovima i mnogo penjača iz celog sveta, naročito vikendom. Skoro dve stotine smerova (zaleđenih vodopada) gde su sektori Valnontey sa 53 smerova i Lilaz sa 89 smerova najposećeniji.

Posebno popularni su smerovi Cascade du Lilaz WI3 blizu parkiralista odličan smer za početnike, Lillaz Gully WI4+ tipičan kaskadni smer, Tuborg WI4+ ove zime prvi rastežaj je bio 5 čak i 5+, Acheronte WI3 od 400 m, Lau Bij WI5+... Mnogi smerovi imaju izbojčevana

sidrišta sa lancima, sa mnogih smerova morate abseilovati, a sa nekih postoje planinarske staze koje vas vode sa vrha dole. Postoje i prilično dugi smerovi, u nekima se ređaju kaskada posle kaskade i tome nema kraja. Tako smo jednom ceo dan penjali jedan smer, sunce zalazi, a ima još... posle smo se po mraku spuštali.

Pripremite se i na prilično dug pristup, a naročito se pripremite da ono što vidite u vodiču nije ono što nađete u stvarnosti. Do dobrog leda trebalo je pešačiti sve više i sve dublje u planinu, jer sve što je niže i bliže je bilo ili prepuno ljudi ili nepenjivo ili smera nije uopšte bilo, naročito ako je na južnoj strani planine.

TIMSKI RAD, TERMINOLOGIJA I BALKAN BOY

Kada je ledna sezona Konje vrvi od penjača. Svi oni se mogu razvrstati u sledeća tri tima:

1. Climbing Maniacs – penju po svakom vremenu i svakom ledu, loš led samo znači da ako vodite ne zavrćete klinove. Što da gubite vreme, i tako vas neće držati ako padnete;

2. Dream Team – ukoliko led nije dobar ili je vreme loše članovi ovog tima dan provode u krevetima, vrećama i sličnim „horizontalnim smerovima“;

3. Spa Team - penjači iz ovog tima mnogo vole bazene, termalne vode, đakuzije, spa i slične sektore,

a među omiljenim smerovima je smer „penjanje na sto za masažu“.

Težina svih gore navedenih smerova se, kao što je poznato, meri brojem piva koje posle pope-tog smera treba popiti, tako da se članovi svih gore navedenih timova uveče obavezno nalaze u nekom od popularnih penjačkih barova i kafea.

Džej je pripadao timu br. 1, a ja sam sanjala da budem član tima broj 2 ili 3. Inače, pošto je Džej vodio sve teške ili opasne smerove, ja sam bila zadužena za opremu, a naročito za pakovanje hrane. Dogovor je bio da se nosi samo jedan ranac. Džej, kao „super zvezda“, uživa sve privilegije. Ne sme da se umara pošto vodi, a to znači da bi

ste obično videli kako uzbrdo hoda muškarac koji zvužuće sa rukama u džepovima, dok nekih 50 metara iza njega „hoda ranac“ sa okačenim užetom od 80 m, dve kacige, dva para bajli, dva para dereza i kojekakvim tiganjima i loncima, ispod koga se spotiče par nogu.

Lonci i tiganji vam služe da negde između šestog i sedmog cuga na polici širine 35 cm, po vetru ili vejavici u jetboil-u kuvate supice, čajeve i pečete kajgane. Ako niste znali, vrećice za magnzijum u lednom penjanju služe za nošenje jaja. Ako penjete sa Džejom, sve od opreme se može zaboraviti ali jedno morate imati u rancu, a to je konzerva piva koju mu kao drugi penjač nosite na

svojim leđima sve do kraja smera, kada se pomenuta konzerva otvori. E, ja sam jednom zaboravila da ponesem pivo, a baš smo penjali težak smer. Šta je bilo i kako je bilo kad sam stigla do vrha smera i rekla da piva nema? E, o tome ne bi govorila...

Ja sam penjanje prvo učila u inostranstvu i tamo su me naučili svu terminologiju i komunikaciju na engleskom. Međutim, Džej ima svoju ličnu terminologiju, pa smo zbog toga prvih dana imali problema sa komunikacijom. Džej takođe ima i svoje nazive za opremu, tako na primer on onaj najduži ledni klin za pravljenje sidrišta zove „Balkan Boy“.

KUPANJE I PECANJE

Jedno jutro, dok stojimo na početku smera i spremamo se da krenemo, prilazi nam stariji muškarac i sa njim devojkica i mladić. Iz razgovora saznajemo da je stariji muškarac instruktor penjanja iz Šamonija i da su dvoje mladih klijenti iz Švajcarske koji su na kursu lednog penjanja. Kaže, on bi penjao sa njima odmah iza nas, i dok Džej priča sa njim ja odjednom čujem nekakav prasak i vrisak. Okerem glavu i vidim na dva metra od nas rupu u snegu, u rupi voda, a iz vode viri samo glava devojkice. Džej i instruktor su je jedva izvukli iz vode, uspeli su da to urade za kratko vreme i ona je ubrzo stajala sva mokra na snegu na temperaturi ispod nule. Onda smo

krenuli onako mokru da je skidamo i da proveravamo šta je suvo, a šta mokro, sve vreme njen momak je stajao u šoku i nije se ni pomorio. „Gde su mi bajle?“, odjednom pita instruktor.

Pogledamo u onu rupu, a na dnu od bar tri metra dubine leže bajle od 400 evra. Džej je uspeo koristeći štapove, slinge i naše bajle da ih nekako izvuče sa dna. Eto, neko se okupao, a neki su i pecali i sve se dobro završilo.

BAD ICE

Kada penjete zaleđene vodopade voda je svugde oko vas i ispod vas. Često snežni platoi na kojima stojite, osiguravate, pravite sidrišta nisu ništa drugo nego zaleđena jezera. Kako smo posle čuli, tokom proteklih godina, mnogi penjači su tragično nastradali upadajući u vodu. Led često ima proreze, mnogi slapovi su u obliku „karfiola“ pređanih jedan na drugi kroz koje teče voda i najveća opasnost je ako prilikom pada skilznete pod led u tu vodu, a kako je temperatura vode tek iznad nule vreme za spasavanje je jako kratko.

Nažalost, ovo nije bila i jedina nezgoda. Samo što smo stigli, prvih dana našeg penjanja, jedan penjač je poginuo na jednom od najpopularnijih smerova težine samo WI3. Pošto su dnevne i noćne temperature oscilirale, nikada niste znali kakav ćete led naći. Mi smo neke smerove penjali i po tri puta i svaki put je bio drugačiji led, a desilo se i da jedan smer koji smo penjali na početku posle deset dana nije više postojao.

SNEŽNA KRALJICA I SVET KOJI NESTAJE

Postoji ona stara bajka o Snežnoj kraljici i njenom Kraljevstvu plavog leda. Čarobno lepa ona leti nebom u srebrnim sankama i svojim dahom sve pretvara u led. Danas Snežne Kraljice ne postoje, a ova bajka mogla bi početi rečima: „Nakad davno, postojao je jedan svet i u tom svetu plavi led, a negde u dolini Konje najlepši Đelati Italijani...“

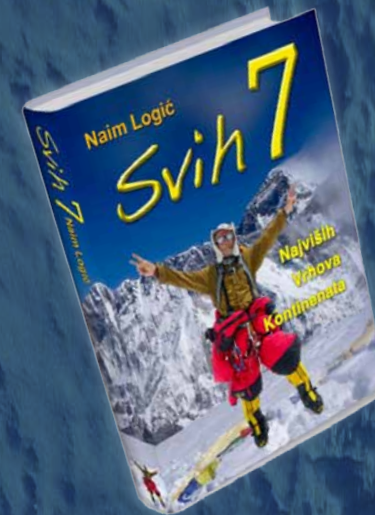
TEKST I FOTO: JASMINA TEKIĆ

Knjige Naima Logića, osvajača svih 7 najviših vrhova kontinenata

„Od Peruna do Everesta -
- Moj put iz srca Bosne do Krova svijeta“

„Svih 7 najviših vrhova kontinenata“
mogu se naći u knjižarama u Sarajevu.

Planinari mogu doći do knjiga jeftinije porudžbinom na mail:

naimlogic@cox.net

U knjigama tipa monografija su na blizu 600 stranica sa skoro 1.000 impresivnih fotografija detaljno opisani doživljaji svih uspona, način priprema, troškovi ekspedicija, misteriozna *Zona smrti*... Ipak, mislim da je najveća vrijednost ovih knjiga u 50 savjeta o tome kako da uživate u planini i strpljivo, postupno i vjerujući u svoje sposobnosti postignete rezultate koji vam se u početku čine neostvarljivim i nedokučivim.

Osnovna poruka knjiga je da je planina životna učiteljica koja će vam pomoći da spoznate bolji dio sebe. Boravkom u prirodi i planini se relaksirate, pročistite i akumulirate mnogo pozitivne energije prijeko potrebne za rješavanje problema sve zamršenijeg savremenog urbanog života, a posebno za zahtjevniji intelektualni rad na radnom mjestu gdje postajete mnogo efikasniji i kreativniji što doprinosi izgradnji uspješne karijere. Dakle, hobi i profesija ne samo da ne sputavaju jedna drugu, nego se i dopunjuju i skladno upotpunjavaju. Konačno, ja sam 'živi dokaz' da se dobrom organizacijom i skladnim balansom obje ljubavi, prema planini i profesiji, može mnogo toga postići na oba polja, usudio bih se reći – maksimum: krov svijeta – Mt Everest i doktorat u struci (imam doktorat iz elektrotehnike).

Naim Logić

SPORTSKO
PENJANJE,
ALPINIZAM

Kamp za mlade GUILLESTRE

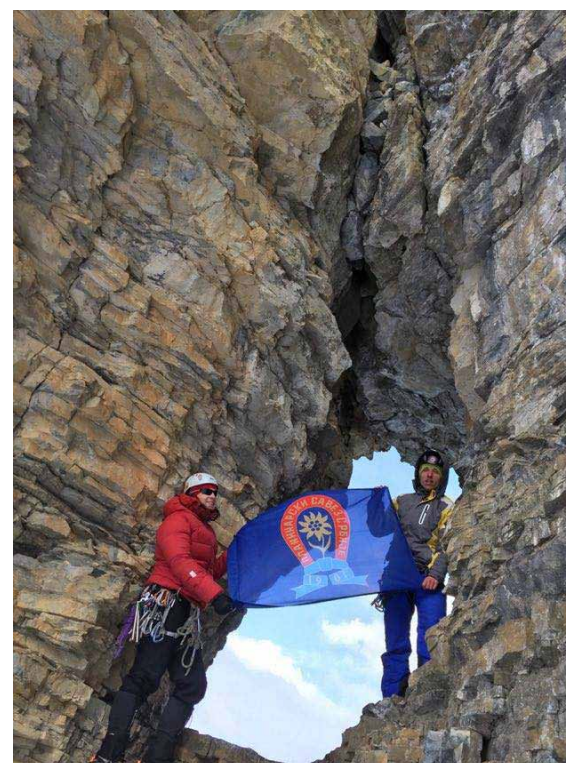
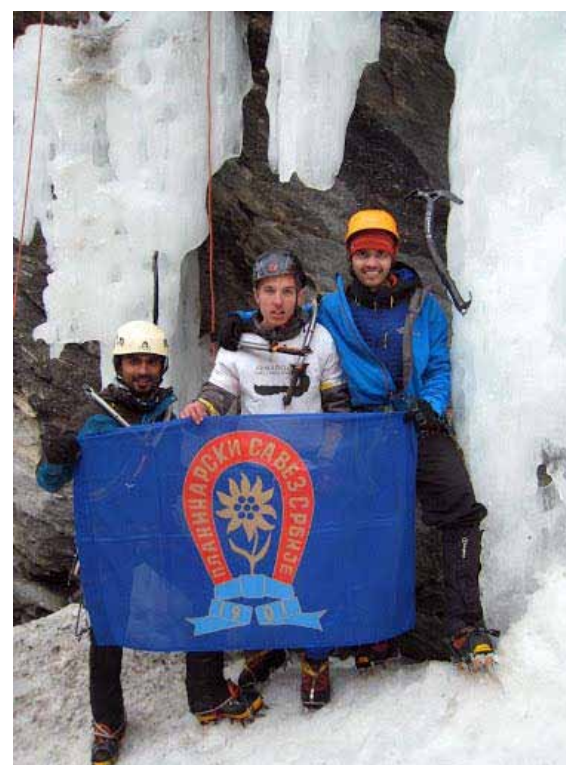
Svake godine Internacionalna penjačka federacija (UIAA) organizuje kamp penjanja u ledu za mlade penjače do 26 godina. International **Youth Ice Climbing Camp - Guillestre, Hautes Alpes, Francuska**, od 21. do 27. februara...

Slušao sam dosta priča o penjanju u ledu, ali sam isto tako znao, iz iskustva mog trenera Petra Šunderića, da je to oblik penjanja kojim se

retko bavimo jer su nam takve lokacije daleko, a zbog klimatskih promena i sve neizvesnije. To nas obavezuje na posebno oprezan pristup planiranju ovakvih akcija

pa sam odlučio da svoja znanja unapredim na pravi način.

Zbog toga, glavni cilj mog odlaska na francuski kamp za mlade perspektivne penjače bio je da se na bezbedan način upoznam sa osnovnim tehnikama lednog penjanja i „dry toolinga“. Ovaj Kamp su organizovali poznati francuski penjači Cristof Moulin i Cristian Biard. Napisao sam projekat za učešće i Planinarski savez Srbije mi je finansirao put i boravak na Kampu. Znao sam da će mi uz njihovu pomoć i dobru organizaciju mog kluba KES „Armadillo“ boravak na takvom skupu omogućiti dalje usavršavanje, jer do tada nisam imao iskustva u lednom penjanju i „dry toolingu“.

Putovao sam do mesta Guillestre gde smo bili smešteni u omladinskom domu Auberge des 4 vents. Došlo je zaista dosta mladih penjača uglavnom Francuza, ali je bilo i Belgijanaca, Švajcaraca, Nemaca, pa čak i Indijaca.

Prvog dana su nam instruktori objašnjavali pravilne tehnike penjanja i postavljanje lednih klinova. Neprekidno je padala kiša,

a mi smo i pored toga vežbali. Jako mi se dobala njihova istrajnost i strpljivost dok su nam sve objašnjavali. Uveče smo imali jako kvalitetna predavanja i pogledali smo i jedan kraći film.

Drugi dan odlazimo u jedno malo mesto Celliac koje ima dosta atraktivnih vodopada. Tu smo sa domaćinima penjali jedan dugačak smer iz sedam dužina

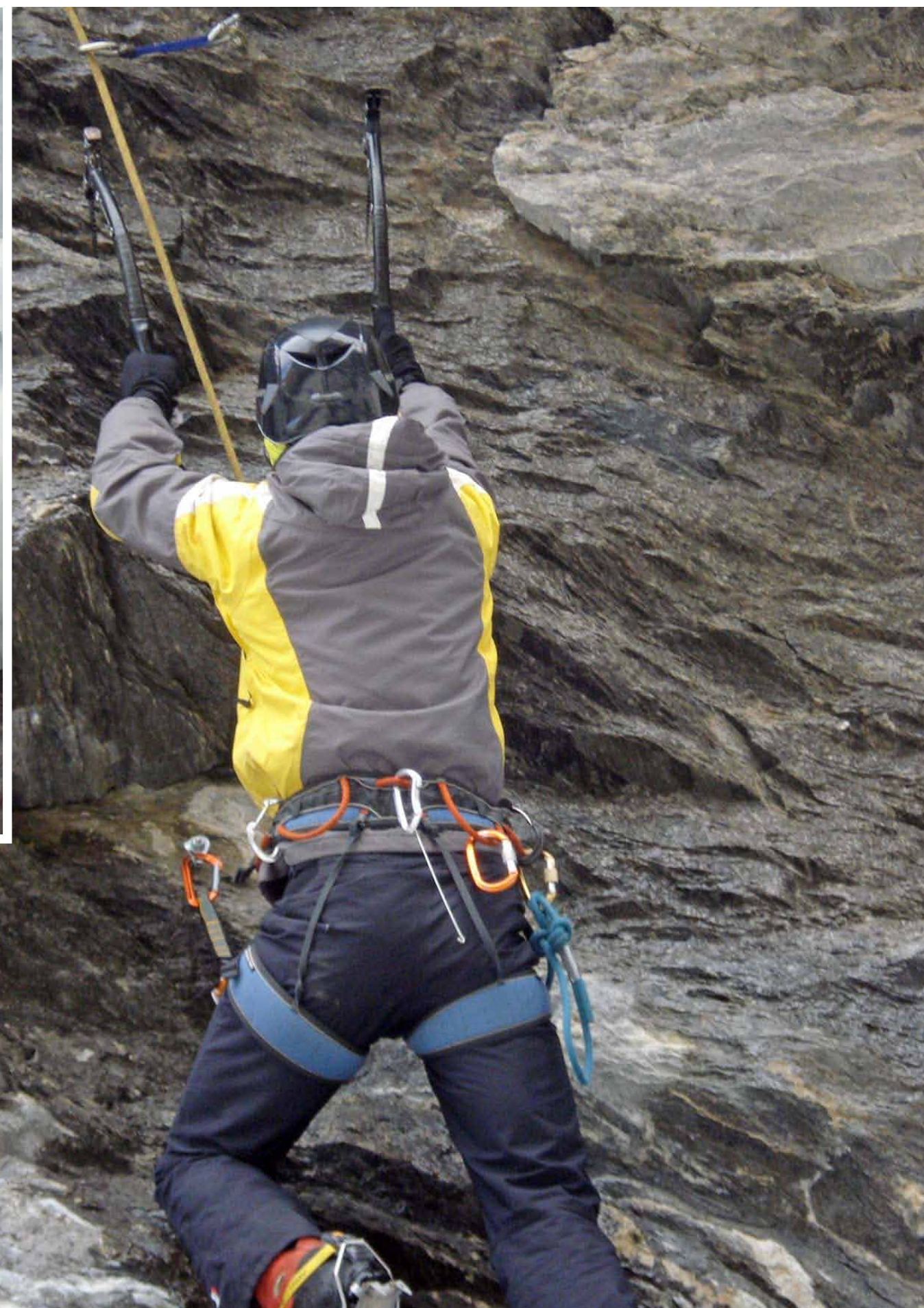
težine (WI IV V+). Smer je dosta pogodan za početnike jer ima nekoliko lakših skokova koje smo dobili priliku da vodimo. Nakon što smo se spustili, imali smo priliku da vidimo vrhunskog penjača Moulina kako penje jedan zahtevan MIX. Tu sam se i ja oprobao u „dry toolingu“.

Trećeg dana odlazimo na vežbalište i učimo postavljanje

sidrišta u ledu, međuosiguranja, abzajl, vođenje i spašavanje. Pred kraj dana ponovo se opробavam u „dry toolingu” sa osiguranjem odozgo. Tu sam imao priliku da prisustvujem „dry tooling” penjanju od strane dva iskusna Francuza. Tada sam video koliko je to složena tehnika penjanja i bio sam potpuno oduševljen njihovim umećem. Kada su mi pričali gde i koliko treniraju, i na kakav način, shvatio sam da bez ozbiljnog rada i posvećenosti nema uslova za postizanje bilo kakvog rezultata.

Ponovo odlazimo u Aguile kako bi Cristian, glavni instruktor Kampa, mogao da vidi koliko smo naučili u prethodnim danima. Radili smo vođenje, postavljanje

klinova, pravljenje štandova, barakofa, abzajl, „dry tooling”. Vežbali smo ceo dan. Kasnije nam je jedan dobar momak objasnio tehniku penjanja u „dry toolingu”, pa smo se svi oprobali.

Odlazimo i do Cerviera, velikog penjališta, gde je bilo dosta fantastičnih vodopada i „dry tooling” smerova. Bilo je jako hladno taj dan, ali kasnije smo se zagrejali. Prvo sam penjao jedan kraći vodopad, pa sam vodio jedan ozbiljniji (WI 4). Posle sam vežbao „dry tooling” na „top rop” (osiguranje odozgo), sve su uglavnom bili teži smerovi koji nisu baš za početnike, ali mi je drago da sam ih osetio. Kasnije sam popeo jedan dug teži ledni smer (WI 5+), jedan manji miks i

na kraju izveo dugačak vodopad (WI 5) uz već postavljene klinove. Poslednjeg dana smo dobili i diplome o završenom kursu lednog penjanja.

Učešćem na ovom Kampu stekao sam značajno iskustvo za dalje napredovanje. Upoznao sam dosta dobrih ljudi i izvanrednih penjača, francusku školu penjanja. Posebno sam zadovoljan što sam se oprobao u „dry toolingu”, kojim planiram da se bavim i u budućnosti i da napredujem u tom sportu. Moram da se zahvalim i Planinarskom savezu Srbije što mi je finansirao ovu akciju i nadam se da ću opravdati ukazano poverenje.

MILAN MAKOJEVIĆ
KES „ARMADILLO”

Priprema za ekspedicije

PROKLETIJE

Jezerski vrh

(Maja e Jezercës), težim putem

*Naša grupa broji 13 članova, od toga vodiče Milana Pamučara
i Zorana Kovljenića iz PK „Pobede“, planinare iz Subotice,
Novog Sada, Bečeja, Valjeva, Beograda i Užica ...*

Ulazak u Dolinu jezera

Poput većine planinara koji streme visokogorstvu, odrastala sam opčinjena pričama i opisima Prokletija, među kojima se posebno ističe uzbudljivo i avanturističko poglavlje o usponu na Maja Jezerce. Dok sam još kao mladi planinar penjala vrhove Durmitora, vodila bitke na stenovitim grebenima Julijskih Alpa i na vetrom šibanim vrhovima naših planina, često sam razmišljala kada će doći trenutak u mom planinarskom iskustvu da ću moći da se upustim u zimski uspon na Jezerski vrh.

Prokletije veoma dugo privlače pažnju svetskih zaljubljenika u planine. Još početkom 20. veka brojni avanturisti i naučnici posetili su Prokletije i istraživali ih. U rano leto 1929. godine, gotovo svi najviši vrhovi Prokletija bili su izmereni i klasifikovani od strane italijanskih geodeta. Samo nedelju ili dve kasnije (26. jula 1929. godine), tri britanska penjača Sleeman, Elmalie i Ellwood prvi su se popeli na Jezerski vrh. Nedugo za njima, ovaj vrh su osvojili i

Vodopad Grlja

alpinisti Austrije.

Uspón na najviši vrh Prokletija – Jezerski vrh (alb. Maja e Jezercës), visok 2.694 m nalazi se par kilometara unutar teritorije severne Albanije. U zimskim uslovima uspon na ovaj vrh se može meriti sa onima koji se preduzimaju na ozbiljnim ekspedicijama i predstavlja odličnu pripremu visokogoraca.

Savino oko

NAPOKON!

Početkom januara ove godine, javlja mi prijatelj, vodič PK „Pobeda“, Milan Pamučar, da će sredinom marta voditi zimski uspon na Maja Jezerce. Napokon! Istog trena se prijavljujem, dosadno ispitujem za tačne datume, kao malo dete počinju misli da se gomilaju i sve one prelepe slike planina, nepregledna mora snega,

Dolinua jezera

kuloari i oštri vrhovi koji ostavljaju bez daha. Iz zime u zimu, sa nestrpljenjem čekam dobar trenutak da se ostvari i taj san. Već duže, loši vremenski uslovi, mnogo kiše u rano proleće, učestale lavine, prerano otopljanje dovodili su do odlaganja ili obustavljanja ove akcije u Prokletijama. Međutim, planinarenje čoveka nauči strpljenju i mudrosti iščekivanja pravog momenta.

Dva dana pred polazak na akciju, Milan mi piše: „Vreme će biti odlično. Jednom u pet godina se ovako otvara. Biće ovo odličan vikend!“

Krećemo u četvrtak uveče. Kao i obično, pre dolaska samog prevoza, dok stojimo i čekamo, srećemo se sa starim poznanicima, a sa onim novim se upoznajemo. U žaru priče o podvizima na planinama vreme prolazi brzo i, dok putujemo, retko ko od nas spava, jer je zanimljivije čuti dogodovštine nego spavati. Svi su raspoloženi, orni i željni da što pre stignemo u dolinu Ropojane, koja svakog posetioca ostavlja zadivljenim.

TALIČNIH 13

Naša grupa broji 13 članova, od toga vodiče Milana Pamučara i Zorana Kovljenića iz PK „Pobede“, planinare iz Subotice, Novog Sada, Bečeja, Valjeva, Beograda i Užica. Iako mnogi planinari žele da učestvuju na zimskom usponu

na Prokletijama, veoma mali broj njih uživa u zimskim šatorskim akcijama. Prema rečima vodiča, dosta ljudi je uglavnom odustajalo od akcije u trenutku kada su na pitanje postavljeno vodiču - da li može umesto spavanja u šatoru alternativa spavanja u napuštenoj

karauli, dobijali odgovor: „Ne. Ovo je prava zimska akcija.”

Šta se to desilo u međuvremenu pa je šator postao krajnje omraženo i samo nužno utočište planinarima naših prostora? Zbog čega postoji takva nelagoda kada je potrebno samo malo izaći iz zone komfora? Koliko je uopšte planinara spremno da krene težim putem kako bi uživali u lepotama i veličinama koje nam priroda pruža? Ono što je sigurno, jeste činjenica da je boravak u šatoru svet za sebe; uči nas krajnje jednostavnim principima boravka u prirodi, tera nas da razmišljamo kako i na koji način da učinimo

svoj dan u planini sigurnim i sadržajnim, prilagođava nas surovom okruženju u kome smo se zatekli i zbližava ljude. U šatoru mora da postoji jedinstvo i prijateljstvo. Tu nema mesta nervozi i bahatosti. Šator uči planinare da smo svi u grupi tim, i da će uspeh celog tima zavisiti od svakog pojedinca. Koliko puta su se samo u našem kampu mogle čuti rečenice: „Pozajmi mi upaljač, moj je nagde zapao.”, ili „Ljudi, topim dosta snega, ako nekome treba, nek donese svoju bocu da napuni-mo.”, „Ko je raspoložen za klopu s nama? Imamo slaninice i dobrog domaćeg hleba.”

KROZ ROPOJANE

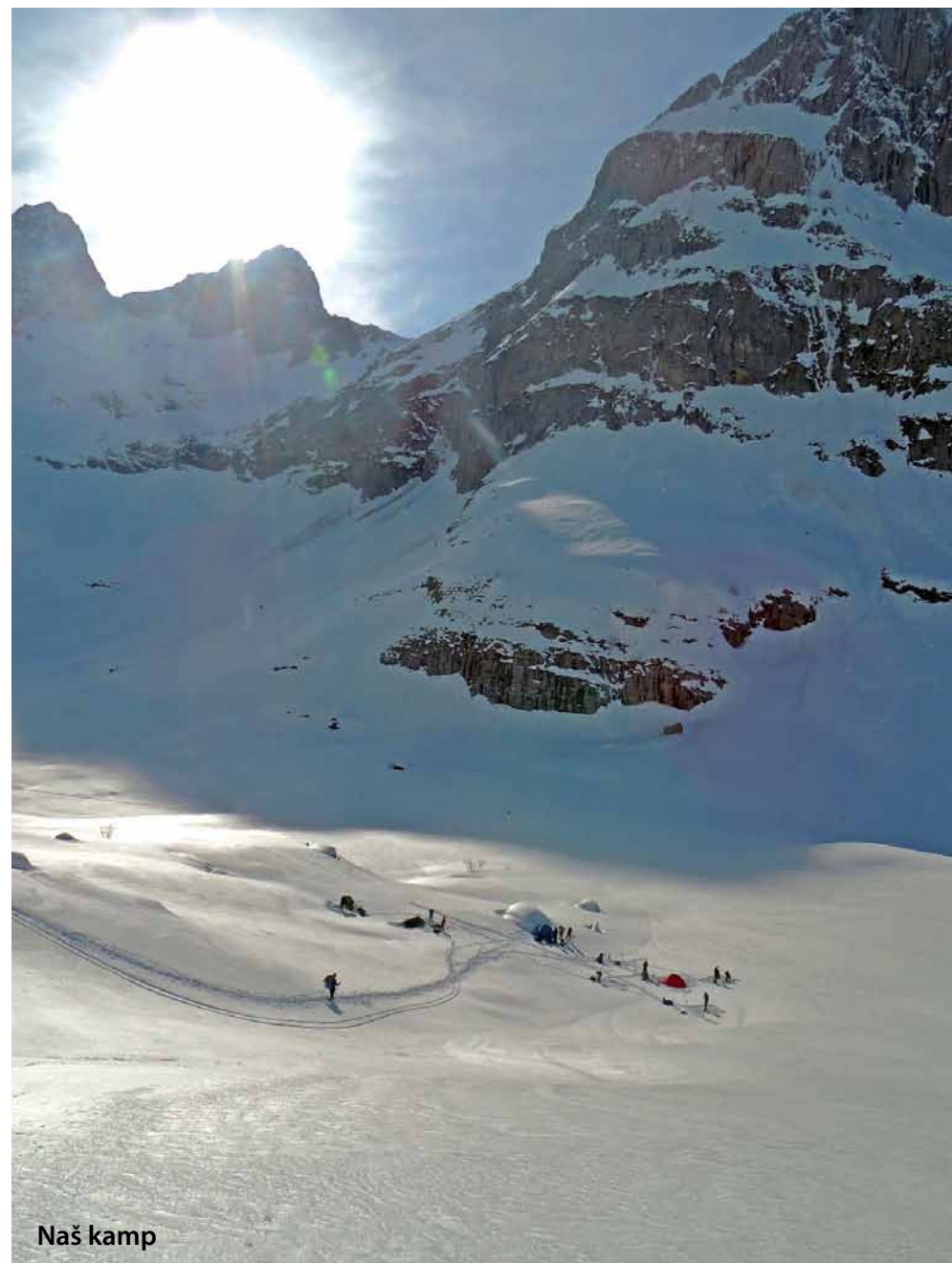
Stižemo u mesto Gusinje rano ujutro. Nakon kratkog odmora i doručka u obližnjoj pekari, krećemo ka selu Vusinje (980 m) gde dalje nastavljamo našu avanturu pešačenjem kroz velelepnu dolinu Ropojane, gledajući pravo ispred nas u udaljeni vrh Maja Harapit. Stazom koja se odvaja desno kroz livadu stigli smo do obližnjeg vodopada Grlje. Vodopad se može videti tek kad se približimo velikom kamenom grotlu, ukopanom na ivici livade, u koji se svom silinom survava voda sa visine od 15 m. Nastavljajući dalje, oko 2,5 km uzvodno od vodopada i na 1.000

metara nadmorske visine, u dubokoj, modro-zelenoj i kristalno bistroj zenici kraškog vrela Oko Skakavice (Savino oko), iz snegova Prokletija rađa se ledena, opora rečica Skakavica. Vrelo, prečnika tridesetak metara, jedno je od najjačih u Prokletijama - s proleća, dublje je od 11 metara, nemirno i zadihano. Tokom leta se primiri, čekajući naredno proleće i novo topljenje snega sa planinskih prostranstava.

U nastavku pešačenja, uspon je blag, i nakon dva sata stižemo do bivše karaule i katuna Zastan (1.345 mnv), u kojoj se često noći i koja je mnogima polazna tačka uspona na Maja Rosit i Maja Jezerce. Međutim,

naši vodiči su odlično isplanirali i procenili da na ovoj akciji dinamika i napor bude gotovo ravnomeran u sva tri dana boravka na planini. Zato smo nakon polučasovnog odmora kod karaule i uzimanja zaliha vode sa obližnjeg izvora, nastavili sa svom opremom i pod upečatljivim teretom na leđima uspon kroz šumu prema Dolini jezera (Buni Jezerce, 1.800 mnv). Tako teško natovareni opremom za kampovanje, tehničkom opremom za uspone, užarijom i svim ličnim potrepštinama koje će nam trebati u sledeća tri dana na visini od gotovo 2.000 m u dubokom snegu i ledu, uspon je bio spor

i opravdano se može smatrati iskušenjem i za najspremnije visokogorce. Zajedničkim naporom i međusobnim bodrenjem, nakon sat i po vremena izlazimo na sedlo i ulazimo u jedan potpuno novi svet – Dolinu jezera. Leti, kada nema snega, u ovoj prostranoj dolini ima šest ledničkih jezera. Sada, jezera su prekrivena debelim slojem snega i utopljena u okolinu prostranog belila koje se zastrašujuće diže uvis i čini jedinstvo sa ostrim stenama i kamenim kulama stvarajući ogroman amfiteatar koji nas okružuje. Uskom stazicom prćenog snega, prolazimo pored vertikalne stene pune ledenica sa koje se svakih pola

Naš kamp

Noćni uspon

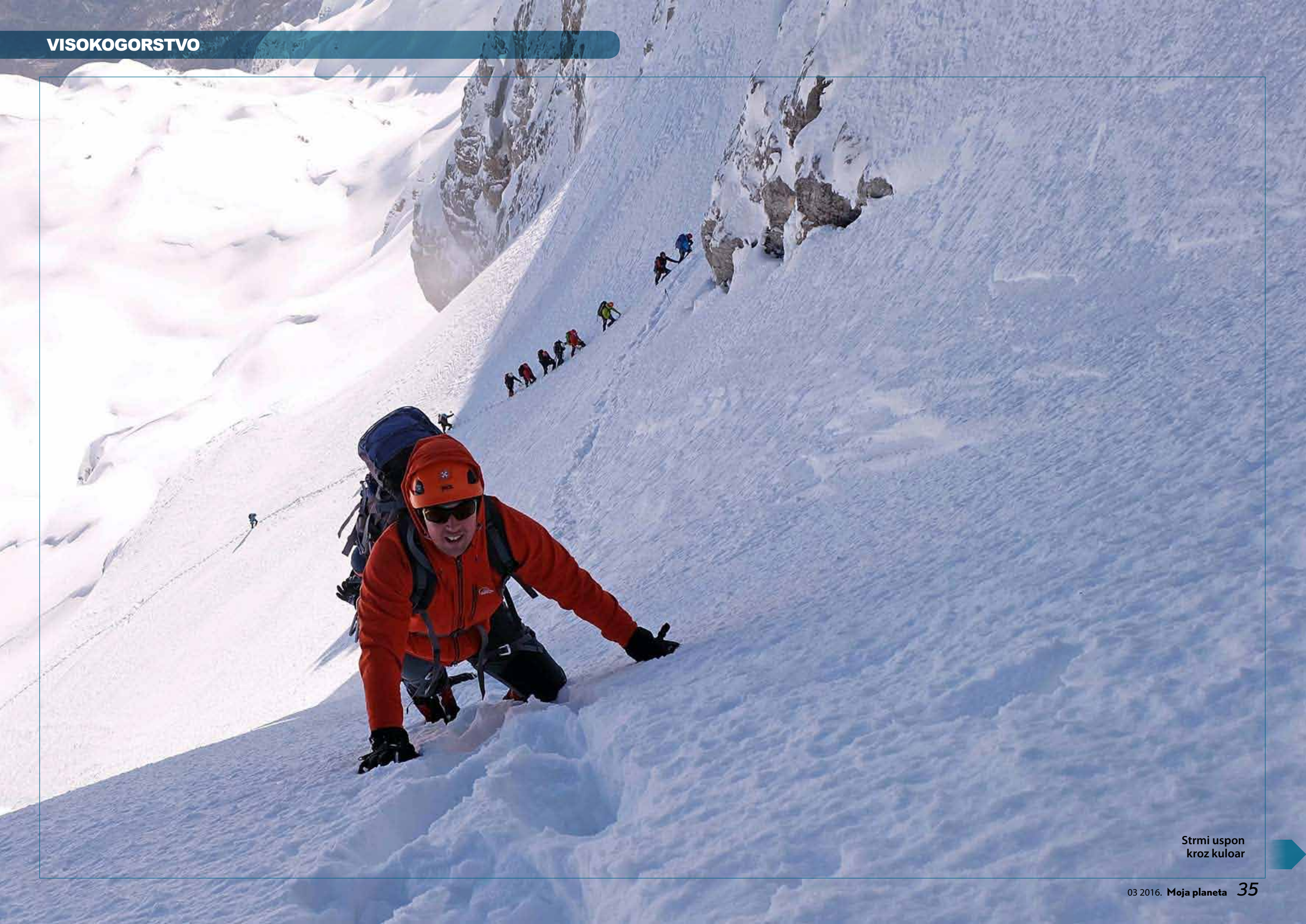

Uspón

Uspón prema sedlu

Strmi uspon
kroz kuloar

minute survava mala lavina otopljenog snega sa obližnjih padina.

Nakon čestih pauza i odmora, u rano popodne stižemo na mesto podizanja kampa, sakriveno iza padine brda uz Veliko jezero, sačuvano od naleta vetra. Vrlo brzo smo podigli šatore, rasteretili rančeve, prepakovali opremu za noćasnji pohod na vrh i počeli sa topljenjem snega kako bi što više napravili zaliha vode za noć i uspon. Brzo zalazi sunce iza stenovitih tornjeva, i već oko četiri sata popodne mnogo je hladnije i iz šatora se izlazi samo po potrebi. Rano smo legli kako bismo uhvatili što više sna. Onako umorni od provedene prošle noći u putu i nakon dugotrajnog uspona sa teškim rančevima, nikome nije teško palo da zaspi i pre šest sati popodne.

U kampu nam se pridružuju četvorica planinara iz Bosne. Došli su sami, sa idejom da popnu Jezerški vrh, pa kad su shvatili da smo tu i mi, sa iskusnim vodičima, zamolili su da idemo zajedno.

KA VRHU

Planirano vreme polaska u četiri ujutro je ispoštovano gotovo u minut, jer smo svi počeli sa spremanjem i pripremama sat ili sat i po vremena ranije. Na samom početku je dogovoreno da će vodič Zoran (poznatiji kao Soko) ići prvi pošto ima krplje, dok ćemo se mi ostali smenjivati u prćenju snega uzbrdo, kako bismo što više štedeli energiju cele grupe i svi ravnomerno učestvovali u usponu. Srećom, tokom ranih jutarnjih sati, sneg još dobro drži, pa ne upadamo duboko u sneg i napredujemo polagano, ali dobro. Po mrklom mraku, sa čeonima lampama, stižemo u gornju dolinu ispod Melisoresa, a već sat vremena kasnije dan nas zatiče na sedlu (2.354 m) između vrhova Kokerhavke i Jezerce. Odatle je staza mnogo strmija i zahtevnija. Na tom mestu stavljamo pojaseve i dereze, uzimamo cepine umesto štapova, stavljamo šlemove. Ulazeći u kuloar pravimo međusobni razmak od oko pet metara radi sigurnosti. Vreme se pomalo kviri, i sunčano jutro koje nas je radovalo zamenjuju oblaci i česti nagli

Na vrhu

naleti vetra koji nam bacaju sneg sa strmina, tako da su stope prethodnog planinara koji je samo par metara iznad mene gotovo potpuno zatrpane. Ipak, laganim usponom i ritmom koji odgovara celoj grupi, niko ne gubi snagu potrebnu da se izađe na vrh.

Na čelu grupe u kuloaru sad se nalazi Milan čiji je zadatak da izabere najsigurniji put kroz kuloar, dok je na kraju kolone Soko. Međusobno komuniciraju motorolama, i na osnovu onoga što je Milan zatekao pri vrhu kuloara, javlja Sokolu da obavezno postavi gelendere, radi obezbeđenja silaska sa vrha kroz kuloar. Staza je na nekim delovima nagiba 60-65%, a pri vrhu kuloara je velika pukotina u ledu tako da moramo da prećimo popreko kuloara na sigurnoj udaljenosti od pukotine. Vetar pojačava intenzitet, mada u trenutku kada pazim gde i

kako da postavim nogu ili zabodem cepin, ne primećujem to. Sneg je sa tanjom ledenom pokoricom, a ispod se nalazi dubok pršičast sneg, što otežava uspon na najstrmijem delu. Bukvalno, noge propadaju duboko u sneg do kolena, a treba se penjati pod velikim nagibom. Pomažemo se cepinima ali i rukama, grabimo kako ko ume, samo da se sigurno držimo strmine. Na nekim mestima zaista ležim celim telom na padini prilikom uspona.

ZASLUŽENA NAGRADA

Na vrh Maja Jezerce (2.694 m) izlazimo oko 9,30 ujutro. Pogled je prelep. U daljini, vidi se krst, visine dva metra - radost cele grupe. Modro nebo iznad nas većim delom prekrivaju nemirni oblaci, i kao jezici magle vitlaju dok pokušavamo da se fotografiramo sa našim trofejom - znakom vrha.

Samo ponegde otvori se nebo na kratko da vidimo prelepe snežne vrhove planinskih lanaca i dolinu Valbone. Hladnoća i jak vetar nas teraju malo niže od vrha, u zavetrinu, kako bismo se okrepili vodom pre silaska naniže. Vodiči nas sve opominju da se utoplmo obavezno i da pijemo što više vode, jer se na visini i brzim disanjem na usta tokom uspona velika količina tečnosti gubi iz tela i dolazi do dehidracije. A gubitkom vode, sporiji su refleksi, kako planinari često kažu „noge ne slušaju pri silasku“, i najčešće se povrede dešavaju baš iz tog razloga.

Poslednji na vrh stiže Soko. Postavio je tokom uspona gelendere na tri najkritičnija mesta kako bismo sigurno sišli. Dolazi do nas i kaže da ne može proći uspon na Jezerce, a da nema lepe zajedničke slike. I zaista, svi kao jedan, sa osmehom

veličine rančeva koje smo dan ranije nosili do kampa i visoko podignutih ruku šaljem svoj pozdrav našem usponu na Jezerški vrh.

Spuštanje strmom stazom koja je sa severozapadne strane delom zaleđena teče oprezno, a pri dolasku do kuloara pršičast sneg dovodi do propadanja nogu duboko u sneg, pa se jedan po jedan planinar okreće, vezuje za gelender i otpenjava polako naniže. Lepo uigrana cela ekipa, bez nervoze i žurbe, iskusno se spušta. I taman kad smo izašli iz najstrmijeg dela kuloara, planinar iz Bosne, na visini od oko 2.500 m, u trenutku nepažnje je skliznuo sa staze i otklizao nekih 20 m niz strminu. Vrlo brzo na mestu gde je bezbedno, do njega stiže naš planinar Dejan Ševković koji je član službe GSS. Na veliku sreću planinara i radost svih nas, planinar je prošao bez povreda, ali vidno

šokiran onim što mu se desilo. Kaže da se sve tako brzo dogodilo da toga nije bio ni svestan, samo se našao u dubokom snegu niže od staze. U pratnji je polako nastavio do kampa, sigurnim korakom, iako više nije bilo strmina kakvih je bilo u kuloaru, dok je Dejan tokom celog silaska od tog mesta do kampa pored svog ranca nosio i njegov.

Povratak u kamp je bio mnogo naporniji, jer je sneg u velikoj meri popustio pod toplinom sunca. Na pojedinim mestima upadala sam i do butina u sneg, a sve to iscrpljuje, posebno kad je čovek već umoran od uspona i nespavanja, i jedva čeka da legne u šator. U momentu kad dolazimo na prevoj odakle se vidi prostrana Dolina jezera, naši šatori se jedva naziru. Ipak, ne gubimo poleta, i koračamo dalje uporni da što pre dođemo do našeg mesta odmora. I pored svog

umora, prizor je božanstven, zastajkujem svakih par minuta kako bi fotografisala okolinu, kao da želim da zadržim uz sebe što duže deo Prokletija koji sa sobom ne mogu poneti kući.

POVRATAK

Još jedna noć u šatoru. Umor nas sve brzo savladava i spavamo više od deset sati. Neki čak i duže od dvanaest sati. Odmor prija svima, posebno sad kad smo zadovoljni postignutim uspehom.

Oko šest sati ujutro, u nedelju, počinjemo sa raspoređivanjem kampa, pakujemo rančeve, skupljamo opremu, kako bismo oko osam ujutro krenuli ka dolini Ropojane. Silazak je laganiji, bez obzira na

teške rančeve, nismo umorni i dok silazimo komentarišemo naš uspeh i divnu saradnju cele grupe. I svi maštamo o čevapima ili bureku u Gusinju.

I na kraju, želim da kažem još i ovo: naši vodiči su pokazali izuzetno umeće i poznavanje terena i uslova koji su nas čekali na ovako teškom i zahtevnom usponu. Odlična organizovanost, profesionalizam i zajedničko zalaganje svih članova grupe doprineli su maksimalnom uspehu - cela grupa je uspešno i sa uživanjem osvojila Jezerski vrh na Prokletijama. Veoma naporna akcija, nošenje teških rančeva sa svom tehničkom opremom, kao i šatorima, vrećama i hranom, dve noći bivakovanja

u ledu i snegu, himalajski uslovi okoline samo su deo zajedničkog uspeha cele grupe. Posebnu zahvalnost upućujemo i planinarima Crne Gore i Milanu Radoviću, koji su prethodnog vikenda teškom mukom pokušali osvojiti ovaj vrh, ali zbog loših uslova i snega nisu uspeali. Ipak, njihovom prtinom kroz šumu do izlaska u Dolinu jezera, nama je olakšano kretanje dok smo nosili naše velike terete. Svaka čast celoj grupi na divnom odnosu i saradnji, tako da ni u jednom trenutku niko nije mogao da oseti ni malo tenzije, čak i u kritičnim trenucima uspona. Jedno veliko hvala i svaka čast svima.

**JELENA KUZMANOVIĆ
VODIČ PSK „KOPAONIK”**

Tabor „Prokletije 2016.”

Doživite GRBAJU

Pozivamo vas na **Planinarski tabor u Grbaji** – „Prokletije 2016.” (**Crna gora**)...

Pitaćete: zašto je taj Tabor nešto što ne sme da se propusti? Razloga je mnogo, a reći ćemo vam samo neke:

Dodite zato što vas tamo čeka prelep masiv Prokletija;

Zato što je tamo Dom „Branko Kotlajić”, koji su izgradili planinari „Radničkog” iz Beograda, svojim entuzijazmom, svojim rukama, svojom ljubavlju;

Zato što su taj deo Prokletija još pre šezdesetak godina pohodili planinari „Radničkog” i tamo načinili prvenstvene uspone na mnoge vrhove.

Začarani lepotom prirode, moćnim vrhovima, tajnom koja ih je neodoljivo privukla da otkrivaju do tad neviđeno, da savlađuju naizgled nemoguće, da postavljaju nove rekorde. Vremenom su tamo nastale legende čijim stopama i dalje hodamo, kao planinari, alpinisti, visokogorci.

Pokušavamo da dostignemo i ponovimo mnoge prevenstvene uspone, neverovatne podvige u zimskim ili letnjim uslovima. Ta neverovatna magija privlači ljude iz mnogih krajeva sveta, tu se upoznaju, druže i stvaraju prijateljstva za sva vremena.

Dom „Branko Kotlajić” nosi ime po jednom od prvih istraživača Prokletija, koji je pronašao mesto gde će nići kuća „Radničkog” i otvoriti vrata svima koje vezuje ista ljubav i strast za planinarenjem. On će nam posvetiti „Vodič kroz Grbaju”, posle višegodišnjeg istraživanja i saradnje sa Radonjom Šekularcem, rođenim podno prokletijskih masiva.

Taj vodič će nam pokazati puteve i staze kako da stignemo do svih tih lepota, upoznaće nas sa istorijom, sa ljudima iz tog kraja.

Tabor u Grbaji dobija godinama i nove sadržaje. Nove generacije nastavljaju putevima mnogih pre-

thodnih generacija, dostižu stare i postavljaju nove ciljeve. Razvija se aktivnost podmlatka - „Klinci planinci” sad postaju nova legenda i dom „Branko Kotlajić” sada postaje i njihova kuća kojoj hrle.

Na ovom Taboru možete učestvovati u visokogorskim akcijama, baviti se alpinizmom ili planinskim trčanjem, novim sportom koji se tek razvija. Planinari „Radničkog” stalno obnavljaju dom svojim radom, svo-

INFO

Na Taboru 2014. godine proslavili smo tri jubileja:

- 65 godina PK „Radnički”;
- 50 godina doma i
- 5 godina našeg ponosa i budućnosti – „Klinaca planinaca”.

Za svakoga po nešto

Pozivamo vas da sa nama budete na „Taboru 2016.”. Potrudimo se, kao i svih prethodnih godina, da budemo dobri i nesebični domaćini i da vas upoznamo ili podsetimo na našu jedinstvenu i nezaboravnu dolinu - Dolinu Grbaje.

Ove godine će se Tabor održati u periodu od 30. 6. do 3. 7. PK „Radnički” će organizovati prevoz za sve učesnike koji se odluče da putuju sa nama i to iz Skerlićeve ulice, 30. 6. u 21 čas. Važno je da se svi ostali koji će na Tabor doći sopsvenim prevozom, prijave organizatoru kako bi im se ostavila mesta za šatore i da se pojave na zvaničnom otvaranju Tabora 1. 7. u 9 sati.

Ove godine, u planu aktivnosti tokom Tabora, se nalaze najlepší vrhovi grbajske doline. I to:

- prvi dan Karaula
- drugi dan Severni vrh (u slučaju loše bezbednosne procene, rezervni plan je Karanfil Ljulaševića)
- treći dan Planinska trka.

Ako niste upoznati, planinska trka Volušnica je prvi put organizovana prošle godine. Takmičili su se dečaci i devojčice, seniori i seniorke, a takođe i veterani i veteranke. Tada je „staza” bila dugačka oko 3.500 m i imala 750 m vertikalnog uspona. Odlučili smo da vas ove godine malo više namučimo i nateramo Vas da se svojski oznojite ako želite da dođete do medalje.

Trka je porasla i imaće gotovo 1.000 m vertikalnog uspona i spusta i preko 12 km dužine. Kao i prošle godine start trke će biti kod planinarskog doma „Branko Kotlajić”, i onda već poznatom stazom kroz šumu do vrha Volušnica, gde je prošle godine bio kraj trke.

Kada stignete do Volušnice, najteže je iza Vas, a ispred će biti veličanstveni vidici. Pošto se nismo samo njih radi peli toliko visoko, nastavimo dalje grebenom do Popadije, koja je ujedno i najviša tačka ovog grebena. Staza nas dalje vodi do prevoja Čafa i katuna Ravni ključ. Odatle ćemo pratiti zemljani put koji će nas sve vratiti do doma „Branko Kotlajić”, tj. do cilja.

Grbaja nas čeka!

Planinarski klub „Radnički”

jim donacijama, uz pomoć prijatelja iz drugih klubova i njihovim donacijama. Taj dom se voli kao svoja kuća.

Tabor u Grbaji vas zove da i vi ove godine doživite tu magiju koja traje duže od 50 godina.

Upoznajte literaturu koju možete dobiti u Grbaji ili u našem „Radničkom”:

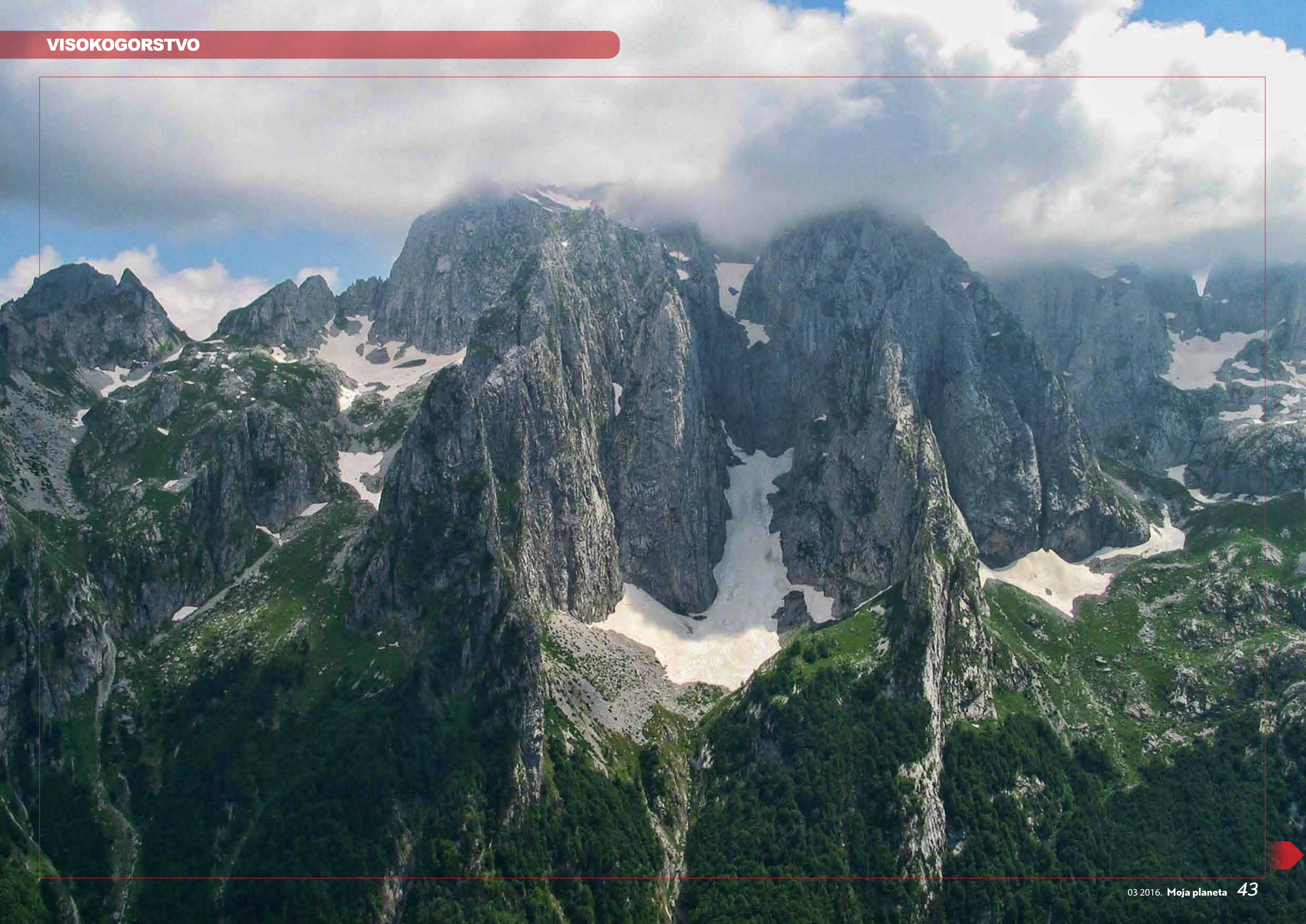
- Vodič „Grbaja - gusinski deo Prokletija”
- Sećanja planinara „Radničkog”
- „Život sa planinama”, autora Branka Kotlajića
- „Hajde da budemo Klinci planinci”
- Nebrojeno tekstova, reportaža, fotografija po

raznim planinarskim glasilima za koje ne postoje geografske ili državne granice.

Družite se sa planinarima „Radničkog”, oni vas čekaju na Taboru, u Domu na Prokletijama, kao i u Klubu u Beogradu.

VERA ŽIVIĆ, PLANINARKA „RADNIČKOG”

NOVA KLASA „zimskih“ vodiča

PLANINARSKI
SAVEZ SRBIJE

I ove zime, od 29. januara do 6. februara, izvršena je obuka za Planinske vodiče II kategorije Službe vodiča **Planinarskog saveza Srbije...**

U skladu sa naporima za standardizaciju i usaglašavanje sa UIAA, i ove zime, od 29. januara do 6. februara, izvršena je obuka za Planinske vodiče II kategorije Službe vodiča Planinarskog saveza Srbije. Obuku je pohađalo 19 polaznika, 17 iz Srbije i dvojica iz Republike Srpske, koji su po položenom završnom ispitu stekli međunarodnu licencu za vodiče volontere. Za one koji slabije poznaju formalno-pravnu tematiku koja prati planinarstvo, domaća licenca II kategorije garantuje da je vodič osposobljen i ovlašćen za izvođenje akcija na planinama do 3.000 mnv u zimskim uslovima.

Domaćin obuke je opet bila PK „Kamena Gora“, a obuka se, po prvi put, osim na Sopotnici odvijala i na Durmitoru, koji se već odomacio kao mesto za zimске alpinističke obuke. Rukovodilac obuke Slobodan Žarković Cobe i nastavni tim potrudili su se da za relativno kratko vreme prenesu polaznicima što više znanja

i iskustva o opremi, postupanju na terenu i čudima planine. Naglasak je, u skladu sa ciljevima programa, bio pre svega na bezbednosnim aspektima zimskih uspona i ulozi vodiča u predupređivanju opasnosti - prepoznavanje opasnosti, reakcija i, za slučaj najgoreg, tehnike spasavanja i ukazivanje pomoći. Polaznici su imali prilike da iskuse različite „zanimljive“ situacije - da lete niz zaleđenu padinu, da abzajljuju (spuštaju) niz strmu padinu, rade zimski bivak i spavaju u snegu, vrše pretragu lavinskom sondom... Deluje naporno i ozbiljno, zar ne? Ipak, glavni utisak svih učesnika posle završenog kursa je dobra atmosfera, znanje i „ekipa“ koja je, kako kažu, bila izvanredna. Polaznik generacije je Nikola Bobić iz PSK „Sirig“.

Ipak, nije sve tako bajno kao što bi se možda pomislilo. Po povratku u svoje klubove novi vodiči suočiće se sa realnošću naše svakodnevice - nedovoljno obučanim planinarima, dotrajalom ili čak nepostojećom opremom

(karakteristično za klubove iz malih gradova), ustaljenom praksom da se, zarad „osvajanja vrha“ ili „popune grupe“ prenebrejavaju čak i osnovna pravila o bezbednosti. Za rešenje nekih od ovih problema neophodan je uporan rad, disciplina i mnogo dobre volje i strpljenja za prenošenje znanja. S druge strane, očigledno je da će neke stvari, poput standardizacije opreme morati da sačekaju, jer je cena iste ipak prilagođenija evropskom, nego srpskom džepu (koliko vas je na primer videlo, a kamoli nosilo lavinski biper), no o tome neki drugi put. Moraju se postaviti najviši standardi, a ova klasa je spremna da uloži svoje vreme i trud.

Ostaje nam da se pridružimo želji instruktora da izlazak nove klase predstavlja novi korak u pravcu usklađivanja našeg planinarstva sa svetskim standardima, i uverava da, polako ali sigurno hvatamo korak sa ostalima.

ALEKSANDAR MIJATOVIĆ

POČETNI ZIMSKI alpinistički tečaj

Alpinistička sekcija

„Železničar“ Novi Sad uspešno je realizovala početni zimski alpinistički tečaj od 20. do 27. marta na **Durmitoru (Crna Gora)**...

Alpinistička sekcija „Železničar“ Novi Sad uspešno je realizovala početni zimski alpinistički tečaj na Durmitoru u periodu od 20-27. marta 2016. godine. Vreme je bilo povoljno sa dosta novonapadalog snega što je pružalo skoro idealne uslove za obuku. Zbog opasnosti od lavina, za terenski rad birani su najbezbedniji lokaliteti, u blizini ski centra Savin kuk. Učesnici su bili smešteni u selu Virak.

PONEDELJAK 21. 03.

Prvi dan bio je posvećen upoznavanju sa tehničkom opremom i užarijom. Obradene su sledeće tematske jedinice: alpinističko uže (singl, half, twin), prusici, šlinge, komleti, dereze, cepin, kaciga, kao i lična oprema, vreće za spavanje i obuća. Nakon toga tečajci su izvodili sledeće praktične vežbe: navezivanje cepina, pakovanje užeta, demonstracija pravljenja mekih nosila za zbrinjavanje povređenog penjača.

UTORAK 22. 03.

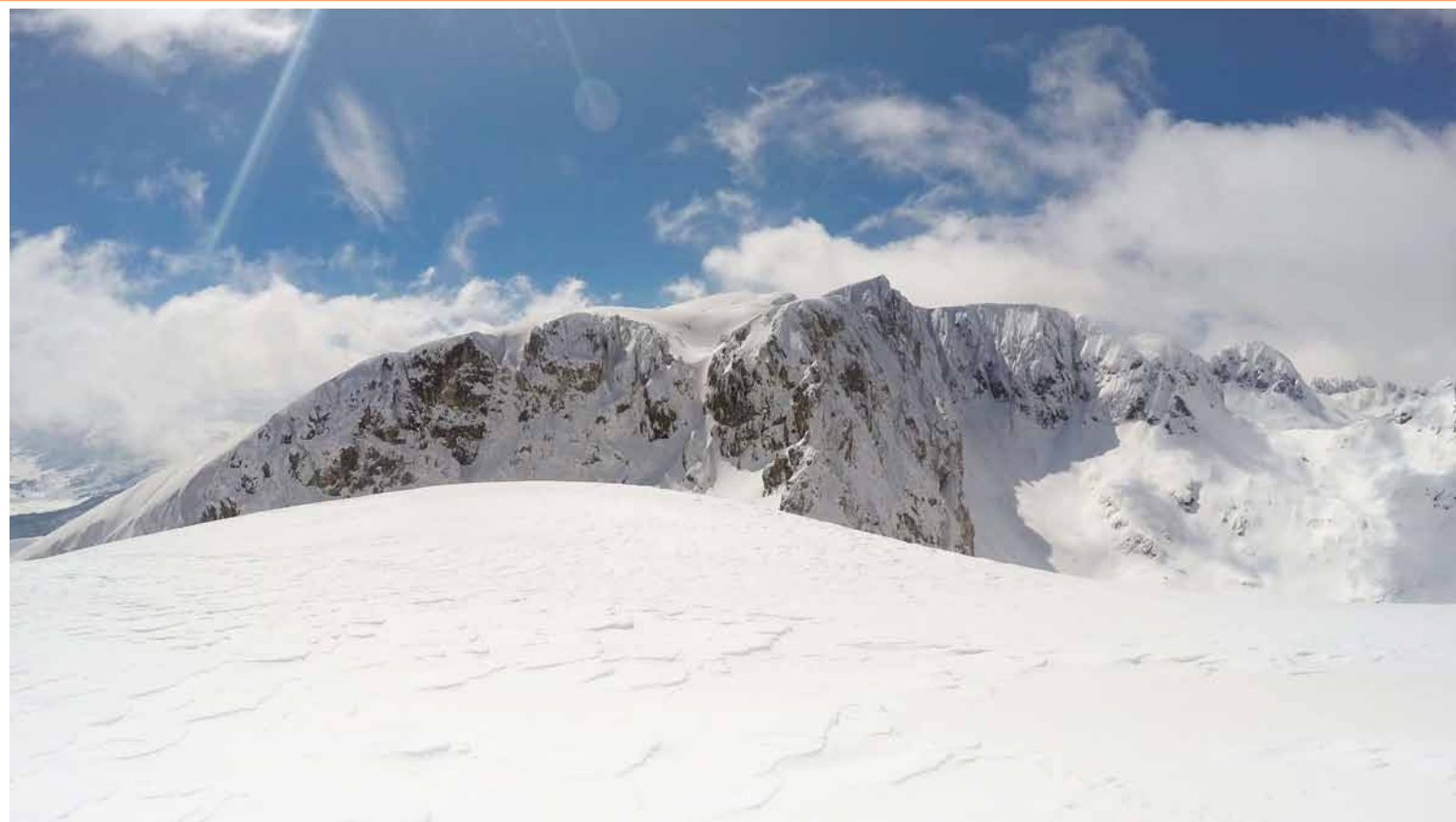
Teorijska obuka: pravilno pakovanje ranca, šatori, planinarstvo, visokogorstvo, alpinizam, značaj i istorijat, sportsko penjanje, pojmovi i karakteristike. Praktična vežba: samostalna izrada mekih nosila. Rad na terenu: kretanje sa cepinom i derezama na padinama različitog nagiba (uz padinu, niz padinu i popreko - prećanje), padovi i zaustavljanje - na stranu, na prednji deo tela, na leđa, sidrišta u snegu i ledu - priručna i standardna („pećurka“, uz pomoć cepina, uz pomoć lednih klinova), abzajl (spuštanje niz užu). Predavanje: aktivan veš, lampe, glečerske naočare, rukavice, čarape.

SREDA 23. 03.

Treći dan tečajci su radili praktične vežbe: kretanje u glečerskoj navezi, izvlačenje palog partnera. Teorijsko predavanje i pokazne vežbe: čvorologija - pravljenje, primena, topografija sa orijentacijom. Dvoje apinista pripravnika je pokušalo da izvede uspon na Šljeme (2.445 m) ali je zbog dubokog snega uspon prekinut na 2.100 m. Četiri učesnika tečaja su uradila pešačku turu Virak – Crno Jezero – Ivan do – Virak dužine oko 10 km.

ČETVRTAK 24.03.

Pokazna vežba: izvođenje lavinskih testova, sondiranje, biperi. Terojski deo: priprema penjačkog uspona, ocenjivanje smeri – sa osvrtom na uspone u zimskim uslovima, opasnosti u planini, GSS organizacija i domeni, organizovanje akcija spašavanja i prva pomoć.

Petoro učenika uspešno je izvelo zimski uspon na Šljeme – istočni vrh 2.445 m.

PETAK 25. 05.

Petak je bio najteži dan za tečajce. Uspeno je izveden zimski uspon na Savin kuk (2.313 m). Tokom uspona ispenjan je smer leva strana kuloara u Kotlovima, 200 m, 45°. Nakon toga je izveden smer u usponu i silasku u navezi – Mesna Lastva. Smer Mesna Lastva su stariji pripravnici solirali. Nakon toga je izveden smer u spustu kroz Kotlove. Praktičan rad: pravljenje snežnog bivaka – vučije jame u trajanju od 4 sata. Na kraju je izvršeno bivakovanje u tri vučije jame od 01-07 h.

SUBOTA 26. 03.

U subotu je izveden tečajski smer u navezi – dva rastežaja 120 m. Tečajski smer su stariji pripravnici solirali. Teorijsko predavanje: ishrana i trening, ekspedicionizam i aklimatizacija, ishrana na velikim visinama, visinska bolest, hipotermija, rovovsko stopalo, snežno slepilo... U petak uveče tečaju se pridružilo još 4 alpinista pripravnika koji su izveli uspon na Savin kuk (2.313 m).

NEDELJA 27. 03.

Poslednji dan je bio namenjen testiranju polaznika tečaja. Svi tečajci su uspešno položili pismeni i usmeni deo ispita čime su stekli zvanje alpinističkih pripravnika.

ZORAN JAKOVLJEV,
PSD „STRAŽILOVO“ SREMSKI KARLOVCI

Info

Instruktor: Obrad Kuzeljević, alpinistički instruktor - PAK „Celtis“

Organizator: Aleksandra Bunjevčev

Učesnici: Jovana Subić, Dejan Nikolić, Nada Tokodi i Denis Ivanović – stekli zvanje alpinista pripravnika. U radu tečaja učesvovali su i Andrej Teodorović, Vladimir Bobić, Evica Jeremić, Bojan Čulibrk, Vesna Radojević i Zoran Jakovljević. Na samom kraju pridružili su nam se Željko Dulić, Jasna Radić, Jovana Milićević i Jovan Jarić.

PATIKE

MARKET

PATIKE za planinsko trčanje

*Predstavljamo vam po deset muških
i ženskih modela među kojima ćete
sigurno pronaći nešto za sebe*

PATIKE ZA PLANINSKO TRČANJE

ŽENSKI MODELI

Saucony Peregrine 5 - Women's

Okvirna cena: 94 €

Dobre osobine: Lagane, dobro dišu, širok deo za prste, višenamenske.

Zamerke: Don klizi na mokroj steni, manja savitljivost.

MATERIJAL:

- **gornji deo:** FlexFilm sintetički materijal
- **srednji sloj:** Powergrid pena sa GRID tehnologijom.
- **don:** Tvrdna guma sa jakim šarama

Težina: 525 g

Tip patika/dizajn: niskoprofilne

Pertlanje: klasično-pljosnate pertle

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: siva/mint/ljubičasta, ljubičasta/crvena/zelena

Altra Lone Peak 2.0 - Women's

Okvirna cena: 107 €

Dobre osobine: Širok prostor za prste, velika stabilnost i osetljivost, zero drop tehnologija, niskoprotivne patike.

Zamerke: sporije se suše, upadaju lako kamenčići ...

MATERIJAL:

- **gornji deo:** sintetika koja diše
- **srednji sloj:** jastučasti sloj (A-Bound tehnologija).
- **don:** guma srednje tvrdoće, šare „trail claw“.

Težina: 561 g

Tip patika/dizajn: minimalistički

Pertlanje: klasično-okrugle pertle

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: sivo/žuto/ljubičaste, smeđe/sivo/crne.

La Sportiva Bushido - Women's

Okvirna cena: 115 €

Dobre osobine: Imaju dobru stabilnost, komforne su, niskoprotivne, lagane, brzo se suše, imaju dobre šare.

Zamerke: Nije za devojke sa širokim stopalom, mogle bi biti jeftinije.

MATERIJAL:

- **gornji deo:** Airmesh (vrsta mikrofibera)
- **srednji sloj:** MEMlex & Dual Density
- **don:** Srednje tvrda guma, jake šare.

Težina: 605 g

Tip patika/dizajn: niskoprotivne

Pertlanje: klasično-okrugle pertle

Dostupne veličine: 38 - 43,5

Boje: plavo/crvene, plavo/sive, sivo/žute

HOKA ONE ONE Challenger ATR

Okvirna cena: 91 €

Dobre osobine: Veoma udobne, dobra stabilnost, nisu skupe, veoma lagane, ne zadržavaju vodu.

Zamerke: Rani znaci habanja, nisu najbolji izbor za široka stopala.

Materijal:

- **gornji deo:** lagana dišuća sintetika.
- **srednji sloj:** jastučasti sloj - Full EVA
- **don:** srednje tvrda guma

Težina: 494 g

Tip patika/dizajn: maksimalist
Pertlanje: klasično-pljosnate pertle

Dostupne veličine: 37 - 44

Boje: sive, zelene, pink, svetlo plave, plave, plavo/ljubičaste

HOKA ONE ONE Stinson ATR

Okvirna cena: 130 €

Dobre osobine: Veoma udobne, lagane, quick-fit sistem za pertlanje, dobro dišu

Zamerke: pomalo nestabilne, uske...

MATERIJAL:

- **gornji deo:** External Monomesh & Airbase tehnologija
- **srednji sloj:** HIP CMEVA
- **don:** Lagana guma, pruža veliko trenje.

Težina: 570 g

Tip patika/dizajn: maksimalist

Pertlanje: Quick Fit sistem

Dostupne veličine: 37 - 44

Boje: siva/prljavo roze/bela, tamno plava/siva/jaka pink

Salomon Speedcross 3 - Women's

Okvirna cena: 115 €

Dobre osobine: Don ima odlično trenje, udobne su, brzo se pertlaju, dobra zaštita stopala, dobre su i za loše i zimsko vreme.

Zamerke: Nije za osobe sa širokim stopalom, gornji deo patike slabije diše.

MATERIJAL:

- **gornji deo:** Vrsta tekstila otporna na vodu i habanje.
- **srednji sloj:** EVA
- **don:** kontra grip guma

Težina: 595 g

Tip patika/dizajn: tradicionalni

Pertlanje: One-Pull sistem za brzo pertlanje.

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: narandžasto/crveno/bele, crno/sivo/plave, plavo/žuto/tirkizne, ljubičasto/žuto/crne, ljubičasto/zeleno/plave, pink/crne, bele/pink.

Brooks Cascadia 10 - Women's

Okvirna cena: 107 €

Dobre osobine: Svestrane, širok prostor za prste, udobne, velika zaštita stopala, izdržljive

Zamerke: teške su kada se pokvase.

MATERIJAL:

- **gornji deo:** dišuća sintetika
- **srednji sloj:** DNA
- **don:** srednje tvrda guma

Težina: 615 g

Tip patika/dizajn: tradicionalni

Pertlanje: klasično-oble pertle.

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: ljubičaste, plave, pink

PATIKE ZA PLANINSKO TRČANJE

ŽENSKI MODELI

ASICS GEL-Kahana 7 - Women's

Okvirna cena: 76 €

Dobre osobine: Čvrste konstrukcije, pružaju dobro trenje, širok prostor za prste, dobra cena

Zamerke: Klizav đon kada se pokvase, slabije dišu

Materijal:

- **gornji deo:** sintetika
- **srednji sloj:** EVA (Rearfoot Gel Cushion tehnologija)
- **đon:** guma sa velikim trenjem

Težina: 595 g

Tip patika/dizajn: tradicionalni

Pertlanje: klasično-pljosnate pertle

Dostupne veličine: 38 - 45

Boje: sivo/zeleno/plave, metalik/crveno/tamno plave

Nike Zoom Wildhorse 2 - Women's

Okvirna cena: 92 €

Dobre osobine: Lagane, udobne, niskoprofilne

Zamerke: Slaba zaštita stopala, ne dišu dobro, napravljene za usko stopalo

Materijal:

- **gornji deo:** sintetika
- **srednji sloj:** vrsta pene
- **đon:** meka guma

Težina: 454 g

Tip patika/dizajn: niskoprofilne

Pertlanje: klasično-pljosnate pertle

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: ljubičasto/sive, plavo/narandžaste, belo/sivo/žute

Saucony Excursion TR8 - Women's

Okvirna cena: 65 €

Dobre osobine: Pružaju dobro trenje, dišu dobro, jeftine su, imaju pored redovnih veličina i podveličine za usko i široko stopalo

Zamerke: jeftiniji ulošci, nisu previše izdržljive.

Materijal:

- **gornji deo:** sintetika
- **srednji sloj:** IMEVA & Heel Grid tehnologija
- **đon:** guma

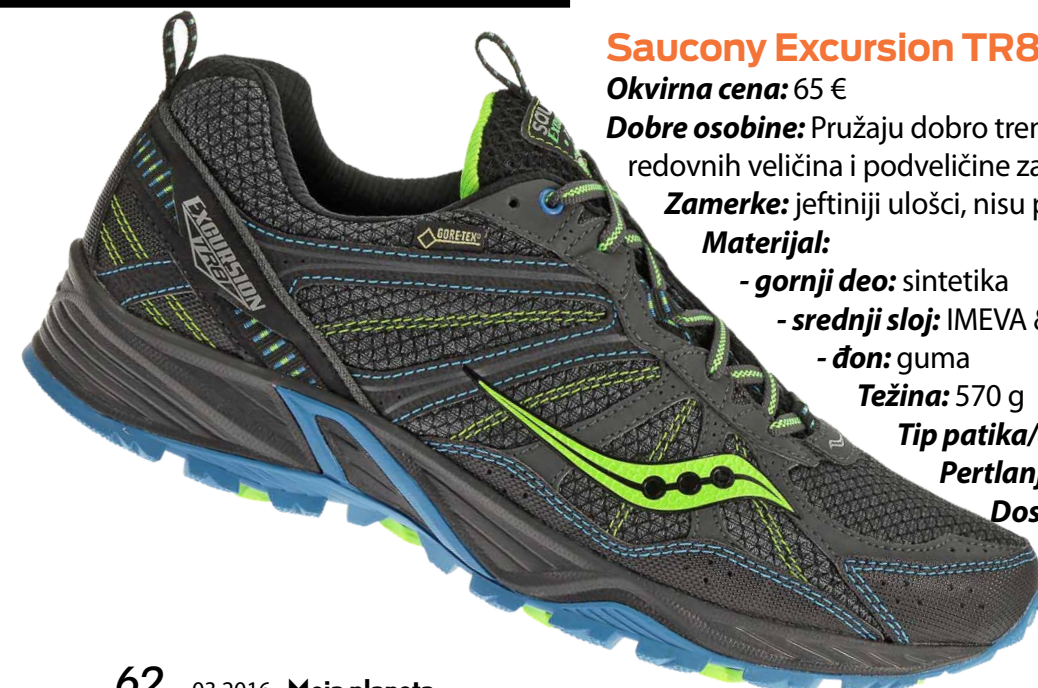
Težina: 570 g

Tip patika/dizajn: tradicionalni

Pertlanje: klasično-pljosnate pertle

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: prljavo roze/sive/zeleno, crno/plava

MUŠKI MODELI

Saucony Peregrine 5

Okvirna cena: 90 €

Dobre osobine: Najbolja kombinacija laganosti, stabilnosti, udobnosti i dobrog trenja donova

Zamerke: Malo su teže

Materijal:

- **gornji deo:** sintetičko tkanje i Flexfilm
- **srednji sloj:** Powergrid tehnologija
- **đon:** XT-900 carbon guma

Težina: 595 g

Pertlanje: klasično sa gaiter klipom

Dostupne veličine: 37 - 45

Boje: sive, zelene, ljubičaste

ALTRA Superior 2.0

Okvirna cena: 110 €

Dobre osobine: Lagane i udobne

Zamerke: Manja zaštita stopala i izdržljivost na habanje.

Materijal:

- **gornji deo:** Ripstop sintetika
- **srednji sloj:** Dvoslojna EVA
- **đon:** Dobro prijanjajuća guma sa „Trail Claw” šarama

Težina: 556 g

Pertlanje: klasično

Dostupne veličine: 37 - 49,5

Boje: plavo/žute, sivo/zelene

Pearl Izumi EM Trail N2

Okvirna cena: 110 €

Dobre osobine: Udobne, izdržljive, stabilne, dobra zaštita stopala.

Zamerke: Manje su osetljive, malo su teže.

Materijal:

- **gornji deo:** sintetika bez šavova
- **srednji sloj:** EVA
- **đon:** Samočišuća carbon guma

Težina: 658 g

Pertlanje: Sure lace

Dostupne veličine: 39 - 48,5

Boje: crno/plave, narandžasto/žute, sivo/plave, narandžasto/bordo

La Sportiva Helios

Okvirna cena: 110 €

Dobre osobine: Udobne i veoma lagane, stabilne

Zamerke: Poželećete da bacite stare patike

Materijal:

- **gornji deo:** HighDrain tkanje
- **srednji sloj:** EVA/ 2mm LaSpEVA
- **đon:** FriXion AT/ VA Wave

Težina: 539 g

Pertlanje: klasično

Dostupne veličine: 38 - 46

Boje: plavi/sive, sivo/tamno narandžaste, sivo/crvene

PATIKE ZA PLANINSKO TRČANJE

MUŠKI MODELI

Mizuno Wave Kazan

Okvirna cena: 108 €

Dobre osobine: Lagane, stabilne, udobne, širok prostor za prste.

Zamerke: Ne podnose najbolje vodu

MATERIJAL:

- **gornji deo:** sintetika
- **srednji sloj:** U4ic
- **don:** X-studded guma

Težina: 624 g

Pertlanje: klasično

Dostupne veličine: 39 – 48,5

Boje: crveno/plavo/žute, sivo/narandžasto/plave

Lomer GO Ultra

Okvirna cena: 100 €

Dobre osobine: Veoma udobne, vodootporne, dobro dišu,...

Zamerke: Mekše patike

MATERIJAL:

- **gornji deo:** Nylon/TPU con corde in Kevlar
- **srednji sloj:** Nylon Antitorsion 1,5mm+Eva

- **don:** Vibram Fuga

Težina: 340 g

Pertlanje: klasično

Dostupne veličine: 36 - 46

Boje: plavo/crne, bordo/crne, sivo/crne, crno/crvene

The North Face Ultra Trail

Okvirna cena: 98 €

Dobre osobine: Niskoprolne, stabilne, veoma lagane

Zamerke: Ne pružaju previše zaštite, gornji deo se brzo haba

MATERIJAL:

- **gornji deo:** Flashdry / Ultra airmesh
- **srednji sloj:** EVA
- **don:** Vibram guma

Težina: 574 g

Pertlanje: Traditional

Dostupne veličine: 39 - 48,5

Boje: crno/plave, crno/bele, crno/crvene, plavo/zeleno, SMB/plave

New Balance Leadville 1210v2

Okvirna cena: 112 €

Dobre osobine: Udobne, osetljive i sa dobrom zaštitom

Zamerke: upijaju vodu i malo su skupe

MATERIJAL:

- **gornji deo:** sintetičko tkanje
- **srednji sloj:** N2 tehnologija sa REVlite penom
- **don:** Vibram rubber outsole

Težina: 658 g

Pertlanje: Sure lace

Dostupne veličine: 39 - 49,5

Boje: sivo/zeleno, plavo/zeleno

ASICS GEL-FujiTrabuco 4 Neutral

Okvirna cena: 108 €

Dobre osobine: Don pruža dobro trenje i zaštitu, udobne

Zamerke: Malo su teže

MATERIJAL:

- **gornji deo:** MONO-SOCK Fit sistem
- **srednji sloj:** Solyte Midsole
- **don:** Trail /guma

Težina: 737 g

Pertlanje: tradicionalno sa džepom za pertle

Dostupne veličine: 38 - 49,5

Boje: crno/sivo/žute

Salomon Speedcross 3

Okvirna cena: 115 €

Dobre osobine: Don pruža odlično trenje na snegu i blatu, dobra zaštita, svestrane

Zamerke: tople patike koje ne sprovode vlagu spolja dovoljno dobro

MATERIJAL:

- **gornji deo:** Ripstop sintetika
- **srednji sloj:** EVA pena
- **don:** Contagrip guma

Težina: 689 g

Pertlanje: Quicklace

Dostupne veličine: 39 - 48,5

Boje: sive, crne, crveno/žute, belo/zeleno, plavo/zeleno, zelene, žute, narandžasto/plave

Jubilarno do TREMA

Ovogodišnji 20. uspon na najviši vrh **Suve planine** okupio je više od 950 planinara iz **Srbije i regiona...**

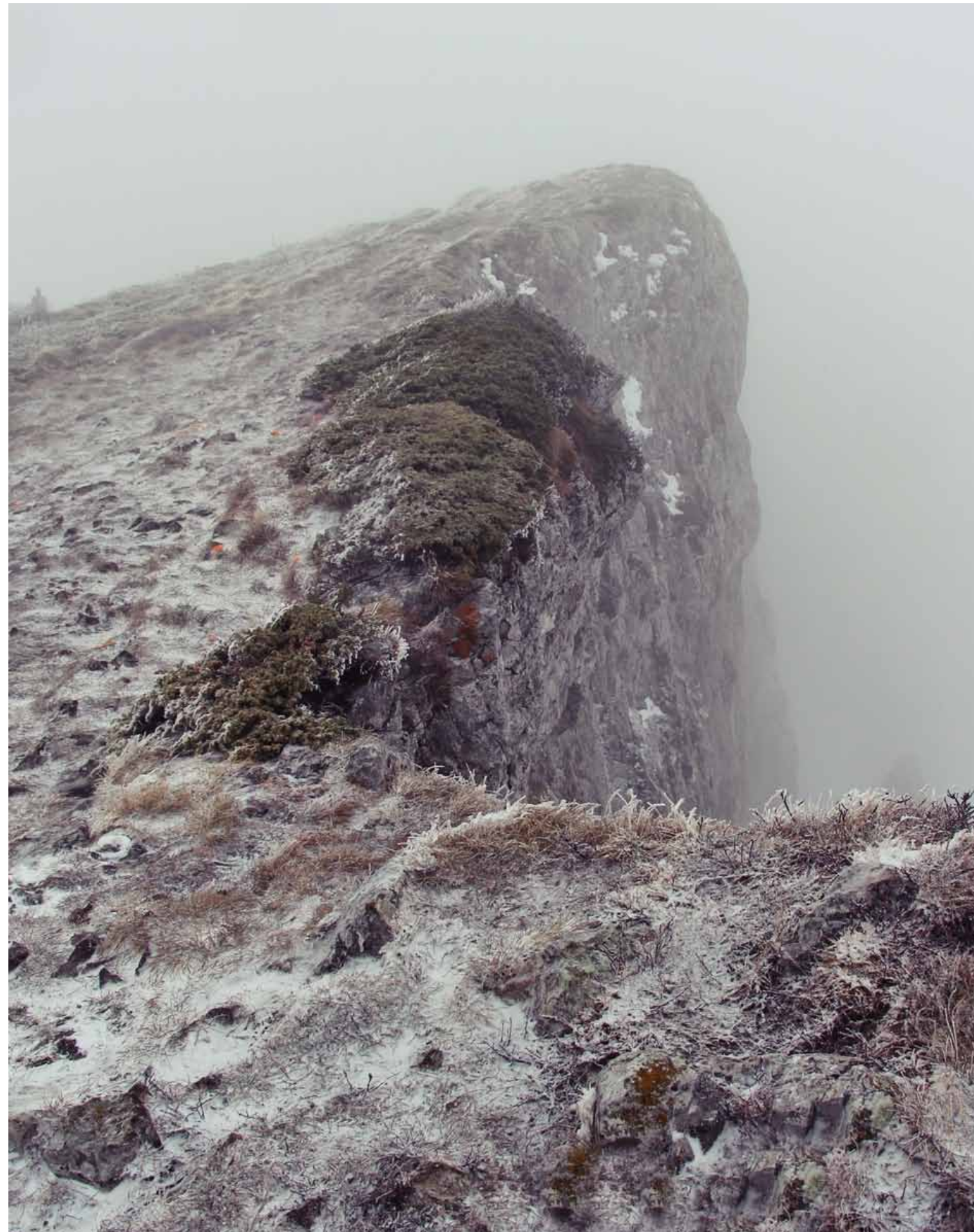
PLANINARENJE

Alpi juga Srbije, kako je Suvu planinu nazvao Jovan Cvijić, svojim strmim liticama oduvek su privlačili zaljubljenike u prirodu. Sa 1.810 metara visokog vrha Trem pruža se, po lepom vremenu, pogled ka najvišim vrhovima Makedonije, Crne Gore, Bugarske, a i pola Srbije je „na dlanu“. Sa druge strane, uspon do Trema u zimskim uslovima spada u jedan od najtežih u našoj zemlji i predstavlja pravi izazov za planinare.

U želji da Suvu planinu u njenom zimskom izdanju približe ljubiteljima prirode, krajem 1996. godine grupa entuzijasta iz planinarskog kluba „Železničar“ iz Niša došla je na ideju da organizuje „Zimski uspon na Trem“. Taj prvi zimski uspon održan je par meseci kasnije, 22. februara 1997. godine. Dom na Bojaninim vodama ugostio je te godine 120 planinara iz klubova širom Srbije, od kojih je njih 80, po lošem vremenu, izašlo na vrh. I tako je krenulo... Iz godine u godinu akcija se razvijala, broj učesnika je rastao, a poslednjih godina prelazio je i 1.400.

Uvertira u ovogodišnji dvadeseti „Zimski uspon na Trem“ bila je svečanost organizovana povodom ovog jubileja. Velika sala Sportskog saveza grada Niša bila je mala da u sredu, 17. februara, ugosti sve one koji su tokom proteklih devetnaest uspona ostavili trag u organizaciji jednog od najmasovnijih planinarskih okupljanja u našoj zemlji, a i šire. Posebno dragi gosti/domaćini na svečanosti bili su pokretači ove akcije: Dejan Popović, Danijela Ljubojević, Dragan Miletić, Novica Đorđević i Svetozar Đurić.

Srbija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominju u tekstu.

U sali je organizovana i mala izložba fotografija sa prethodnih uspona, podsetili smo se i istorijata dosadašnjih uspona, a prisutnima predstavili i trenutne aktivnosti alpinističke i speleološke sekcije, čiji je jedan od osnivača i PK „Železničar“.

Nakon simboličnog otvaranja akcije od strane potpredsednika Planinarskog saveza Srbije, Dragoslava Gogića, usledilo je uručenje zahvalnica organizacijama i pojedincima za nesebičnu pomoć i podršku u realizaciji akcije „Zimski uspon na Trem“. Svečanost je završena zakuskom i druženjem planinara.

Ono što smo svi sa nestrpljenjem očekivali bio je jubilarni „Zimski uspon na Trem“, održan par dana kasnije. Uspón je okupio oko 950 planinara iz 84 kluba i udruženja iz Srbije, Makedonije, Bugarske i Republike Srpske.

Info

Statistika dosadašnjih „Zimskih uspona na Trem“ u organizaciji PK „Železničar“ Niš:

Broj uspona: 20

Prvi uspon: 22. februar 1997.

Termin: poslednji vikend u februaru

Pravci uspona: Bojanine vode (13 puta), Donji Dušnik (7 puta)

Dužina staze: oko 23 km

Ukupan broj učesnika: više od 12.000

Najmasovniji uspon: 18. (oko 1.400 učesnika)

Vremenski uslovi bili su nepovoljni – kiša na startu, blato u šumi, susnežica na grebenu i izuzetno loša vidljivost, uticali su da broj onih koji su se uputili ka najvišem vrhu Suve planine bude mnogo manji od očekivanog.

Otvaranje akcije bilo je u sedam sati u selu Gornja Studena, odakle je prva grupa planinara krenula ka vrhu. Druga grupa krenula je sat vremena kasnije. Učesnici su savladali 24 kilometra staze od Gornje Studene, preko Bojaninih voda, prevoja Devojački grob, do vrha Trem i nazad istom stazom. Najveći broj planinara do Trema je ipak krenuo sa Bojaninih voda, izletišta na Suvoj planini.

Prva grupa planinara na Trem je izašla nešto oko 11 sati, a nedugo zatim počele su da pristižu i ostale grupe. Nedaleko od prevoja, planinarima su članovi PK „Trem 1810“ iz Donjeg Dušnika delili vruć čaj.

U Gornjoj Studeni za učesnike akcije pripremljen je tradicionalan planinarski pasulj, a zatim je, uz prigodan kulturno-umetnički program i podelu zahvalnica klubovima za učešće, uspon na

Trem završen.

Najmlađi učesnici akcije bili su desetogodišnjaci – Vuk Stević iz PD „Dubašnica“ iz Zlota i Pavle Pavlović iz niškog planinarskog društva „Suva planina“, dok je najstariji bio sedamdesettrogodišnji Rajko Joksimović iz PD „Bukulja“ iz Arandelovca.

Vodiči na stazi i pripadnici Gorske službe spasavanja Srbije doprineli su da bezbednost planinara bude na visokom nivou. Spasilačke ekipe intervenisale su četiri puta, pri čemu je, zbog teškog terena i ozbiljnosti povreda, za neke od povređenih bilo neophodno organizovati transport specijalnim spasilačkim nosilom UT 2000.

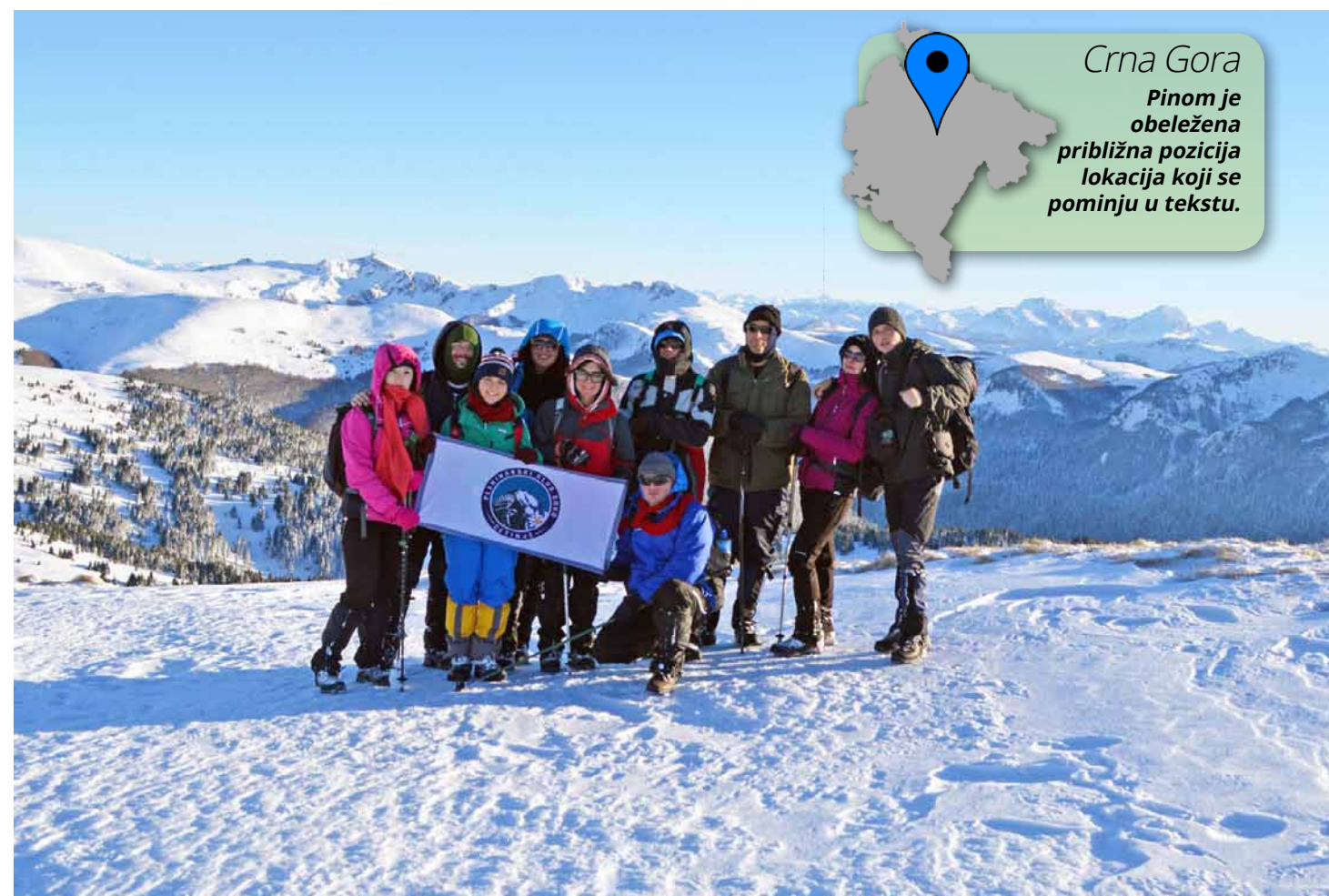
Narednog dana za goste koji su ostali na Suvoj planini, organizovan je uspon na vrh Mosor (984 m). Mnogo povoljniji vremenski uslovi omogućili su učesnicima da

uživaju u pogledu na greben Suve planine, a pogled sa stenovitog Mosora dosežao je više stotina kilometara u daljinu.

TEKST: MIRJANA PERIĆ, ČLAN PK „ŽELEZNIČAR“ NIŠ I GSS SRBIJE
FOTO: MIRJANA PERIĆ, MAJA ĐORĐEVIĆ

Crna Gora

Pinom je
obeležena
približna pozicija
lokacija koji se
pominju u tekstu.

BJELASICA

Članovi **Planinarskog kluba „Soko“** iz Cetinja 23. januara ispeli su **Razvršje** (2.033 mnv), Bjelasica (**Crna Gora**)...

Smeštena u samom srcu Crne Gore, planina Bjelasica obiluje prirodnim ljepotama i bogatstvom flore i faune od kojih zastaje dah. Nadaleko poznata po svojoj prašumi, koja okružuje još poznatije Biogradsko jezero, ova planina predstavlja pravo mjesto za sve one željne planinarenja, kampovanja, skijanja i drugih vidova rekreacije. Prilaz njenim

ljepotama je moguć iz više prava-ca, ali ako dolazite automobilom, preporučuju se dva: iz Kolašina do skijališta Jezerine i iz Mojkovca do samog Biogradskog jezera. Sama planina je vuklanskog porijekla i obiluje velikim brojem planinskih vrhova od kojih su neki i preko 2.000 mnv. Međutim, posebnu ljepotu joj daju lednička jezera: Biogradsko, Pešića, Ursulovačko (Veliko i Malo) i Šiško (Veliko i Malo). Prema tome, sa punim pravom se može reći da svaki njen kutak ima posebnu priču i draž, pa se svima preporučuje da je makar jednom posjete.

Iako relativno blaga, ova zima nas je krajem januara mjeseca nagadila sniježnim pokrivačem, dovoljnim tek toliko da se osjeti prava čar ovog godišnjeg doba.

Lijepo je bilo posmatrati sve te bijele gorostase iz kotline, ali je mnogo ljepši užitek kada vam noga kroči na njihove vrhove. Zvuk snijega koji škripi pod cipelama, dok su iz minuta u minut sve bliži svom zacrtanom

cilju, kod planinara budi jednu posebnu emociju. To znaju samo oni koji su imali priliku da je ožive i osjete, i koji se planinama uvijek iznova vraćaju sa ciljem dodirivanja onog nedodirljivog.

Tog 23. januara i članovi Sportskog planinarskog kluba „Soko“ iz Cetinja boravili su na padinama Bjelasice u potrazi za nečim što se riječima teško može opisati. U potrazi za onim što vidite i doživite u planini, i što zauvijek ostane urezano u vašim mislima.

Plan je bio uspon na rijetko posjećen vrh Razvršje, koji sa svojih 2.033 m pruža priliku da Crnu Goru vidite kao na dlanu. Međutim, da bi se takav užitek doživio, bilo je potrebno malo više truda. Sniježni nameti nam nijesu dozvolili da automobilom pridemo Biogradskom jezeru, koje predstavlja jednu od polaznih tačaka za uspon na ovaj vrh, pa je ova avantura svoj početak našla na samom ulazu u Nacionalni park „Biogradska

gora". Pred nama su bili kilometri puta i oko 1.200 metara visine. Ali sunčan dan, gotovo pa prolječni, učinio je da se sve ove poteškoće što lakše savladaju, pa se uz veselo društvo umor skoro nije ni osjetio.

Od samog početka staza vodi kroz stogodišnju bukovu šumu, kroz čije krošnje je povjetarac

stvarao posebne melodije. Uspon do Biogradskog jezera (1.094 mnv) prošao je bez poteškoća zahvaljujući dobrom kvalitetu snijega, pa smo zagledani u zaleđenu vodenu površinu tu našli pravo mjesto za okrijep. Kako je sa porastom nadmorske visine snijeg postajao sve veći, neophodno je bilo napraviti

strategiju sa ciljem bržeg savladavanja nameta i maksimalne uštede energije. Kao što je bilo i zaočekivati, oni kondiciono najspremniji dobili su prva mjesta u koloni. I tako je pravi uspon počeo.

Iz minuta u minut dobijali smo na visini, a pogled je postajao sve dominantniji. Polako su se

pred nama ukazivale litice Ogorele glave (1.988 mnv) i Troglave (2.072 mnv), koje zajedno sa Zekovom glavom (2.117 mnv) čine dominantu sliku Bjelasice, koju sa ove planine svako ponese sa sobom. Smjenjivali su se razni pejzaži tog dana, ali je ono pravo uslijedilo tek dolaskom na sami greben, nakon višerasovnog

hoda. One, po malo umorne, uspio je da otrijezni vjetar koji je postajao sve jači kako smo se primicali samom vrhu. Kristalno jasan dan omogućio nam je da crnogorske planine vidimo u svom punom sjaju. Pred nama su ukazala ljepota Komova, Prokletija i Kučkih planina prema jugoistoku, dok je zapadni i sjeverozapadni

dio bio ukrašen vrhovima Maganika, Moračkih planina, Sinjajevine i Durmitora. Kako je cjelokupna slika nastala u sutonu jednog januarskog dana, onda i sami shvatate o kakvim kadrovima je riječ. Sve to čini prizor koji se posmatraču duboko ureže u sjećanje, pa te slike nosi sa sobom gdje god da ode. Upravo je to

pravo bogatstvo i vrijednost ovog vida rekreacije, jer čovjek dobija nešto neprocjenjivo i vremenski neograničeno, što se po nekad fotografijom i sa par riječi na papiru, prenese u vječnost.

Naši članovi upravo tome i teže, jer kroz brojne reportaže i putopise nastoje da svoje pustolovine podijele sa drugima, kako

bi u njima pokušali da probude što veću ljubav prema prirodi i okruženju. Samim tim, ovog puta smo vam odškrinuli vrata prirodnih ljepota Bjelasice, u nadi da ćete i vi jednog dana sa njenih vrhova doživjeti Crnu Goru u njenom punom sjaju.

AUTOR TEKSTA I FOTOGRAFIJA:
DUŠAN KALUDEROVIĆ

Zenički pozdrav proljeću

Za turu Istok „Zeničkih horizonta 2016” (Bosna i Hercegovina) tražio se „autobus više”...

Da početak „Zeničkih horizonta 2016”, obilaska Zenice sa sve četiri strane svijeta, nije mogao biti bolji, prosvjedočilo je 170 učesnika ture Istok koji su obilježili, na 20. mart, 580. godinu od prvog spominjanja Zenice. Dosada rekordan broj učesnika na ovoj turi, poželjelo je dobrodošlicu proljeću.

Prema ranije utvrđenom rasporedu, okupljanje je već počelo oko sedam sati na glavnoj autobuskoj stanici, gdje su se do vremena polaska napunila već tri autobusa ljubitelja prirode, planinarenja i druženja.

Polazišna tačka ture Istok nije izmijenjena u odnosu na ranije godine - selo Briznik, gdje je predsjednik Udruženja za podršku i razvoj planinarstva i sportskog turizma „Vedro” iz Zenice, Amel Selimović, iskoristio priliku i obratio se prisut-

nima, te najavio lijepo druženje za već naredne etape. Iz Briznika, kolona su predvodili, pored organizacionog tima „Vedra” planinarski vodiči Željko Knez i Bernardin Kapo, koji su koristili vrijeme pauza da zainteresovane upoznaju sa znamenitostima lokacija koje se prolaze ali i okolnih planinskih masiva i dalje upućivali prema Čolanu, Klopačkim stijenama, Kopilu, te spustu u grad preko sela Talami.

Priroda kao da je htjela da potvrdi da je došlo proljeće, pa je dozvolila učesnicima da uživaju u danu okupanom suncem.

U koloni ove pozitivne priče nisu učestvovali samo Zeničani i Zeničanke, nego su se pridružili planinari iz Kaknja, Visokog, Ilijaša, ali i Indijane (SAD) koji su svjedočili ljepoti zeničkih krajeva. Ljepota druženja ogledala se i u spoju različitih generacija, sa najmlađom učesnicom Umi-hanom sa nepunih pet godina i najstarijim učesnicima, bračnim parom Šibonjić sa 78 godina. Učesnicima je dodatnu zabavu dala i nagradna igra, gdje je prikupljanje fotografija sa pohoda već počelo jer su slikanja sa organizatorima bila u velikom broju.

Bosna i Hercegovina
Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominje u tekstu.

Koliko je važno brinuti o vlastitom psihofizičkom zdravlju i koliko „Vedro” promoviše tu priču kroz ovaj projekat svedoči i saradnja i zajednička realizacija aktivnosti sa Institutom za zdravlje i ispravnost hrane ZDK, koji su partner projekta.

Uspješnost projekta ogleda se i u podršci sponzora Albe doo Zenica, Zeni tours, Fonda zdravstvenog osiguranja ZDK kao finansijera projekta, te Ministarstva zdravstva ZDK kao pokrovitelja projekta.

Organizatori su se zahvalili učesnicima te najavili već slijedeću nedjelju, 27. 3. drugu turu - JUG, sa početnom tačkom iz Janjića. Sas-tajanje je na starom mjestu, glavna autobuska stanica u 7,30 h.

ŠEMSA GAČIĆ,
PR ZH 2016

Bilo ih je 158 na Jugu...

Iako vrijeme ujutro nije obećavalo, 158 muškaraca, žena i djece se odlučilo priključiti **Vedraškoj koloni** i nakani da se realizuje južna tura „**Zeničkih horizonata**“...

Već je nastupilo proljeće, a na obroncima još se mogao vidjeti snijeg, što je možda stvaralo nevjericu da se učestvuje u ovoj etapi. Ipak, u nedjelju, 27. 3, tačno u pola osam, sa autobuske stranice zaputila su se tri puna autobusa učesnika, prijatel-

ja Vedra, ovaj put na nešto izmijenjenoj južnoj turi koja je vodila od Janjića, prema Janjičkom vrhu i Gornjoj Zenici, pa do prelijepog vidikovca Kljuna i spuštanja u Zenicu. S obzirom na prazničnu atmosferu i u duhu izleta sa Istoka, učesnicima je podijeljeno 170 uskršnjih jaja koje je organizacioni tim pripremao za ovu priliku. Na samom početku učesnici su dobili potrebne tehničke informacije o samom izletu.

Tura je trajala oko šest sati, sa pređenih 15 kilometara. S obzirom na padavine od nekoliko dana ranije, manje poteškoće pri hodanju stvaralo je blato, koje je za mlađe učesnike ipak pravilo dodatnu zabavu. Kako je organizator i najavio već prijedodne sunce je počelo da se budi iza

oblaka i obasjava prilaz gradu.

Kao i na prošloj, i na ovoj turi nisu bili učesnici samo iz Zenice, nego i Ilijaša, Visokog, Kaknja ali i Belgije, odnosno studenata koji su na programu razmjene na kojem učestvuje Zenički univerzitet. Mladi Belgijanci su bili oduševljeni prizorima koje su doživljavali, sjedinili se sa grupom od više od stopedeset ljudi i najavili učešće i na ostalim turama ovogodišnjih Zeničkih horizonata.

Za sigurnost učesnika i ovaj put se pobrinuo organizacioni tim Vedra kojeg su predvodili certificirani planinarski vodiči Željko Knez i Bernardin Kapo. Pored ove vrijedne ekipe dodatnu sigurnost koloni pružali su predstavnici Gorskog službe spašavanja stanica Zenica koji su bili na visini zadatka.

Udruženje za razvoj planinarstva i sportskog turizma „Vedro“ iz Zenice i Institut za zdravlje i sigurnost hrane, promovišući zdravlje i planinarenje, kao prevenciju i brigu o vlastitom psihofizičkom zdravlju, najavili su i naredne ture Zeničkih horizonata pozivajući sve da se pridruže ovoj koloni pozitivne energije i dožive iskustvo hodeći okolinom Zenice.

Već naredne nedjelje zakazan je slijedeći izlet, ZAPAD, sa početnom tačkom iz Jastrepca i spuštanjem prema Gradištu.

ŠEMSA GAČIĆ,
PR ZH 2016

Bosna
i Hercegovina
Pinom je obeležena
približna pozicija
lokacija koji se po-
minje u tekstu.

Uspon na najviši vrh Mađarske

Matra - Kekeštete (1.014 m) u Mađarskoj bila je meta 35 planinara iz Novog Sada (Srbija)...

Mađarska je panonska zemlja, uglavnom ravničarska. Planina ima malo. U okolini grada Pečuja je planina Meček, neznatno viša od Fruške gore. Zatim postoji nisko, valovito pobrđe na zapadu, na granici sa Austrijom. Jedini deo Mađarske za koji se može reći da je planinski je severoistok zemlje koji se graniči sa Slovačkom. Tu se nalaze dve planine Bik (Hrast) i Matra. Ove planine su blago zatalasane i pokrivene listopadnom šumom, sa vrhovima koji ne dostižu visinu od 1.000 metara. Postoji samo jedan jedini vrh iznad 1.000 metara. Nalazi se na Matri i to je najviši vrh u Mađarskoj! Taj vrh se zove Kekeštete (ili u prevodu Plavi vrh). To je „krov Mađarske“. Mađari su iskoristili njegovu visinu i konfiguraciju terena i izgradili veliki skijaški centar sa ski stazom dugom nekoliko kilometara i sa ski liftom. Tu su i ratrak (tabač snega), topovi za proizvodnju veštačkog snega, mnogi restorani i hotel. Iako smo ovde bili krajem februara meseca, prošle godine snega je bilo oko dvadeset centimetara i ski staza je vrela od mnogobrojnih skijaša.

Vrh Matre se nalazi nedaleko od većih gradova - Đenđeš (Biser) i Eger (Jegar). Postoji i dobra autobuska veza od pomenutih gradova, ali i od Matrafreda (Matranski izvor) gradića u podnožju

planine. To je vrlo lepo naselje sa svim što je potrebno za odmor i uživanje. Tu se ne zna gde se završava park, a počinje šuma. Zahvaljujući zimi, lišće ne zaklanja interesantnu arhitekturu hotela, odmarališta, restorana, kuća za odmor... Četinari svojim visokim stablima doprinose lepoti čitavog mesta, a zelenilom razbijaju monotoniju snežne beline. U centru su brojne prodavnice suvenira. Oni su vrlo raznovrsni, i skoro svi predstavljaju predmete mađarske domaće radinosti.

Na nekoliko mesta su na zidovima zgrada mape čitavog kraja izrađene u tehnici murala. Nije izostavljen ni prikaz svih markiranih staza na Matri. Dobar automobilski put vodi ka vrhu, a na raskrsnici postoji veliki parking.

Matrafred je bio polazna tačka za grupu od 35 novosadskih planinara, koji su krajem februara, po iznenađujuć hladnoj kiši, krenuli ka vrhu. Sa grupom su bili i domaći, lokalni planinari, njih šestoro, od kojih su dve žene. Njihov zadatak je da nam budu vodiči. Srećom, u našoj grupi je bilo šest - sedam planinara koji znaju mađarski. Vreme tmurno, oblačno. Preti kiša, a nešto kasnije počinje i da pada.

Posle samo dvadeset minuta hoda od polazišta stiže se do izvora. Kiša prestaje, ali zato je mokar sneg sve dublji. Grupa se deli. Osmoro slabije kondicije kreću najkraćim putem ka vrhu. Preostalih 27. nastavljaju drugim, dužim putem. Posle još oko sat hoda stiže se do naselja Matrahaze. I ovde se odvajamo. Devetoro Novosađana sa jednom mađarskom voditeljkom kreću direktno na vrh. Preostalih 18 planinara nastavljaju obilaznim putem,

najpre nizbrdo, pa strmo uzbrdo do vrha gde je impozantan TV toranj.

Grupa najslabije kondicije koja se prva odvojila od glavnine stiže na vrh za tri sata hoda. Prešli su stazu dugu 10 km. Druga, srednja grupa, stiže na vrh za četiri sata hoda, prešavši 14 km. Konačno, najbrojnija grupa, stiže za pet sati hoda prešavši 20 km. Od 41 učesnika ovoga pohoda na „krov Mađarske“ najviši vrh Mađarske Kekeštete, visok 1.014 m izašlo je 35 planinara.

Treba dodati da je Matra veoma dobro planinarski markirana. Staze su raznobojne, plave, žute, crvene. Markacija nije kružna, već su u belu podlogu ucrtani raznobojni krstići, trouglovi, kvadratići. Rastojanja se nalaze na ukusno izrađenim stubovima sa putokaznim tablama, ali se rastojanja ne obeležavaju kao kod nas - satima hoda, već u kilometrima!

Ovde treba dodati da su na Matri markirane četiri staze koje vode na vrh. Jedna je duga 10 km sa visinskom razlikom od 460 metara, druga 20 km, sa visinskom razlikom od 880 metara, treća 30 km, sa visinskom razlikom od 1.411 metara i najduža - 40 km sa visinskom razlikom od 1.855 metara. Za lakše snalaženje postoji dnevnik sa nabrojanim kontrolnim tačkama i najnužnijim obaveštenjem. Kontrolne tačke nisu sa pečatima već su u obliku raznoliko ucrtanih tačaka, na ravnoj, kvadratnoj podlozi! Raspored tačaka na svakoj kontrolnoj tački je drugačiji i treba ga precrtati u dnevnik na određeno mesto. Za prelazak svake staze postoji odgovarajući značka/bedž sa dominantnom zelenom bojom. Sve značke su iste, samo na svakoj stoji dužina staze u kilometrima.

Svake godine, marta meseca, organizuje se veliki zajednički obilazak planine Matra, gde svako bira stazu od 10 do 40 km. Na neki način ovo liči na naš Fruškogorski maraton.

Novosadski planinari su pored ovog čisto planinarskog uspona posetili i Sent Andreju kod Budimpešte, Egeru tvrđavu sa galerijom slika italijanskih majstora i muzejskom postavkom, te najseverniji minaret u Evropi (ostatak turske džamije), i termalno kupatilo gde se kupuje u toploj vodi u otvorenom basenu, a pahuljice snega padaju na kosu kupaca kao sitni biseri! Prava šteta bi bila ne posetiti u ovom vinogradarskom kraju i jedan privatni podrum sa degustacijom raznovrsnih, kvalitetnih vina.

Sve u svemu lep i nezaboravan izlet u potpuno nov, nepoznat kraj, a svega 500 km udaljen od nas!

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

Neponovljiva Hajla ZIMSKI IZAZOV

Planinarski klub „Pobeda“ Beograd je februara ove godine izveo uspon na planinu Hajlu, smeštenu u **Crnoj Gori** između grada Rožaja i Rugovske klisure...

Hajla je zimi posebno izazovna i uvek neponoviva. To je osetila naša mala ekipa, koju su činila četiri člana Planinarskog kluba „Pobeda“. Ove godine, od 13. do 15. februara, bili smo na ovoj planini. Imali smo posebno delikatan zadatak da savladamo sve izazove, visoki sneg, propadanje do pojasa, izbegavanje lavina, ledenu podlogu na većim visinama, udare vetra, maglu... Penjanje na greben i vrh Hajle u tim uslovima je za pamćenje.

Domaćin je bio Planinarski klub „Hajla“ iz Rožaja, koji se potrudio da nam pruži sve ugodnosti, prevoz, smeštaj u udobnom domu, okrepljenje, ljudski doček i gostoprimstvo, u domaćinskoj atmosferi. Društvo nam u domu prave domaćini Feka Kurtagić, predsednik kluba „Hajla“ i Mamko Kardović. Oni nam obezbeđuju ugodne uslove, potrebne za uspon, pa su tako bili važan deo ekipe, njena logistika.

U nedelju, 14. februara, krećemo na uspon na vrh Hajle. Posebno smo morali obratiti pažnju na mogućnost lavina u nižim predelima, jer je prethodnog dana padao novi sneg (čak oko 40 cm novog snega), koji se obično nedovoljno veže sa donjim slojevima i za stabilizaciju je u pravilu potrebno dva dana.

Novi sneg je zajedno sa prethodnim koji se propadao, nekada više nekada manje, predstav-

ljalo teške uslove za prćenje. Borba sa visokim snegom i propadanjem čak do pojasa bila je izrazita do izlaska na Brahim breg. Vadili smo se uz pomoć štapova, ali na strmini imali smo toliko propadanje da nam je skoro bilo onemogućeno bilo kakvo penjanje. Jednom se moramo za kratko vratiti i krenuti drugu varijantu. Kolenima sabijam sneg, obaram ga u rupe iz kojih se prethodno izvučem, povlačim se za vrhove grana koje vire iz

smetova.

Izaći na Brahim breg je bilo posebno teško, jer se zbog mogućih lavina moralo kretati u vertikalama, a sneg se propadao do pojasa. Nije se smelo ići letnjom markacijom, već alternativnim pravcima. To mogu činiti, jer znam dobro teren i bilo je ovde sličnih situacija i ranije. Borba sa takvim snegom trajala je do više od tri sata, kada smo izašli na prvi greben i ugledali Ahmicu na drugoj strani i

pravac gde se penje glavni greben Hajle.

Međutim, i dalje se sneg propadao, istina nešto manje, ali je propadanje trajalo sve do pod greben gde je streha, pored koje se izlazi na drugi greban i kada se otvara pogled na Rugovsku klisuru. Streha je naprotiv sasvim zaleđena, još čitavom

dužinom napravljena u previsu u završnom delu. Ovde je zimska markacija i dosta puta sam tu izašao, ali ovakvu strelu nisam ranije video. Uvek smo išli pravo ka izlazu na ivici strehe. Ovaj put to može biti neugodno, zbog podloge ispod tog terena.

Tu moramo staviti dereze. Idem prvi i koristim sasvim zaleđenu policu pod strehom, čija je podloga a samo kapa sva u ledu. Ispod je na par metara dolinica za zaustavljanje, ako se evetualno padne. Zato idem gde je duboki zaleđeni sneg. Odlučio sam da se baš tu penjemo, pa policom u strehi vratimo na pravac nekoliko metara. Tu ćemo se i spustiti. Pored i na pravcu izlaza je do zemlje vetrom zalizana kamena grebenska podloga, sa oštrim nagibom, gde dereze namaju za šta uhvatiti, a kamoli cepin.

Tako dolazim do kraja i ivice strehe, gde je cepinom probijam, zabodem čitavu dužinu cepina, pa trzajem odvaljujem njene komade koji su se nadneli prema meni. Tako u nekoliko odlamanja delova strehe stvaram izlaz

na kraju strehe. Vidljivost na grebenu je slaba, magla se razvlači vrhovima, na momente se delom vide vrhovi, ali ubro postaje sasvim nevidljivo. Greben je uglavnom zaleđen, bez obzira na nov sneg prethodnog dana, ali je bio vlažan i brzo se zaledio, budući da su gore niže temperature. Zato nastavljamo u derezama i sa štapovima.

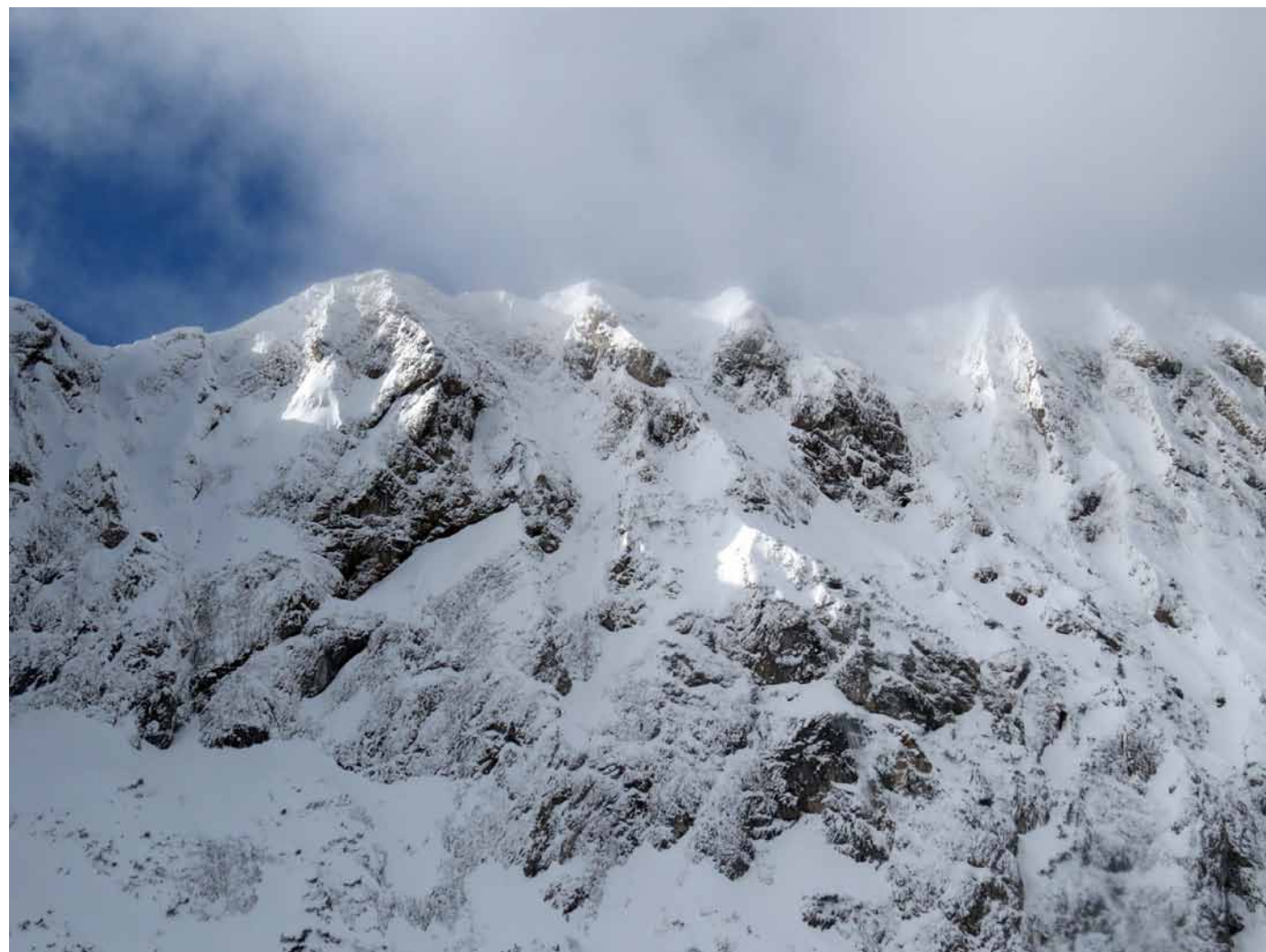
Duva i na momente pojačava vetar i sasvim smo u magli, i samo pratimo grebenske grbe, vodeći računa o strehama i da se ne približavamo ivicama stena, na šta upozoravam ekipu, da me u stopu prate. U povratku u magli pratimo tragove kojim smo došli, u magli dolazimo do mesta gde smo se ispeli na greben, odakle se valja bezbedno spustiti, a prvih par metara su verikalni, pa ulazimo u otpenjavanje sa dezama praveći skaline u čvrstom snegu, na skoro ledenoj podlozi stvarajući oslonce i stalno pomerajući duboko zabodeni cepin, koji je drugi oslonac.

Pojačava vetar. Počinje i ledena kiša i susnežica, a i gusta magla je na ovoj visini, sve do prevoja i dolaska na Brahim breg. Dole su neki drugi uslovi, sumaglica, ali se vidi da se vreme menja, počinje i dolazi nevreme. Povratak je puno brži, jer stope u snegu kojima smo došli sada drže, slegle su se usled vlažnosti snega.

U domu nas čeka okrepljenje, lepo druženje sa domaćinima. Veče je vreme i za sređivanje utisaka, dok vetar fijuče, obara sneg sa krova i kao da ga pomera. Bilo je to uzbudljivo penjanje, sa izazovima, koje je stvar Hajla, posebno atraktivna u ovakvim zimskim uslovima.

Ovog puta pohvale za Ivanu Pavlović, Novicu Kojadinovića i Petra Ivetića, članove moje ekipe, kao i gostoljubive domaćine, Feku i Mamka, koji su nas domaćinski ugostili i stvorili prijatne uslove za akciju.

Naredno jutro silazimo sa planine. Drugi su uslovi: vetar i kiša su delovali u noći i sneg smanjili za najmanje 20 cm, a jučerašnje staze i prtine se ne vide.

PLANINOM

*knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje*
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

*Analiziramo razlike između
tekstilnih i kožnih cipela, i otkriti
koje su lakše za održavanje...*

Tekstilne vs. kožne cipele.

Kožne cipele su od poznate u svetu planinarstva još iz perioda prvih planinara-botaničara, koji su u svojim kožnim gojzericama šetali po planinama, pa sve do pionira alpinizma, koji su gorske gorostase takođe pohodili u kožnoj obući. Podsetimo da je od osamdesetih godina prošlog veka, kako je tehnologija napredovala, nastale tekstilne cipele sa membranom i sa njima i kombinacija tekstilno-kožnih cipela.

Kožne cipele više nisu ono što su bile pre 30 i više godina kad je kvalitet kože bio mnogo bolji nego danas i cipela je, kako spolja, tako i iznutra, bila obložena kožom. Današnje kožne cipele uglavnom su sa sintetičkim ulošcima i iznutra su obložene sintetikom.

Sa pojavom tekstilnih cipela, kvalitet kožnih cipela je drastično opao, jer su materijali od kvalitetne kože dosta skuplji, pa je ubrzo usledio odgovor da danas imamo 90% veštačke kože u proizvodnji obuće (sky, eko koža...) koja je dominantna kod jeftinijih brendova, a koji se rade za hiper markete i sportske lanace.

ZIMA - LETO

Svakako da je zablude da postoji tekstilna ili kožna cipela za četiri sezone. Naime, temperaturne razlike su ogromne - zimi idu odozdo -20 °C, a leti iznad + 30 °C, i ne može se očekivati nemoguće. Takođe, ni konstrukcija, ni šara na đonu, nisu isti za letnje i zimske cipele, kao i na approach (cipele za sipar, via ferate i pristup do stene).

Đon na cipeli za proleće, jesen i za zimske uslove nije isti, šara nije ni približno slična, a težina cipela dosta varira (tekstilne idu od 800 g, a kožne od 1.500 g po paru cipela).

Verovatno vam se desilo da vam neadekvatne cipele klizaju u zimskim uslovima (sneg). Paralela tome je zimaska i lenja guma na autu, jer material kao ni

**SA POJAVOM
TEKSTILNIH CIPELA,
KVALITET KOŽNIH CIPELA
JE DRISTIČNO
OPAO, JER SU
MATERIJALI OD
KVALITETNE
KOŽE DOSTA
SKUPLJI**

Ukratko

TEKSTILNE CIPELE:

- Jeftinije su u istoj klasi cipele,
- Lakše su u proseku od 250-700 g,
- Prosečna težina 400-550 g (zavisí od broja),
- Mekše su i bolje se prilagođavaju stopalu,
- Lakše su za održavanje,
- Bolje dišu jer su u proseku tanje od kožnih,
- Debljina zida cipele 1,6-1,9mm

šara na auto gumi-cipeli nije ista. Podloga je različita i kombinacija gume na minusu u zimskim uslovima stvaraju kontraefekat proklizavaju, jer guma - đon postaje krut, steže se i nema svojstva zimske gume.

VAŽAN FAKTOR - ČARAPE

Takođe, i odabir čarapa (pored debljine cipele i izbora materijala - kožna ili tekstilna) predstavlja

KOŽNE CIPELE:

- Debljina zida cipele 2,2-2,7 mm, prednost i mana u zavisnosti od godišnjeg doba,
- Zahtevnije i teže se održavaju,
- Konstrukcijski su tvrđe cipele,
- Duže imaju početni oblik i formu,
- Brže strada membrana,
- Koža postaje porozna i zateva dodatno ulaganje u sredstva za održavanje,
- Zbog lošeg održavanja (sredstva za održavanje) brže propuste vodu i koža postaje kruća zbog velikih promena temperature,
- Slabije dišu,
- Ostaju vidljiviji tragovi soli na koži,
- U proseku duže traju, jer su deblje i zimi su toplije,

važan segment koji bitno utiče na znojenje stopala. Treba voditi računa o čarapama, jer pamučne čarape kao i 100 % vuna stvaraju kontraefekat. Znojenje i vlaga potparuju stopalo i u kombinaciji sa debljom cipelom stvaraju osećaj toplote u zimskim uslovima, dok posle dužeg hodanja dolazi do hlađenja prstiju i smrzavanja, jer vlaga nema gde da izađe, a noge budu mokre.

Ekspedicijski đon

Approach đon i penjanje

Letnji đon

Zimski đon

Approach đon

LAKŠE ODRŽAVANJE

Tekstilne cipele rade se u kombinaciji sa obrnutom kožom i tanje su od kožnih, pa tako i lakše. Mekše su u zglobovima, lakše su za održavanje i brže oblikuju formu prema stopalu. Pored toga, imaju dodatne bampere u petama koji služe da apsorbiraju udare na

petu pri silascima sa vrhova.

Verovatno ste primetili da je kod poznatih proizvođača cipela zastupljenija tekstilna obuća. To nije slučajnost i za to ima više razloga.

Naime, u proseku, u istoj klasi cipele tekstilne jeftinije, praktičnije za održavanje, manja je potrošnja sprejeva za održavanje... Materijal je prilagođen da lakše apsorbira sredstva za održavanje, prima samo koliko mu je potrebno i višak, dok je kožnoj cipeli potrebno daleko više spreja, jer po prirodi upija više vode od sintetike.

Sve više poznatih svetskih proizvođača Saleva, Asolo, Garmond, Lomer u svojoj ponudi imaju obuću gde prevladavaju kombinacija tekstilno-kožne cipele.

APPROACH CIPELA

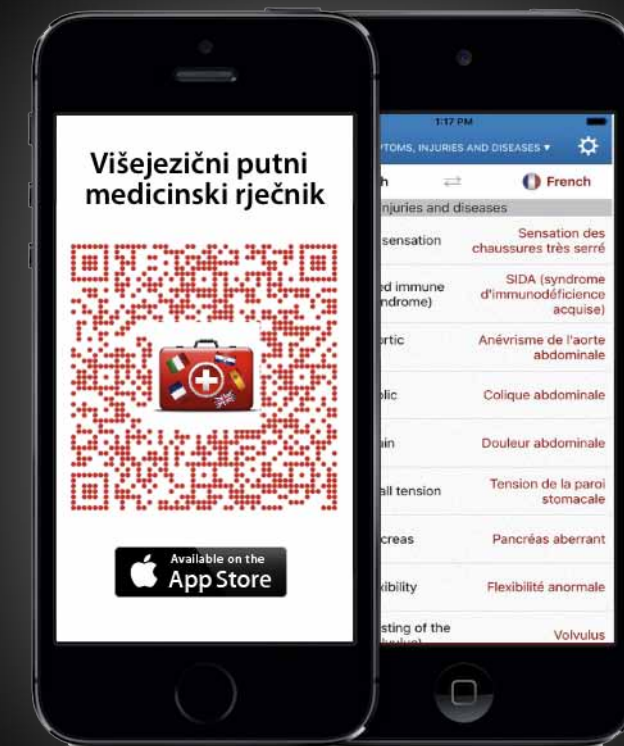
Tekstilne cipele - approach cipela je nova kategorija, jer su namenski rađene za drugačiju podlogu, sipare, ferate, penjanje lakših smeri... Mogu biti poluduboke ili plitke, uglavnom dominiraju plitke i rade se od sintetike sa kombinacijom obrnute kože i to na u procentima 70% sintetika, 30% koža.

TEKST: ALEKSANDAR BRBOREVIĆ,
OUTDOOR SHOP

**VEROVATNO STE
PRIMETILI DA JE
KOD POZNATIH
PROIZVOĐAČA
CIPELA ZASTU-
PLJENIJA TEK-
STILNA OBUĆA**

Nova iPhone aplikacija

višejezični putni medicinski rečnik sa preko 3.000 pojmova

Aplikacija je namenjena svima koji puno putuju, vrlo je jednostavna za korišćenje i uvek je uz vas, kada vam zatreba, u vašem džepu. Za ovu aplikaciju nije potrebna veza s internetom, ovo je profesionalna aplikacija namenjena baš putnicima, pa stoga u potpunosti radi offline i nema dodatnih troškova dok ste u roaming zoni.

U hitnim situacijama ponekad čak i mali nesporazumi mogu biti fatalni, pa je stoga ova aplikacija vrlo praktična

za sve one koji se bave aktivnim turizmom.

Poklanjamo tri aplikacije našim najbržim vernim čitaocima koji tačno odgovore na sledeće pitanje:

Šta je to visinska bolest?

Odgovore šaljite na:
magazin@mojaplaneta.net
sa naznakom:

„poklon aplikacija - putni medicinski rečnik”

*napomena: aplikacija nije za android operativni sistem

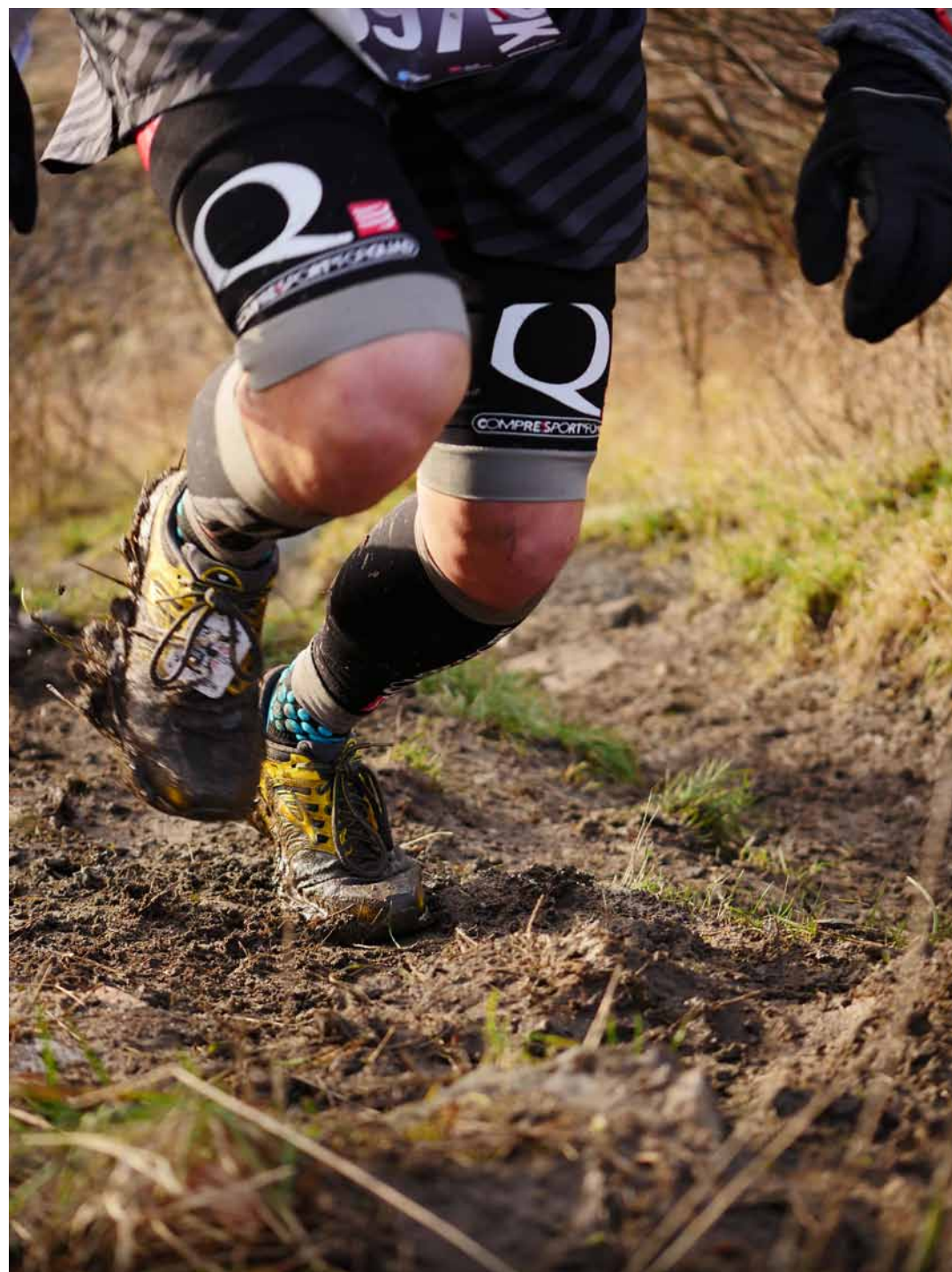

Sport 21. veka

Pošto se od 2000. pojavilo više novih varijanti trčanja u prirodi, kao nikada pre, neke stvari treba pojasniti... **Otkrijte trail running!**

Trail running je američki izraz koji se može prevesti kao trčanje u prirodi i potpuno je ispravno podvesti pod taj naziv: mountain running, sky running, trekking trke, orientiring... Iz pera Zrenjaninca Aleksandra Anđelića...

Da se predstavim: deo života posvetio sam mountain runningu, prvoj varijanti modernog trail running-a koja se pojavila u Srbiji. Uglavnom u organizaciji ali i kao takmičar učestvovao sam i na nekoliko međunarodnih kongresa i seminara. Učesnik sam i više domaćih trekking trka od njihovog pojavljivanja kod nas 2007. godine.

Pošto se od 2000. pojavilo više novih varijanti trčanja u prirodi, kao nikada pre, neke stvari treba pojasniti... Trail running je američki izraz koji se može prevesti kao trčanje u prirodi i potpuno je ispravno podvesti pod taj naziv: mountain running,

sky running, trekking trke, orientiring. U SAD postoji American Trail Running Association koja okuplja sve ove varijante trčanja u prirodi kao i neke nama nepoznate, trčanje na krpljama za sneg ili trčanje sa mazgom kao uspomena na osvajanje divljeg zapada (trkač sportski odeven trči a na povocu drži mazgu).

MOUNTAIN RUNNING - zvanično je grana atletike, za čiji razvoj je zadužen World Mountain Running Association (WMRA) koji postoji pod patronatom International Amateur Athletic Federation. To je 100% atletska trka, koja se razlikuje od sky runninga po tome što nema nikakvog zastajkivanja da bi se overili kartončići već na kritičnim tačkama

stoje atletske sudije koje to beleže. Takođe, nisu dozvoljeni štapovi za hodaње niti rančevi na leđima što je dozvoljeno u sky runningu.

SKY RUNNING - varijanta planinskog trčanja za koju je zadužen International Sky Running Federation a od 2015. su pridruženi Svetskoj planinarskoj asocijaciji (UIAA). U principu, ko je dobar u mountain running-u dobar je i u sky running-u.

TREKKING TRKE - Pojavile se u Hrvatskoj pre petnaestak godina pa to prihvatila Slovenija i Srbija mada se srpska varijanta razlikuje jer nema u njoj orijentacije.

Što je neka varijanta „opuštenija“ odnosno ima

manje standarda u organizaciji trke i opremi koja se koristi, kao i dužim vremenskim limitima za okončanje trke, to je masovnija i zanimljivija širem građanstvu.

Naravno da svaki ozbiljan sport treba imati standarde. U mountain running-u standardi postoje kao obaveza za svetska i kontinentalna prvenstva. Za nacionalna su samo predlog a za sva ostala nisu obaveza tako da u okviru svetske grand prix serije ima poznatih trka koje potpuno odudaraju od tih parametara.

I još nešto! Planinarski maraton na Fruškoj gori dugo je bio planinarski pohod, dakle ne trka. Stariji učesnici se sećaju da su nam na startu deljeni flajeri na kojima je pisalo - ko god pređe neku od staza, pobednik je! Tek 2002. pošto je Pokrajinsko izvršno veće uslovalo da od planinarenja naprave sport ako žele da dobiju novac, Fruškogorski maraton polako dobija takmičarski karakter, da bi 2015. Organizator zvanično, u službenom dopisu naveo koje staze su takmičarske! Dakle Fruškogorski maraton, kao trka postoji tek od 2015. godine! Pre toga su ljudi iz organizacije kategorički to odbijali jer u izvornom planinarstvu nema takmičenja, sa izuzetkom planinarske orijentacije.

ALEKSANDAR ANĐELIĆ

Karta PROKLETIJE

Opis:

Prokletije 1:50.000 planinarsko-biciklistička karta sa ucrtanih 16 planinarskih i 10 biciklističkih staza, sa detaljnim karakteristikama i profilima ruta na poledini (na srpskom i engleskom jeziku).

Izdavač: Kartografija Huber doo Beograd

Cena: 450,- RSD + dostava

Opis:

Skadarsko jezero 1:55.000 planinarsko-biciklistička karta

Karta NP „SKADARSKO JEZERO”

sa ucrtanih 9 planinarskih i 7 biciklističkih staza, sa detaljnim karakteristikama i profilima ruta na poledini (na srpskom i engleskom jeziku).

Izdavač: Kartografija Huber doo Beograd

Cena: 450,- RSD + dostava

Geoinformatika
Maps&Apps

Distributer: magazin „Moja planeta”

Karte možete naručiti na e-mail:

magazin@mojaplaneta.net

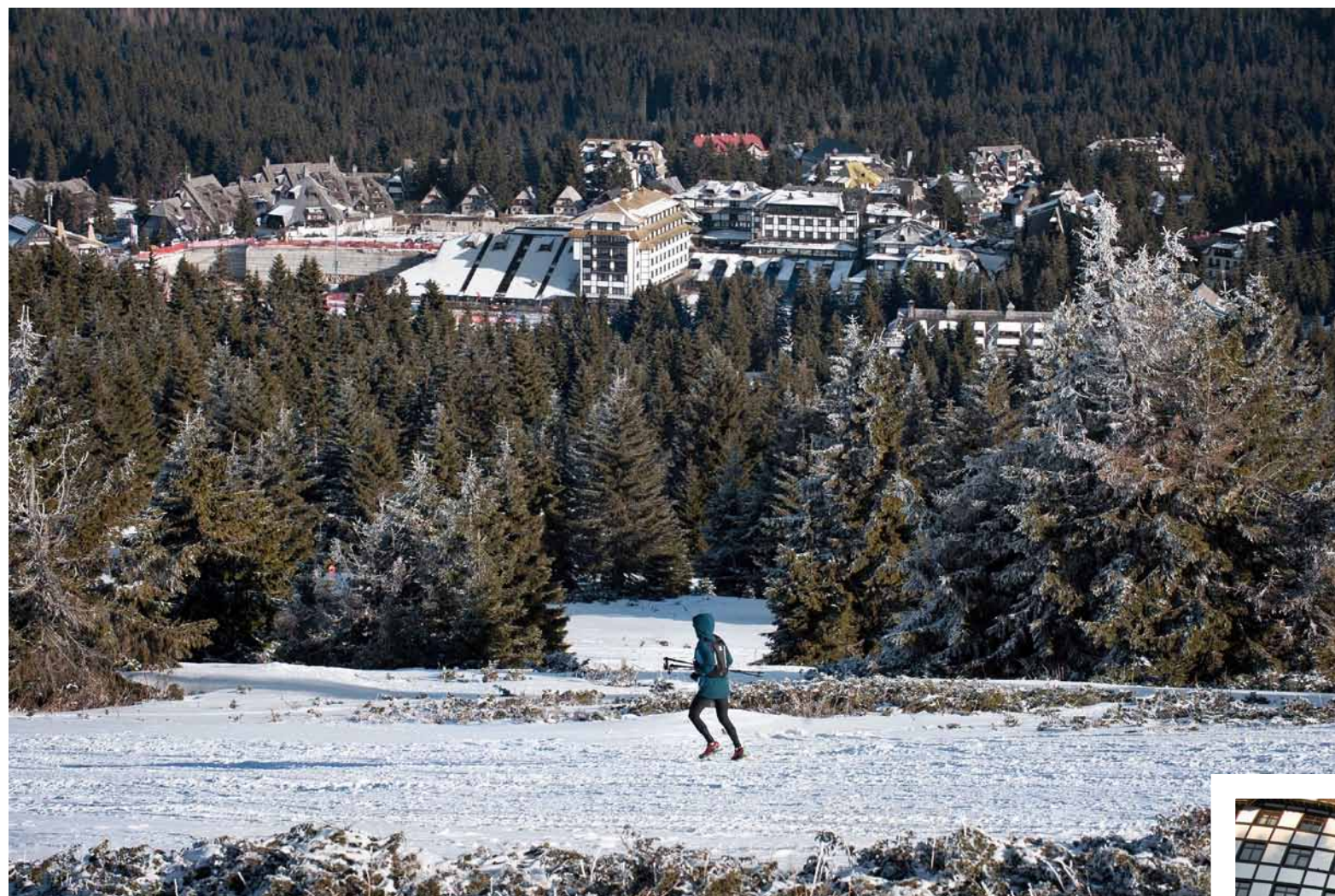
Potrebno je da nam pošaljete vaše ime, prezime, adresu, koju kartu želite i koju količinu naručujete.

Uspešan start druge skyrunning sezone

Nova sezona nebeskog trčanja otpočela je sa prvim trkama u martu na novim izazovnim destinacijama **u Srbiji i regionu**. Trka na snegu, trka od mora do neba i trka u kamenu obeležile su otvaranje i zagrevanje za novu skyrunning sezonu...

Prva trka, „Kopaonik SkyTrail“ održana je 5. marta na najtežim stazama za skijanje. „Kopaonik Sky Trail“ okupio je preko 100 takmičara iz Srbije i regiona, na snežnoj stazi gde se trčalo 15,2 km uz 1.800 m uspona.

KOPAONIK

Prezatevan zadatak ili ne, sa startom u pet časova ujutru iz Brzeća i ciljem kod hotela „Grand“, nikoga nije ostavio ravnodušnim. Izlazak sunca na snežnim vrhovima Kopaonika, izazovni usponi i klizavi silazak niz

staze, obogatio je iskustvo mnogim trkačima koji su po prvi put učestvovali na ovakvom sportskom događaju u Srbiji. Trku je u vremenskom limitu uspeo da završi 80 takmičara, a najbolje rezultate u muškoj kategoriji ostvario je Kristijan Stošić, na cilj je stigao nakon jednog sata i 56 minuta, dok je prvoj dami na cilju, Sofiji Arapović, bilo potrebno 2 sata i 50 minuta. Posebno značajan rezultat ostvario je najmladji takmičar na trci, Aleksa Dragojlović, koji sa 13 godina uspeo da završi trku i na cilj stigne u okviru predviđenog limita. Nova sportska disciplina i atraktivan događaj predstavio

je potencijale Kopaonika koji se mogu iskoristiti na ekološki prihvatljiv način i obezbediti takođe vrhunske trenutke takmičarima o kojima #kopaonikpriča.

MORSKA TRKA

Odmah nakon vrlo uzbudljivog Kopaonika, takmičare je dočekao „Verticalni vikend“ u nešto toplijim uslovima i dve trke „Kotor Vertical Extreme“ i „Trebinje Verticalni Km“. Nova sportska disciplina, povezala je organizacije iz tri države - „Skyrunning Serbia“, „Orjen Outdoor“ i AK „Niskogorci“ iz Crne Gore i PD „Vučji zub“ iz Republike Srpske. Dve trke formata „Vetical Km“, 19. i 20. marta okupile

su oko 200 takmičara iz osam zemalja. „Kotor Vertical Extreme“ - staza od mora do neba, jedna je od retkih staza na svetu poput Limone sul Garda-e, Canazei-a, Chamonix-a. Start trke bio je na Severnim vratima Starog Grada Kotora – 1 mrv, a cilj na samom vrhu Pest-ingrad 1.009 mrv, iznad Kotora. Staza je takmičare vodila kroz jedinstvene predele kotorskog zaledja, preko vertikalnog sipara, atraktivnih „Pestingradskih - vilinih vrata“ do fantastičnog pogleda na ceo Bokokotorski zaliv. Najbolje rezultate u muškoj kategoriji ostvarili su: Stephan Tassani Prell, SC „Ainring Salomon“, Nemačka, 44:55; Dušan Bazić iz Srbije sa vremenom 46:04 i Darko

Vidaković iz Crne Gore sa vremenom 48:09. Najbrža među damama bila je Sanja Kavaz iz BiH sa vremenom 58:47, drugoplasirana Sofija Arapović iz Srbije 1:01:53 i Marina Maslek iz Hrvatske sa vremenom 1:03:12.

KROZ HERCEGOVINU

Druga trka Vertical vikenda, „Trebinje Vertical“, trka u kamenu održana je sutradan 20. marta na stazi dužine 5,2 km uz 960m uspona. Start trke bio je sa obale reke Trebišnjice 274 mnv i ciljem na vrhu Leotar na 1.228 mnv. Sve vreme trke pružao se lep pogled na grad i okolinu, a sa vrha videle su se planine Orjen, Žijovo, Komovi, Bioč, Volujak, pa sve do Veleža i Biokova. Najbolje plasirani u muškoj kategoriji bili su: Miloš Mikić, iz Nikšića sa vremenom 48:24, Dušan Bazić iz Srbije sa vremenom 48:35 i Aleksandar Štajfer, takođe iz Srbije, sa vremenom 49:10. Svoju pobjedu i na drugom VerticalKm ponovo je zabeležila Sanja Kavaz iz „Jahorina Ultra Trail Team“-a sa

vremenom 1:00, drugoplasirana Sofija Arapović „Skyrunning Serbia“, 1:05, dok je treće mesto zauzela Marija Đorđević sa vremenom 1:11.

Sjajno druženje, lepo vreme, izazovne staze, atraktivni vrhovi, trkači na nivou, vedri, nasmejani, motovisani obeležili su mesec mart i otvaranje skyrunning sezone. Vrlo uspešan start skyrunning lige 2016 i tri nove destinacije pokazuju da skyrunning i planine spajaju ljude na najbolji mogući način.

April je rezervisan za „SkyTrail & UltraSkyMarathon Tornička Bobija“, 29. aprila; u maju se održava „Skyrunning kamp“ na Vlasini i uzbudljivi „SkyStairs“ u Zubinom Potoku, 14. maja. Poseban izazov očekuje takmičare u junu na Ultra trail-u Stara planina (3. - 5. jun).

Budite deo skyrunning ekipe - „Ne da osvojite, već da budete osvojeni!“

TEKST: JELENA TODOROVIĆ
FOTO: MILOŠ MILENKOVIĆ

Kameni „vertikalac” NA LEOTARU

Planinarsko društvo „Vučji zub” iz Trebinja i „Skyrunning Serbia”, po prvi put u Bosni i Hercegovini organizovali su vertikalni kilometar „Trebinje vertikal 2016 - Trka u kamenu”...

Organizaciji Planinarskog društva „Vučji zub” iz Trebinja i „Skyrunning Serbia”, 20. marta, u Trebinju, po prvi put je u Bosni i Hercegovini održana ekstremna trka u disciplini vertikalni kilometar „Trebinje vertikal 2016 - Trka u kamenu”. Radi se o jednoj od disciplina „nebeskog trčanja”, a podrazumijeva takmičenje na stazi dužine do 5 km i visinske razlike 1.000 metara.

Ideja o organizaciji jedne ovakve trke u Trebinju rodila se tokom zajedničkih pohoda po planinama članova „Vučjeg zuba” i „Skyrunning Serbia”. Prvobitno je razmatrano da se trka održi na planini Bjelas-

nici, ali se odustalo iz više razloga - uglavnom organizacijskih - prevoza takmičara, opreme, udaljenosti od grada i slično. Drugo rješenje je bila staza koja sa obale Trebišnjice, kilometar od centra grada, vodi do vrha planine Leotar, koja dominira iznad grada. Dužinom od 5.200 metara i visinskom razlikom od 960 m staza se uklopila u dozvoljene tolerancije.

Nekoliko riječi o samoj stazi - start je na lijevoj obali rijeke Trebišnjice, zatim slijedi prelazak preko Perovića/Arslanagića mosta, prolazak kroz naselje Gradina, nakon čega staza dijelom prati magistralni put. Na oko 1,5 km od starta, skreće se na planinsku stazu ka Leotaru, pješačkim putem pored staroga strelišta u Podgljivlju do Orlovih greda. Odavde staza dijelom nastavlja putem, nakon stotina metara blažeg uspona skreće direktno prema vrhu (1.228 mnv).

Po odvajanju sa magistrale staza je kamenita, nema eksponiranih dijelova, ali ima sipara i oštrog uspona, što Hercegovci kažu „kao uz nos”; tako da

su takmičari pojedine dijelove prolazili bukvalno četveronoške.

Sveobuhvatne pripreme za trku počele su mjesec ranije - čišćenje postojeće staze, prosijecanje staze uz kabal, obnova markacija na starom dijelu i markiranje novog dijela staze, animiranje sponzora; rješavana su ostala pitanja - prihvat, smještaj takmičara i ostalo. Predstavnici „Skyrunning Serbia” su izvršili pregled staze i dali „zeleno svjetlo”.

U nedelju u 10 sati na startu se našlo ukupno 79 takmičara iz Srbije, Crne Gore; BiH, Hrvatske, Njemačke i Španije, od čega 16 pripadnika ljepšeg

pola. Sa područja Hercegovine - Trebinja i Bileće prijavilo se 11 takmičara, članova planinarskih i drugih sportskih društava, ali i pojedinaca, željnih da na krševitom Leotaru provjere svoje mogućnosti i eventualno iznenade nekog od favorita. Zbog potrebe zatvaranja magistralnog puta, odustalo se od pojedinačnog starta, tako da su takmičari startovali u dvije grupe sa razlikom pet minuta. Duž staze bili su angažovani članovi „Vučjeg zuba”, njih ukupno 47; mladi Crvenog krsta Trebinje, postavljena su tri punkta sa osvježanjem, obezbjeđena pratnja policije na dijelu gdje se trčalo javnim

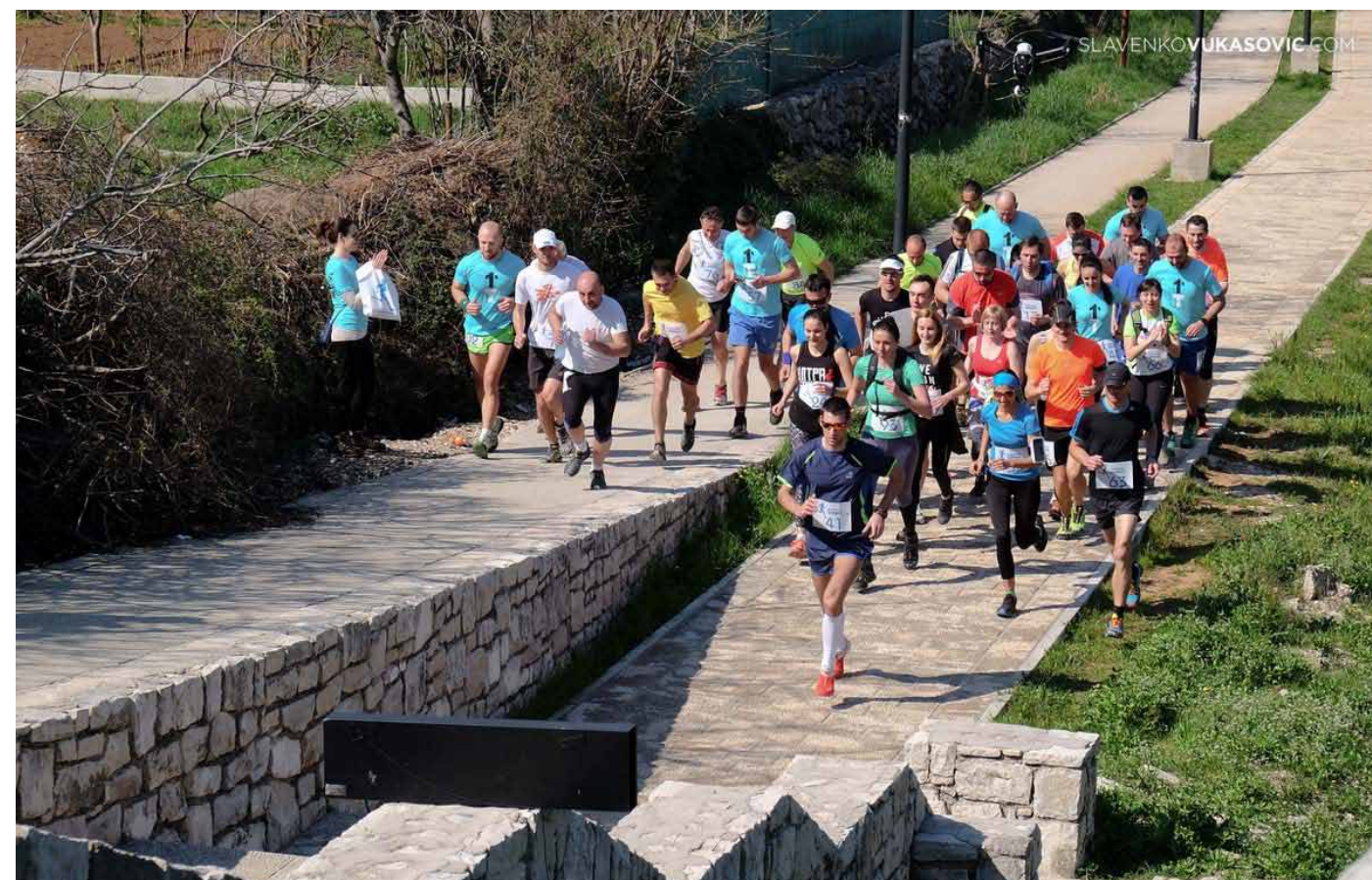

saobraćajnicama, medicinska ekipa, srećom - bez posla; fotografi u lovu na interesantne detalje. I „sedma sila” je pokazala veliko interesovanje za događaj, na startu, cilju i duž staze je bilo nekoliko novinarskih ekipa, a danima ranije trka je najavljivana u sredstvima informisanja. Vrijeme je išlo na ruku takmičarima - sunčano, ne pretjerano toplo, sa blagim sjevercem u gornjim dijelovima staze koji je takmičarima itekako dobro došao. Događaj su uveličali paraglajderisti iz Trebinja i Herceg Novog, koji su svo vrijeme nadlijetali stazu. Posle starta druge grupe, stazom je krenula veća grupa rekreativaca i gostiju,

od kojih su neki za svoju dušu izašli do samoga vrha. U takvim uslovima, najbolje vrijeme u muškoj konkurenciji postigao je Miloš Mikić (Triatlon klub „Nikšić”), prešavši stazu za 48;24 minuta. Oštro je povukao od samog starta, stekao prednost koju je održao do cilja. Dostojna konkurencija bili su mu drugoplasirani Dušan Bazić („Led circle”, Beograd) sa 11,5 i Aleksandar Štajfer (AK „Apatin”) sa 46 sekundi zaostatka. Pobjednik se zahvalio organizatorima, istakavši da je staza izvanredno pripremljena i osigurana, ali i da je teža nego što se nadao, naglasivši da je poslednji kilometar imao utisak da se „penje

ka nebu”. Da mu Trebinje „leži”, vidi se i po tome što je juna 2015. godine pobijedio na MTB trci „Za sirac sira” u organizaciji PD „Vučji zub”. („Moja planeta” broj 55).

U konkurenciji dama, najbolji rezultat je ostvarila Sanja Kavaz („Jahorina Ultra Trail Team - Šume Srpske”, Istočno Sarajevo) - 60,30 minuta; drugoplasirana Sofija Arapović („Skyrunning Serbia”, Beograd) - 65,01 i trećeplasirana Marija Đorđević - 71,56 minuta. Uspjeh Sanje Kavaz je veći samim tim što je dan ranije pobijedila u trci na vertikalni kilometar u Kotoru, na stazi dugoj 2,8 km. Pobjednica nije krila oduševljenje, uz ocjenu da je staza u Trebinju ipak ljepša od kotorske, a na svom blogu je napisala da

nikad nije trčala bolje obilježenom stazom.

Zapažen rezultat postigla je Nada Dursun, članica društva domaćina - 6. mjesto, vrijeme 77,52 minuta.

Najbolje plasirani domaćin je Radomir Milić - „Klub borilačkih sportova Trebinje”, 12. mjesto, sa vremenom 59:26; koji je u šali rekao da često trči ovom stazom i da „nije mogao pronaći ‘ludaka’ da trči sa njim, a danas ih je našao stotinu”, kao i da se nada da će ova trka biti poziv omladini da se masovnije bavi sportom.

Već po tradiciji, najstariji takmičar je Vojo Prelević, 73-godišnji član „Vučjeg zuba”, a pored ostalih takmičara, konkurencija mu je bio mlađi sin.

Po završetku trke, takmičari su se uglavnom istim putem vratili do grada, uživajući u pogledu na grad i okolne planinske masive, za što nisu imali priliku tokom trke. U Hotelu „Leotar” za učesnike je priređen zajednički ručak, druženje; svi učesnici koji su postigli vrijeme do 100 minuta dobili su medalje, po troje prvoplasiranih - vrijedne nagrade.

Takmičari, od kojih su neki po prvi put posjetili Trebinje, nisu štedili riječi hvale za organizaciju trke, uz obećanje da će doći opet, predstavnici „Skyrunning Serbia” su takođe dali pozitivne ocjene, tako da postoje realni izgledi da se „Trka u kamenu” uvrsti u kalendar Skyrunning lige Srbije.

Prva trka je bila i prošla, nadamo se da ćemo dogodne već pisati o tradiciji nebeskog trčanja u Trebinju. Dotle - pozdravljamo vas tradicionalnim pozdravom trebinjskih „zubića” - DA SMO ZDRAVO!

TEKST: MIROSLAV KOVAČEVIĆ

Letnji alpinistički tečaj

PSD „Železničar“ Šabac - Alpinistički odsek Šabac organizuje letnji početnički alpinistički tečaj u **Ovčar banji** od **17. do 24. 4. 2016. godine**.

Vođa tečaja i instruktor je **Vojislav Škrbić Šeki** iz Šapca - instruktor alpinizma i Gorski spasilac, pomoćni instruktor je Olivera Kačarević iz Šapca. U zavisnosti od broja polaznika organizator se obavezuje da obezbedi dovoljan broj pomoćnih instruktora, predavača i vođa naveza. Broj polaznika je ograničen na 15.

Skup učesnika tečaja je 17. 4. u Ovčar Banji. (sopstveni prevoz do zbornog mesta). Mogućnost smeštaja u Ovčar Banji je u auto kampu (u bungalovima ili sopstvenim šatorima), u privatnim pansionima u Ovčar Banji ili u planinarskom domu PD „Kablar“ iz Čačka (cena smeštaja je oko 600 dinara po osobi na dan u privatnom pansionu kod „Ganeta“). **Hrana je iz ranca. Rok za prijave je 1. 4.** U slučaju tehničkih ili drugih problema organizator zadržava pravo otkazivanja tečaja.

Kotizacija za tečaja je 120 €, plaća se po dolasku na zorno mesto uz popunjenu prijavu. Učesnici su dužni da regulišu lično osiguranje.

Potrebna oprema: uže (na dvoje), četiri prusika dužine 4 do 5 m, kaciga, čekić, četiri - pet klinova za stenu, penjački pojas, patike za penjanje (penjačice), osmica, četiri - pet karabinera, dva karabinera sa osiguračem (HMS), čeon lamp, prva pomoć, itd. (po mogućnosti par stopera, čokova i frendova)

Ističemo da je bavljenje alpinizmom aktivnost visokog rizika od povreda ili smrti i da učesnici moraju biti svesni posledica kao i da prihvataju rizik na svoju odgovornost

Program tečaja sastoji se iz teoriskog i praktičnog dela.

Prijave

Telefon: +381(0)64/20-94-738

E-mail: vskrbic54@gmail.com

Prolećni KABLAR TRAIL KAMP 1.-3. 4. 2016.

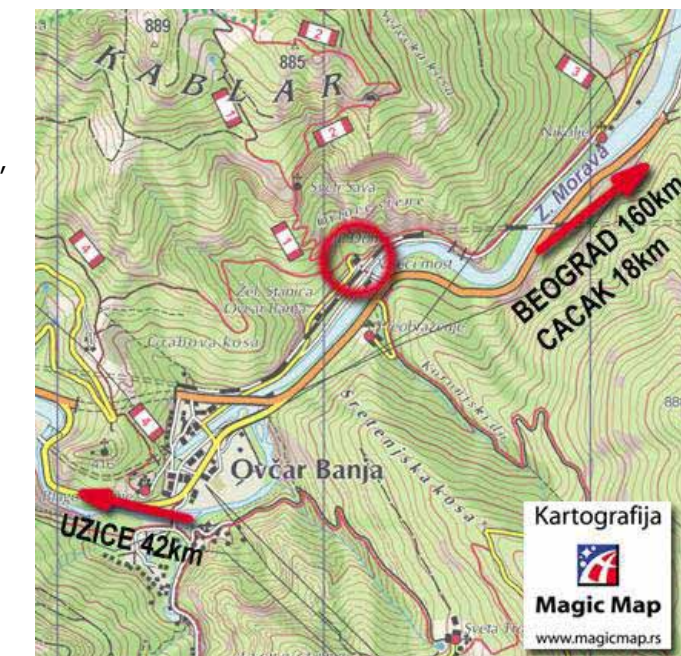
Trčite sa nama u prirodi - meandrima Ovčarsko-kablarske klisure!

Kablarski Trail Running Kamp (KTK) namenjen je kako trkačima koji žele da unaprede sportske performanse, tako i onima koji tek počinju da trče van asfaltnih puteva. Bazira se na prenošenju iskustava naših ultramaratonaca, eliminisanju navika koje su štetne za dalje napredovanje, savetima kako da se nakon treninga opustite i onom najvažnijem - druženju i timskom radu. Idealan je za trkače rekreativce koji žele slobodu, otvoren prostor i za one koji žele da istražuju i upoznaju nova mesta i predele, a ne usuđuju se da počnu sami... Tokom treninga trčaćemo pored najlepših vidikovaca, preko planinskih vrhova i pored većine manastira Ovčarsko-kablarske klisure.

Kamp je otvorenog karaktera, nije potrebno biti maratonac ili trkački fanatik da biste prisustvovali KTK.

PREDAVAČ KTK: Bojan Dulejan

Bavi se trčanjem skoro 20 godina, završio 18 maratona i preko 20 ultra maratona, UTMB finišer, licencirani planinarski vodič, instruktor u zimskoj školi visokogorstva PK „Železničar“, učesnik biciklističkih ekspedicija po Himalajima, Alpima.

ORGANIZATOR KTK: Dragan Mitrović

Multisportista - planinar, trail runner, planinski biciklista, orijentirac, alpinista, kajakaš, učesnik mnogih ekspediciono-avanturističkih trka u regionu i UAE 2008, osnivač i organizator „Velike planinske trke“ od 1996. godine, planinske trke „2 za 2“, Adventure mountain race „Ovčar Banja 2010“, ekspedicija...

PROGRAM

1. 4.

- 19 h Doček učesnika i smeštaj u objektu „Dom“ u Ovčar Banji.
- 20 h Večera
- 21 h Predstavljanje učesnika, video projekcija sa razgovorom

2. 4.

- 7,30 h Doručak
- 9 h Teoretski rad: korišćenje karte, GPS-a, HR monitora i kontrola pulsa tokom treninga.
- 11 h Terenski rad (po grupama): zagrevanje, zajednički trail running trening laganim tempom - teren Ovčar, Debela Gora. (Na terenu lagani obrok iz ranca). Praktična nastava: korišćenje karte, kompasa, GPS-a. Nakon treninga istezanje, masaža nogu.
- 16 h Teoretski rad: važnost trenera, planiranje treninga, opreme, odeće i ishrane tokom treninga ili trke, kretanje po različitim terenima...
- 19 h Večera
- 20 h Video projekcija, razgovor

3. 4.

- 7,30 h Doručak
  - 9 h Teoretski rad: planiranje dugih treninga, tura, trka, adekvatna ishrana, oprema, odeća i obuća
  - 11 h Terenski rad (po grupama): zagrevanje, zajednički trail running trening laganim tempom dužine minimalno 10 km - teren Kablar (zapadni, istočni greben, meandri)
  - 16 h Zatvaranje Kampa
  - 17 h Odlazak učesnika kampa
- Najavljena su prijatna iznenađenja, zvanična informacija tokom marta...

PREPORUČENA OPREMA I ODEĆA:

Letnji i zimski komplet za trčanje/šetnju u prirodi (helanke, kratki i dugi rukavi, wind stoper, kapa, rukavice, patike za trčanje u prirodi), čeonu lampu, mali ranac, sistem za hidraciju (kamil bag, bidon i sl.)...

Prijave + INFO

DRAGAN MITROVIĆ

Telefon: 060/0374-048,

E-mail: mitrovici.cacak@gmail.com

BOJAN DULEJAN

Telefon: 063/352-149,

E-mail: bojan.dulejan@gmail.com

OVČAR BANJA, „DOM“:

Ovčar Banja se nalazi 17 km magistralnim putem zapadno od Čacka prema Užicu. Objeekat „Dom“ je udaljen oko 500 m od centra Ovčar Banje pored železničke stanice. Ovčarsko kablarska klisura sa svojim meandrima, zaštićenim staništima ptica, deset manastira i dve isposnice se vodi kao jedna od najlepših klisura u Srbiji smeštena između planina Ovčar (986m) i Kablar (885m). Svi polaznici Kablar Trail Kamp-a učestvuju na sopstvenu odgovornost.

Jedna trka i tri obuke

ODRŽANA TRADICIONALNA „GSS SKI CROSS 2016” TRKA

Trka je održana 27. februara, na Kopaoniku. Kao i svake godine, trka je održana na noćnoj stazi „Malo jezero”...

Tradicionalna noćna trka spasilaca Gorske službe spasavanja (GSS) Srbije „GSS SKI CROSS” održana je 27. februara, na Kopaoniku. Kao i svake godine, trka je održana na noćnoj stazi „Malo jezero”, sa početkom u 16 sati. Spasioci su prikazali svoje skijaško umeće u trkama „po četiri spasioca” koji su se prvo trkali u pančericama do svojih skija, a zatim se spuštali niz tehnički zahtevnu stazu, preko „jumpova”, „rolera” i „wall-ova”, sve do cilja. Eliminacija takmičara se

odvijala po kup sistemu do velikog finala. Prvo mesto je zauzeo član GSS „Jahorine” Milan Ilić, drugo mesto je odneo prošlogodišnji pobednik Srđan Golubović, treće mesto Mladen Jerinić i četvrto mesto je zauzeo član GSS Rumunije Radu Criso.

Organizacijom ove trke, koja je imala revijalni karakter, GSS Srbije je želeo da promoviše bezbednost i ukaže na pravila ponašanja na ski stazama, kako u Skijaškom centru „Kopaonik”, tako i ostalim skijalištima u zemlji. Podsećanja radi, GSS Srbije obezbeđuje skijaške centre od dana njihovog otvaranja: na Kopaoniku od 1980. godine, na Staroj planini od 2006. i na Zlatiboru od 2007. godine. Dnevno, spasioci na ovim skijalištima zbrinu i do deset povreda, dok se u jeku sezone taj broj udvostruči. Na kraju sezone, veoma često se broj intervencija približi broju od 1.000 zbrinutih povređenih skijaša.

Tradicionalna GSS trka je bila lepa prilika da se još jednom apeluje na zaljubljenike u planine

i skijaške sportove na šta treba obratiti pažnju kako bi boravak na planini svima ostao u lepoj uspomeni.

Draž jedne ovakve trke je i u okupljanju svih generacija spasilaca GSS Srbije i zajedničkom druženju, razvoju saradnje i razmeni iskustava sa predstavnicima spasilačkih službi zemalja iz regiona, koji svake godine u velikom broju uzimaju aktivno učešće u ovoj trci. Ove godine, učestvovali su spasioci iz Crne Gore, Hrvatske, Republike Srpske i Rumunije.

Za gledaoce, trka je predstavljala priliku da vide spektakl u vidu dinamičnog takmičenja, ledenog šanka i pratećeg zabavnog programa, uživajući u skijaškim veštinama predstavnika gorskih službi spasavanja.

SPASIOCI GSS SRBIJE završili zimsku obuku u Rumuniji

U periodu od 1. do 10. marta, spasioci Bojan Marić i Radomir Mikić pohađali su naprednu obuku za spasavanje u zimskim planinskim uslovima, koja predstavlja poslednju od četiri škole koje su uslov za pristupanje u „Salvamont Romania“.

Tokom deset dana boravka u Nacionalnoj školi

Gorske službe spasavanja Rumunije, u samom srcu „Bucegi“ planina (jugoistočni deo Karpata), spasioci su imali priliku da potvrde i unaprede znanje iz sledećih oblasti:

- turno skijanje, skijanje na uređenim skijaškim terenima kao i van njih.
- vožnja spasilačkog čamca „Akije“

- lavinske pretrage sa najnovijim tehnologijama, kao i sistemom sondiranja
- sidrišta u snegu, čvorologija
- kretanje po strmim terenima sa i bez korišćenja dereza
- kretanje nosila UT 2000 na strmim i skoro vertikalnim terenima
- pružanje prve pomoći

Osim same obuke koja je sve vreme podrazumevala rad u turno opremi, na visinama od 1.600 do 2.300 mnv, naši spasioci su se upoznali sa sistemom obuke, organizacije i funkcionisanja „Salvamont Romania“, a takođe su i imali priliku

da sarađuju i sa mnogim iskusnim planinarima, alpinistima, penjačima i skijašima. Nanga Parbat, Fitzroy i Aiger samo su neki od vrhova na koje su se kolege iz Rumunije penjali.

Ovom prilikom Gorska služba spasavanja Srbije je napravila značajan korak u saradnji sa Gorskom službom spasavanja Rumunije gde su naši spasioci predstavili službu na visokom nivou. Gorska služba spasavanja Srbije se ovom prilikom zahvaljuje Gorskoj službi spasavanja Rumunije na srdačnom gostoprimstvu i prilici za daljim unapređenjem znanja iz oblasti spasavanja u zimskim planinskim uslovima.

Održana pokazna vežba SPASAVANJA U URBANIM USLOVIMA

Prema scenariju vežbe, usled zemljotresa, došlo je do urušenja dela stepeništa u zgradi. Tom prilikom su povređena je jedna osoba dok su druge dve zarobljene na krovu zgrade. Kontaktirana je Gorska služba spasavanja Srbije jer se radi o zahtevnoj spasilačkoj operaciji u vertikalnim uslovima, gde je potrebno primeniti specifično znanje, tehniku i opremu za spasavanje sa visina. Spasioci su, po dolasku na mesto nesreće, povređenoj osobi najpre ukazali prvu pomoć, teško povređenog spakovali u nosilo i pomoću sistema kose tirolske traverse, sve tri osobe spustili sa krova zgrade do platoa, odakle je unesrećene preuzelo vozilo hitne pomoći. Vežba je privukla veliku pažnju građana Vranja, kao i delegata koji su učestvovali na Skupštini Planinarskog saveza Srbije. Domaćin planinarima iz cele Srbije bio je PK „Železničar“ iz Vranja. ■

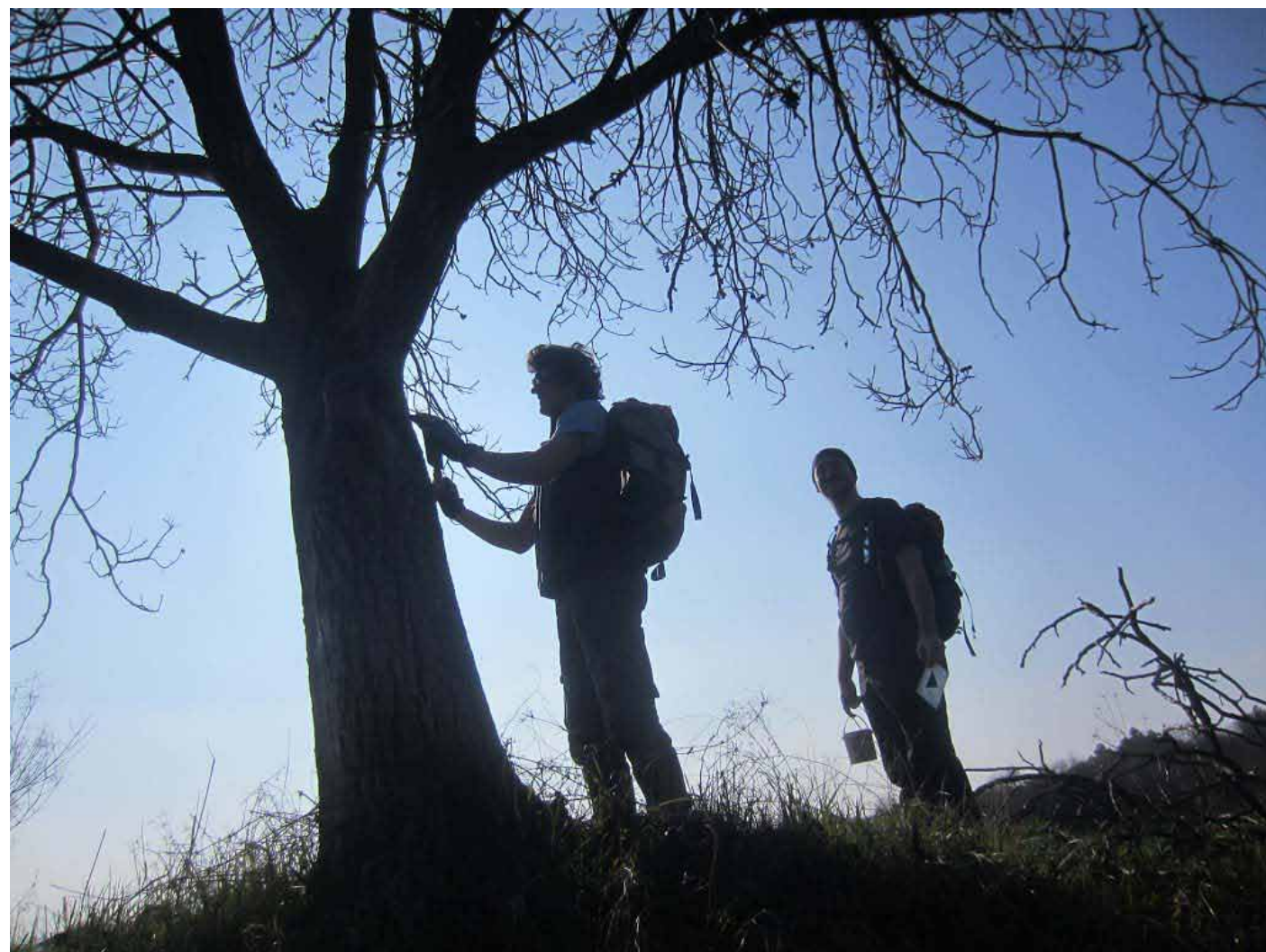

FRUŠKOGORSKOJ ▲ TRANSVERZALI za 60. rođendan

Prvi dan proleća izmamio nas je na staze naše najdraže planine Fruške gore na nastavak akcije **obnavljanja markacije** Fruškogorske transverzale...

Prelazak Fruškogorske transverzale je najzahtevnija planinarska akcija koja se može izvesti na Fruškoj Gori.

Fruškogorska transverzala je najstarija i najveća transverzala u Srbiji. Osnovana je 1956. godine, a do sada ju je obišlo skoro 3.000 planinara. Prošla je kroz nekoliko faza, a 1996. godine je poslednji put transformisana i svečano obnovljena. Ima 32 kontrolne tačke i duga je preko 160 kilometara. Za prelazak staze potrebno je 4, 5 ili više dana. Obilazak je moguć tokom svih godišnjih doba, a najbolji je period od aprila do juna.

Ove godine septembru, transverzala obeležava svoj 60. rođendan. Za slavljenika pripremamo prikladan poklon za jubilarni rođendan, obnovljenu i osveženu markaciju. Na obnavljanju markacija i proveravanju stanja staza na terenu radimo već pune dve i po godine. U pripremi je i GPS trek koji će biti dostupan svima, koji će nadamo se olakšati i povećati broj ljudi koji prelaze Fruškogorsku transverzalu.

Na dosadašnjim akcijama koje smo organizovali učestvovali su mnogi planinari i planinarke iz različitih planinarskih i neplaninarskih društava i organizacija. Osim napornog rada u sećanju će nam ostati divna druženja, lepe jednodnevne i dvodnevne akcije i spavanje u šatorima ili planinarskim objektima na Fruškoj gori. Potrošili smo pre svega vreme, uložili sopstveni

trud i postali deo jedne familije koja nastavlja tradiciju i produžava život najstarijoj transverzali u Srbiji.

Ovoga puta grupa je izmarkirala deo staze u dužini od 10 kilometara od Manastira Bešenovo, preko Manastira Mala Remeta do Manastira Jazak, gde se markacija spojila sa delom koji je u prethodnom periodu završena. Učesnici poslednje akcije: Marko Subotin, Nataša Ilijevski, Goran Đuričić, Isidor Mac, Lidija Lonco, Jasna Radić, Marijana Dokić i Željko Dulić.

Već sredinom aprila zakazujemo novi radni susret. Pridružite nam se!

MARIJANA DOKIĆ

LOVCI I PRIRODA

Planinar sam, volim i poštujem prirodu. U planinarenju, iskreno da kažem, ljude koje ne volim vidjeti su lovci i šumari - oni su mi „negativa“...

Ovaj mali prilog posvećujem jadnim i nedužnim životinjama, kojih je sve manje i koje su ugrožene od strane skupine koja se sebe zove „lovci“. Jednom prilikom umalo da neko od moje grupe planinara nije bio „upucan“ od strane „krivolovaca“. Kažem, vičem, derem se u bjesnilu: „Šta vam je, jeste li normalni, lako vam je pucati iz tih pušketina, sa optičkim nišanima, da vam damo luk i strijelu, pa da vas onda vidimo. Nije dosta što ubijate životinje, počeli ste i ljude ubijati!“

A zašto? Zbog hrane? Zbog „pite od srnetine“? Katastrofa - dno dna.

Puška sa optičkim snajperom ili barbarski luk i strijela? Kakvu šansu životinje imaju?

Zašto lovci love? Odgovor: lovci ne idu u lov kako bi spasili šumu od srna i jelena. Lovci ne idu u lov da bi poljoprivredu spasili od razaranja hordi divljih svinja. Lovci ne idu u lov u cilju zaštite stanovništva od bolesti. Lovci ne idu u lov radi reguliranja navodne prenaseljenosti. Lovci ne idu u lov radi očuvanja prirode - niko ne pribavlja lovnu dozvolu da bi sadio drveće i biljke, te stvarao staništa. Lovci ne idu u lov da bi vidjeli životinje i doživjeli

prirodu - to mogu i sa fotoaparatom, za to im nije potrebno oružje. Priroda ne treba lovce, jer lovci imaju oružje, a oružjem ubijaju životinje.

Ovu požudu, hobi i strast mogu se zadovoljiti, osim ubijanja i na drugi način - gađanje u statične i pokretne mete, video igrice itd. Treba osuditi svaki čin iskorištavanja i ubijanja životinja. Lov je nakon industrijske poljoprivrede „neprijatelj vrsta broj 2“. Poznati biolozi i zoolozi u javnosti dokazuju da se priroda u područjima bez lova sama regulira – i lov je stoga suvišan, nepotreban, pa čak i kontraproduktivan.

KEMALUDIN MUTAPČIĆ

**NE POSTOJI
MOTIV KOJI BI
NAŠAO OPRAV-
DANJE U ZDRA-
VOJ LJUDSKOJ
PSIHI DA NA
ŽIVOTINJU KRE-
NUTE LUKOM I
STRIJELOM, TO
ZNAČI DA JOJ
ŽELITE DUGU I
BOLNU SMRT**

...ubijati lukom i strijelom...

ZAŠTO VOLIM LOVCE

Davno sam čula pomalo posprdnu, ali ne i potpuno netačnu definiciju lovaca: to je grupa naoružanih ljudi koja kroz šumu ide u kafanu. Pa, super! Odoše oni u kafanu, a za njima ostaju krvavi tragovi...

Lovci su sjajni! Zaista to mislim. Kakav sklop ličnosti treba da ima jedna osoba pa da sita i besna ode u šumu, divlja i larva ceo dan i, na kraju, koristeći sve moguće i nemoguće metode, locira i ubije nedužnu životinju?

Dragi prijatelji, govorimo o poslovičnim lažovčinama, a u mom selu se kaže: „Ko laže, taj i krade, a ko krade sklon je i drugim zločinima...”

PRVA CRTICA: LOVCI - VEŠTAČKI PREDATORI

U jednom lovištu u Vojvodini, tokom devedesetih godina grupa lovaca pobila je gotovo svu visoku divljač (jeleni, srne...). Kada je jedan od tih „hrabrih” ljudi upitan otkud im pravo da tako nešto učine, odgovorio je: „Bilo je to neophodno jer je bila jaka zima i jeleni bi umrli od gladi...” Posle šoka i neverice došla je nova neverica: svi trofeji su prodati za „masne” pare. Spasavanje uspešno - level up!

UBILI SMO JELENE DA NE BI UMRILI OD GLADI, A POSLE SMO PRODALI TROFEJE

ne bi dalje prenosile „loše gene”. Koliko treba biti glup da poveruješ u tako nešto? Ne pucaš ti, strikane, što si genetičar, već što voliš da ubijaš! Ne mogu a da ne primetim da je Prirodi sasvim dobro išlo i bez vaših karabina i optičkih nišana.

DRUGA CRTICA: DAM TI PREDNOST

Pojedini lovci tvrde da oni nisu kao ostala lovačka gamad koja odstreljuje najstrože zaštićene risove i

stepske vukove sa 1.000 metara udaljenosti. Oni se, naime, razlikuju od ovih bezveznjakovića jer vole da daju prednost divljači, da priđu i da ih, koristeći luk i strelnu, ustrelje iz neposredne blizine. „To je OK, to je viteški!”

Ako mene pitaš, lov bi možda i imao nekog smisla da si danima izgubljen i krepavaš od gladi, ali nema šumskih jagoda da ti utole glad, a u krugu od deset kilometara ne možeš da pronađeš nikakvo uginuće pored puta. Onda mogu da razumem da ti padne na pamet da staviš nož u zube i potražiš dostojnog protivnika, pa da odmerite snage. Ko pobedi - nosi ručak kući!

Što bi rekao Mohamed Ali: „Sve je u kilaži” - za prosečnog lovca - prosečni vepar! Bojim se da bi nakon okršaja, sudija u ringu podigao papak zadihanog vepara i on bi ponosno uzviknuo: „Letim kao leptir, ubadam kao pčela!” Sve simpatije publike za vepara!

IVANA VIDOVIĆ

Putnički kombi Citroen Jumpy sa 8+1 sedištem

Kombi je klimatizovan i ima savremeni muzički uređaj. Pouzdan, snažan i elastičan dizel motor od 120 ks. Na putarinama prolazi po auto tarifi. *Bezbedan, pouzdan i tačan prevoz.* U mogućnosti sam da ponudim najpovoljniji prevoz i pod najpovoljnijim uslovima. *Cena prevoza sa mojim vozačem je 0,30 eurocenti po km.* Putarine nisu uračunate u cenu i direktno se plaćaju u zavisnosti od ture. Za vikend i duže ture se dodaje smeštaj za vozača i bez hrane.

DUŠKO POPOVIĆ

Telefon: 064/684-51-71

E-mail: dusko.popovic060@gmail.com

PLANINARI/JEFTINI PREVOZ

KOMBI PREVOZ PUTNIKA

email: info@aleksandartijanac.rs

mob: + 381 63 210 983

Kombi prevoz putnika

Iskren prijatelj prirodi i čoveku

KLIMA NAŠE PLANETE U 21. VEKU

INTERVJU MIRJANA PRLEVIĆ
Štednjom energije do novih radnih mesta

U FOKUSU
Novi sporazum o klimatskim promenama

POGLAVLJE 27
Kako napredujemo ka Evropi?

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati!

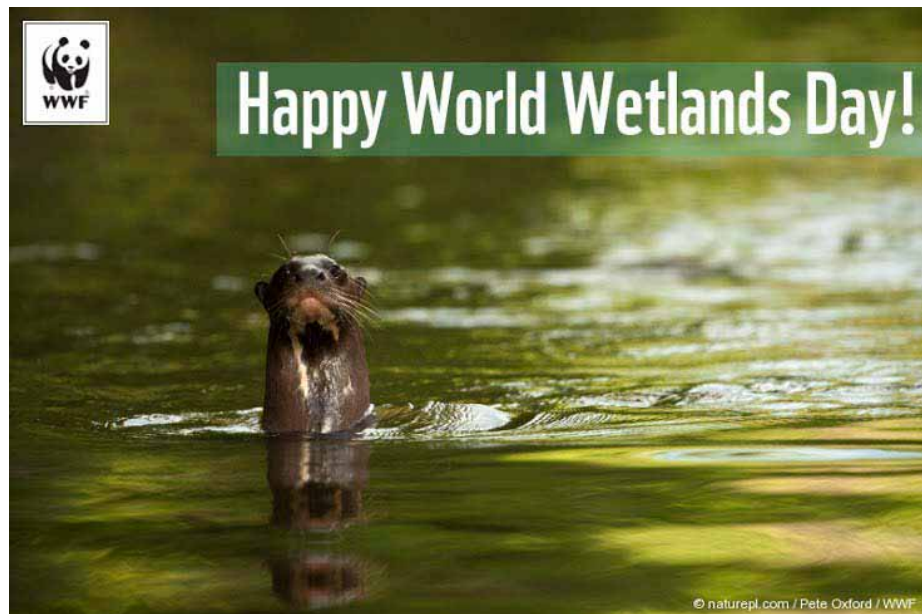
Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57

Šta nam je još PREOSTALO?

Čak 70 odsto slatkovodnih vrsta smo već izgubili. Promenimo praksu pre nego što bude prekasno...

Naše reke, naše blago

Povodom Svetskog dana vlažnih staništa WWF Adria pokreće kampanju „Naše reke, naše blago!“, kojom želi upozoriti na ugroženost slatkovodnih resursa u Srbiji i regionu...

Na dan obeležavanja Svetskog dana vlažnih staništa (2. februara), WWF pokrenuo je kampanju „Naše reke, naše blago!“ sa ciljem da približi ljudima značaj očuvanja prirodnih reka i vlažnih staništa, upozna ih sa dobrobitima koje one pružaju i istakne pretnje koje ugrožavaju naše vode. Stručnjaci su jednoglasni kada je reč o neverovatnoj biološkoj raznovrsnosti Dinarskog luka, posebno njegovih slatkovodnih ekosistema. Reke, jezera i močvare u našem regionu su pod sve većim pritiskom usled regulacije reka i izgradnje hidroelektrana. Kampanja „Naše reke, naše blago!“ trajala je do 22. marta, kada je obeležen Svetski dan zaštite voda.

Prema poslednjem WWF-ovom Izveštaju o živoj planeti, slatkovodne vrste su pod najvećim pritiskom i njihov broj je u poslednjih 50 godina smanjio za više od 70 odsto. Infrastrukturnom regulacijom rečnih tokova ne ugrožavamo samo opstanak brojnih životinjskih i biljnih vrsta, nego i ekološke usluge koje su značajne za ljude i društvo. Pored

bogatog biodiverziteta, vlažna staništa ublažavaju efekte klimatskih promena i štite milione ljudi širom sveta od poplava. Ona takođe prečišćavaju našu vodu, obezbeđuju nam hranu, drvo i biomasu, kao i rekreaciju i radna mesta.

Naš region obiluje svim tipovima reka, jezera i močvara i može se pohvaliti sa nekoliko izuzetnih prirodnih vrednosti:

- Najvećim povremenim jezerom u Evropi - Cerkniško jezero u Sloveniji;
- Najvećom klisurom u Evropi - Đerdapska klisura u Srbiji;
- Drugim najdubljim kanjonom na svetu na reci Tara u Crnoj Gori;

- Drugim najdubljim jezerom u Evropi - Ohridsko jezero u Makedoniji;
- Najvećom mrežom podzemnih reka i jezera u Evropi;
- Poslednjim lagunama i deltamama na Mediteranu - delta Neretve u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, Karavasta laguna u Albaniji;
- Izuzetnim brojem endemskih vrsta riba, pećinske faune i beskičmenjaka.

- Močvare, reke i jezera u regionu predstavljaju dom za preko 250 vrsta riba, te više od 70 vrsta vodozemaca, od kojih je mnogo endemskih vrsta. Močvarna staništa jedna su od najproduktivnijih, a iako pokrivaju samo tri odsto površine kopna, pohranjuju dvostruko više ugljenika nego sve svetske šume zajedno. U našem regionu najviše ih ugrožavaju regulacije za navodnjavanje, te brojni, loše isplanirani hidroenergetski projekti - ističe Petra Remeta, koordinatorka programa za slatkovodne sisteme u WWF Adria.

Ipak, u Dunavsko-karpatском regionu, u poslednjih 150 godina više od 80 odsto vlažnih staništa je izgubljeno, a sa njima i usluge ekosistema koje ona obezbeđuju. Reke u regionu su sve više na udaru zbog gradnje obaloutvrda, vađenja sedimenta iz korita, regulacije toka kao mera odbrane od poplava i izgradnje hidroelektrana. Time se ugrožavaju prirodni delovi reka i životni prostor brojnih životinjskih i biljnih vrsta, posebno endemičnih, koje se teško prilagođavaju promenama u količini, brzini i temperaturi toka reke.

- Želimo da bude jasno: hidroenergija nije zelena energija po definiciji. WWF sprovodi

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: i
www.facebook.com/WWFSerbia
TW: twitter.com/WWFinSerbia
WWF Dunavsko-karpatски program u Srbiji:
www.panda.org/serbia
www.wwf.rs

projekat o održivoj hidroenergetici kojim želi postići sistemsku promenu načina na koji se hidroenergetski projekti osmišljavaju, planiraju i odobravaju. To uključuje i proglašenje zona od posebnog značaja za zaštitu prirode - područja na kojima je zabranjena gradnja zbog izuzetnih prirodnih vrednosti, obaveznu izgradnju funkcionalnih ribljih staza, kao i osiguravanje ekološkog protoka nizvodno od brane - rekla je Duška Dimović, direktorka WWF programa u Srbiji.

Cilj WWF-a je da zaštiti najznačajnija slatkovodna staništa u Dinarskom luku, uključujući proglašenje novih zaštićenih područja. Mura, Drava i Dunav predstavljaju jedinstveno rečno područje značajnog prirodnog i kulturnog nasleđa koje se proteže kroz više od 800.000 hektara i pet zemalja: Austriju, Sloveniju, Mađarsku, Hrvatsku i Srbiju. Zbog svog velikog prirodnog bogatstva sve tri reke, koje nazivamo „Evropskim Amazonom“, predložene su za zaštitu u okviru UNESCOvog Prekograničnog rezervata biosfere. Time bi se osigurala zaštita i dobro upravljanje tim prekograničnim rečnim ekosistemom te očuvanje jedinstvenih prirodnih i kulturnih vrednosti. Takođe, u proteklih deset godina, uz sredstva Evropske unije i podršku Coca-Cola fondacije, WWF i njegovi partneri su direktno obnovili 8.000 hektara vlažnih staništa i promovisali restauraciju još veće površine. Kroz partnerstvo sa kompanijom Coca-Cola, koje je nastavak WWF-ovog rada na vlažnim staništima, do 2020.

godine WWF i njegovi partneri će povećati kapacitet zadržavanja vode sliva Dunava za 12 miliona m³ i obnoviti preko 5.300 hektara vlažnih staništa.

Kampanja „Naše reke, naše blago!“ će korisnicima društvene mreže Facebook u nekoliko

narednih sedmica predstaviti najznačajnije i najlepše reke i vlažna staništa u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Sloveniji i Albaniji, kao i pretnje sa kojima se one suočavaju. Kako bi se uključili u kampanju pratite našu Facebook stranicu.

KANARI

Na krateru pritajenog vulkana

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića
i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

*Očarala nas je nesvakidašnja i
neponovljiva lepota Kanarskih ostrva...*

Kanarska ostrva su arhipelag koji sa nalazi u Atlantskom okeanu na zapadu Afrike, naspram Maroka. Neka od ovih ostrva su udaljena od afričke obale jedva stotinak kilometara. No, rastojanje između najistočnijeg Kanarskog ostrva, Lanzarote i najzapadnijeg La Palma, iznosi oko 600 kilometara! Lanzarote je u priobalju Afrike, dok je La Palma daleko u vodama Atlantika! Arhipelag je udaljen od Evrope više od hiljadu kilometara, a ipak pripada Evropi! Kako? Pa prosto. Kanarska ostrva su deo Kraljevine Španije. Na njima danas živi blizu dva miliona stanovnika.

NISU KANARINCI VEĆ...

Ime ovih ostrva nas asocira na kanarinca - pticu pevačicu. Ipak, obišavši pet Kanarskih ostrva, mi nigde, pa ni u kavezu, nismo videli ni jednog kanarinca! Istinu

treba tražiti u dalekoj prošlosti... Naime, Kanarska ostrva su kroz istoriju imala još nekoliko naziva - „Srećna ostrva” i „Pseća ostrva”, te je današnji naziv došao od reči „canis” (lat. „pas”).

Krstareći po predivnim, a iznad svega neobičnim ostrvima, stižemo do najistočnijeg ostrva - Lanzarote.

Uplovljavamo u najveći grad, Arecife na jugu ostrva. Grad jedva da ima šesdesetak hiljada stanovnika. Prvi utisak je neobičan i nesvakidašnji grad je na obali, u ravnici. Kuće su niske sa jednim, dva ili najviše tri sprata, sa obavezanim terasama. Sve su obojene u belu boju! Odmah primećujemo da su ulice uredne i čiste. Arecife je savremeni grad koji je sačuvao i šarm starog ribarskog naselja. Nastao je u petnaestom veku kao mirno ribarsko seoce. U gradu, pored tvrđave i pristaništa treba obići plažu Redukto, pa ulicu Leon i Kastiljo. Ova ulica je trgovačka i svaki turista tu može sebi da nađe lepe i neobične suvenire.

„VULKANI I VINO”

Pošto nemamo previše vremena za obilazak i upoznavanje ostrva, odlučujemo da se uključimo u grupni obilazak, a takvih ovde uvek ima. Naziv izleta „Vulkani i vino” nas je zaintrigirao, jer nikako nismo mogli vino da dovedemo u vezu sa vulkanima. Pošli smo i nismo se pokajali. Mnogo smo videli, uživali i - naučili.

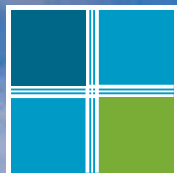
Kretosmo autobusom ka Nacionalnom parku „Timanfaja”. (Uzgred, od 13 španskih nacionalnih parkova, čak se četiri nalaze na Kanarskim ostrvima!) Vozimo se pravim autoputem. Čudno je da ovde, na jednom malom ostrvu, na krajnjem obodu Španije, udaljenom nekoliko hiljada kilometara od Madrida - postoji autoput! Ugodno smo iznenađeni. (Ista je situacija na drugim Kanarskim ostrvima: La Palma, Tenerife, Gran Kanarija.) Prolazimo plodnom ravnicom sa plantažama pomorandži i banana, ali još više vinograda. Napuštamo primorje. Penjemo se na tamna, crna brda. U dolinama su kuće, sve bele, a okolo su voćnjaci

i bašte. Iznad njih su strme, sure, gole, vulkanske stene bez rastinja. Što se više penjemo sve bolje se uočava da smo na terenu gde su donedavno (a u geologiji sto ili dvesta godina predstavljaju samo jedan zanemarljivi trenutak) radile vulkanske sile. Došavši na visinu od jedva četiri stotine metara stižemo u pust, naizgled beživotni teren. Oko nas su tamne stene, ali se na suncu presijavaju i boje prelivaju od žute, preko mrke, braon, sve do crvene. Stene su oštre, nazubljenih ivica, a između njih su udubljenja, jaruge i „potoci” kojima je još do nedavno, pre 200-300 godina, tekla usijana lava! Usput primećujemo i potkapine i ulaze u manje ili veće pećine. Pejzaž je kao na Mesecu - neobičan i neponovljiv! Tečna lava se ohladila i očvrsla, ali ispod stvrdnutog dela, kamene kore, ostali su zarobljeni gasovi pod pritiskom. Oni su lomili očvrslu koru, pa ceo teren deluje izlomljeno, razbacano, neprohodno. Kroz ovu pustoš vozimo se kružnim, dobrim asfaltnim putem, koji je veoma znalački trasiran s namerom da posetilac uživa i dobro razgleda celo okruženje.

Stižemo do jednog vrha. To je Isolte de Hilario. Visina je 510 metara. Vrh je dominantan, ali pogledavši geografsku kartu ostrva, utvrđujemo da ovo nije najviši vrh (najviši vrh je na severu ostrva i visok je 670 metara). Ovde, na samom vrhu koji je jedan od mnogobrojnih sekundarnih kratera vulkana, vidimo skoro kružni ugostiteljski objekat sagrađen od crnog kamena, uzetog tu, sa lica mesta. Objekat, restoran, ima dosta staklenih površina kroz koje se može gledati i uživati u okolnom pejzažu. Restoran se zove „Đavo”. Svakako mu to ime pristaje, kao uostalom i simbol - zaštitni znak celog nacionalnog parka, koji je takođe - đavo!

PROZOR U SVET

PAKLENI ROŠTILJ

Nacionalni park „Timanfaja“ jedan je od najimpre-sivnijih ne samo na Kanarskom arhipelagu, već ništa slično nećete naći nigde na svetu. To je nacionalni park koji nije osnovan da zaštiti biljke i životinje koje su pred izumiranjem. Ovo je, naprotiv, park, muzej minerala koji se tu pred nama stvaraju! U ovom muzeju su pećine, vulkanski konusi, krateri, polja očvrsele lave, vulkanske bombe, pepeo, magma... Ovde su neobične prirodne skulpture, koje ni jedan umetnik nije kadar da stvori! Na tom naizgled mrtvom terenu nastaje i stvara se život! Lišajevi se adaptiraju na negostoljubive tople i vruće stene stvarajući obojene kolonije usred očvrsele crne lave! Na udaljenijim, hladnijim mestima ove crne pustinje pojavljuju se i biljke koje se prilagođavaju ovim surovim uslovima. Tu se naselilo i nekoliko vrsta životinja (gmizavci i ptice), tako da je ovaj nacionalni park istovremeno i prirodna laboratorija, u kojoj se proučava i nastanak života na Zemlji.

Vratimo se vrhu Isolte de Ilario. Ispred restorana je jedan sekundarni, manji krater, prečnika nekoliko metara. Prilazimo i osećamo da iz nekoliko manjih otvora na tlu struje vreli gasovi... Približivši se steni, osećamo kroz odeću da je ne topla, već vruća – temperature, bar 50 stepeni Celzijusa! Okupljamo se oko ovoga mini kratera. Vodič uzima kofu sa ko zna odakle donetom vodom, i sipa je u jedan od otvora odakle struje gasovi. Posla sekund-dva iz otvora se pojavljuje gejzir pare i vrele vode visok nekoliko metara. Opčinjeni smo. Potom vodič donosi pripremljeni naramak suve trave

i trnja i baca ga u susedni otvor odakle takođe struje gasovi. Istog trena naramak trnja se tu pred nama pali i gori zapaljen vrelin gasovima iz utrobe zemlje.

Posle ovoga kretosmo u restoran koji je samo nekoliko desetina metara udaljen. Ulazimo u neki hodnik, predvorje. Ovde je toplije nego napolju kod mini kratera. Na sredini hodnika je kružni zid, kao ograda nekog bunara. Prilazimo bliže. Gledamo, buljimo, a očima skoro da ne verujemo! Preko ograde tog „bunara“ prebačena je roštilj rešetka na kojoj su poredani krompiri, a kasnije, kad smo odlazili, i celo celcato prase. Šokirani smo, jer se peku na temperaturi koja dolazi iz utrobe zemlje, možda iz „kovačnice“ boga podzemlja Hefesa?! Ne da smo oduševljeni, već smo i ošamućeni i zbunjeni. Zar je moguće na vrhu još živog, aktivnog vulkana sagraditi objekat koji se greje preko poda i

zidova, a kao vrhunac umesto kuhinje na drva, ili struju, hranu kuvati i peći pomoću „vulkanske pećnice“ koja se greje toplotom iz podzemlja? Još uvek smo u neverici. Čutimo i buljimo u ovo čudo prirode! Tek sada osetismo i miris pečenja koje se tu pred nama peče. Ulazimo u restoran, a da je pečenje praseta spremno na neverovatan način bilo gotovo, sigurno bi ga i degustirali.

Kružnim putem obilazimo još mnogo neobičnih mesta. Gledamo očvrslu lavu, ispucalu kamenu koru, zavirujemo u pećine iz kojih struji topao vazduh, uočavamo neko krležavo rastinje... Sve to ne može da potisne neizbrisive utiske sa vrha planine, gde nad grotlom vulkana postoji najneobičniji restoran koji se da zamisliti.

VINO S VULKANSKOG KAMENA

Silazimo sa planine. Dolazimo do belih kuća rasutih po padinama brda i okruženih neobičnim vinogradima.

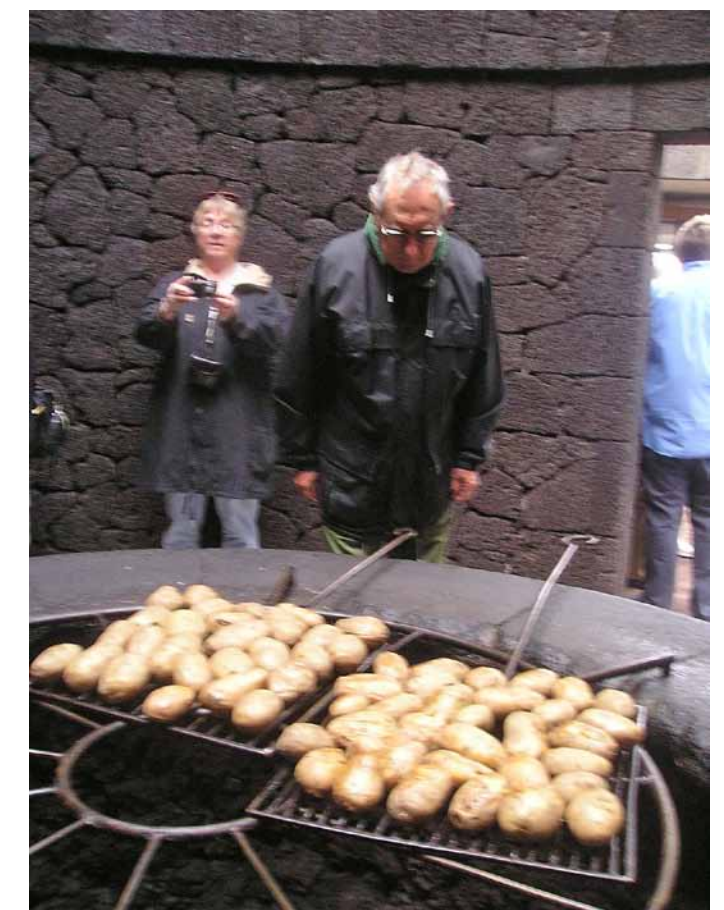
Ovi vinogradi su svakako još jedno čudo. Znamo da vinova loza traži dosta toplote, dosta sunca, vlage, ali isto tako i zemlju bogatu humusom i mineralima. Loza na Lanzarotu raste i uspeva na sitnom vulkanskom kamenu, bez zemlje i sa minimumom vlage! Kako?

Na obroncima mnogobronih brda i brežuljaka kojima su u nedalekoj prošlosti tekle reke lave, sada su - vinogradi! Ovde vinogradi ne izgledaju kao kod nas. Nema redova loze. Nema stubova koji podupiru stabljike (trsove). Nema žice koja drži lozu odignutu od zemlje. Jednom rečju nema čardaklija. Ovde svaka stabljika ima u vulkanskoj masi iskopano udubljenje - korito prečnika dva - tri metra. Stabljika se ne podupire ni sa čim, samo se svake godine u proleće orezuje, tako da čokot (trs) zna da bude i veliki i kvrgav. Kada se loza osuši može da posluži kao neobična prirodna skulptura. Zato je nama pogled na ovakve vinograde neobičan, upečatljiv i nestvaran - neverovatan. Na pitanja koja se sva svode na isto: gde je tajna, dobijen je jedinstven odgovor: u obilju minerala koje je donela lava iz utrobe zemlje.

U povratku navratismo i do jednog vinskog područja. Degustacija više vrsta ukusnih vina bila je uspešna. Nažalost, samo to. Šteta!

Ostrvo Lanzarote nije poznato samo po neugašenom vulkanu i neobičnim vinogradima koji uspevaju u okamenjenoj lavi. Tu niko ne ostaje ravnodušan, jer su pored divne klime i plaža, tu pećine, neobični vinogradi, i ono najimpresivnije - grotla prita-jenih vulkana!

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

PORUČITE MAJICU

PREDNJI MOTIV

MOTIV NA RUKAVU

Boja majice: crvena sa „jeans“ plavim paspulom na okovratniku i rukavima

Boja motiva na majici: bela, „jeans“ plava

Kvalitet: 160 g - organski pamuk

Cena: 750 din + PTT

► **Veličine:**

Muška t-shirt: M, L, XL, 2 XL

Ženska stukirana: L, XL, 2 XL (realne veličine su M, L, XL)

*Važna napomena pri biranju veličina majica:

Muške majice su T-shirt oblika i normalnog kroja. Na primer, ako je vaša veličina majice XL, sigurno vam XL majica naručena kod nas neće biti tesna.

Ženske majice su strukiranog oblika i nešto manjeg kroja te treba da birate broj veću. Na primer, ako je vaša veličina majice M, kod nas treba da naručite L veličinu.

► **Narudžbine možete slati na:** magazin@mojaplaneta.net

sa naznakom „Majice“ sa vašim podacima, vrstom i količinom majica koje kupujete.

www.mojaplaneta.net/shop/majice-2

